Kadernota 2024-2027

GEMEENTE OSS

Aanbiedingsbrief

Beste leden van de gemeenteraad,

Het is dit jaar zoeken naar een eenduidige koers voor de Kadernota. Aan de ene kant biedt het Rijk op de korte termijn duidelijkheid: tot en met 2025 werken we met een bevroren accres, dat alleen verhoogd wordt met de inflatie correctie en enkele incidentele posten. Dat geeft rust en zekerheid. Aan de andere kant dreigt vanaf 2026 het ravijnjaar, met een ingrijpende teruggang van de financiële slagkracht van alle gemeenten in Nederland. Daarnaast is er ook in onze samenleving en wereld veel onzekerheid. Wat gaan de energieprijzen in 2024 doen? Is er een pijl te trekken op de ontwikkeling van de inflatie? Hoe zit het met de arbeidsmarkt, blijft er door de stikstofcrisis van alles op slot? Hoe zit het met de asielinstroom? Gratis geld is voorbij, maar hoe hoog wordt de rente?

Als wij het geheel overzien, vinden we terug wat we vorig jaar verwachtten en zagen aankomen. Wij beschikken in Oss over de financiële middelen om de lange termijn plannen te realiseren. Onze reserve positie is sterk en stelt ons in staat om gevolgen van de inflatie en rentestijgingen te vangen, waardoor we de grote plannen op het gebied van wonen en mobiliteit kunnen uitvoeren. Maar ook andere belangrijke speerpunten uit het coalitieakkoord kunnen we realiseren. Waarschijnlijk niet in het tempo dat we het liefst zouden hanteren, maar we kunnen door.
Daar staat tegenover dat er niet veel geld beschikbaar is voor nieuwe ambities. Bovendien komt onze algemene reserve als gevolg van de eenmalige uitnames snel op het niveau van de minimale omvang. Daarnaast zijn we nu halverwege het jaar, het is niet uitgesloten dat zich nog ontwikkelingen voordoen waarvoor we middelen moeten reserveren. Dat betekent dat we echt moeten kiezen en er wensen van tafel vallen.

Gezien de vele onzekerheden en de route die we vorig jaar in de meerjarenbegroting hebben vastgelegd, kiezen we in 2024 en verder voor de volgende oriëntaties.

Alle kracht en inzet op de uitvoering

In de programmabegroting 2023-2026 hebben we het coalitieakkoord ‘Samen duurzaam vooruit’ vertaald. We hebben de speerpunten benoemd. Voor het jaar 2023 hebben we de activiteiten concreet uitgewerkt en voor de jaren daarna de speerpunten meerjarig weggezet. Zo hebben we de grote lijnen voor de komende jaren geschetst. Daarnaast is er in deze programmabegroting fors geld beschikbaar gesteld om voortvarend aan de slag te kunnen met het uitvoeren van het coalitieakkoord. Het gaat om de volgende hoofdlijnen:

- De verstedelijkingsopgave met woningbouw en mobiliteit. Denk aan Amsteleind, de plannen rond de Raadhuislaan, het Euterpepark. Maar ook de grote investeringen in bereikbaarheid via de weg en het spoor.
- De klimaatopgave en energie transitie. Van de duurzame polder tot het voorbereiden om de eerste 7.500 bestaande woningen gasloos te maken. We bouwen aan een klimaatadaptief Oss van de toekomst, waarin bewoners, bedrijven, flora en fauna minder kwetsbaar zijn voor de effecten van klimaatverandering, zoals de hogere kans op wateroverlast door extreme neerslag, hitte, droogte en overstromingen van de Maas. Zo beperken we de risico’s voor de economie, onze gezondheid, natuur en veiligheid.
- Goede dienstverlening en transformatie en kostenbewustzijn van het sociaal domein. We werken aan de Hervormingsagenda Jeugd, aan de realisatie van het Integrale Zorg Akkoord en Gezond en Actief Leven Akkoord en aan de vernieuwing en professionalisering van onze dienstverlening.
- Stedelijke voorzieningen voor een aantrekkelijke stad. De nieuwe Lievekamp, het Walkwartier met het Warenhuis en het nieuwe zwembad zijn hier aansprekende voorbeelden van. Vanwege de forse rente-stijgingen zijn de al gereserveerde budgetten minder waard geworden. Dat trekken we nu recht.
- Duurzaam houdbare voorzieningen voor vitale dorpen. Ussen met de nieuwe Hille, de voorziening in de NOK dorpen en Ravenstein zijn voorbeelden van in stenen investeren om sociale cohesie te bevorderen.
- Een uitstekende 100.000+organisatie. Denk aan onze positie op de arbeidsmarkt en informatieveiligheid.

Dit betekent dat in de komende kadernota en programmabegroting de focus gericht is op het uitvoeren van de plannen en speerpunten die we in de programmabegroting 2023 hebben opgenomen. We zijn daar heel blij mee: in tijden van onzekerheid en hoge inflatie zijn we in staat om volop de investeren in de samenleving. Ook in sociale cohesie, ontmoeten en de transformatie van het sociaal domein. Daarnaast hebben we oog voor nieuwe ontwikkelingen: soms wettelijke verplichtingen, toetreden tot BrabantStad of aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt.

Geen bezuinigingen, wel inzetten op heroriëntatie

Gezien de financiële ruimte de afgelopen jaren en de economische ontwikkelingen willen we geen bezuinigingsoperatie opzetten. Wel hebben we flink moeten schrappen in onze wensen die we nog hebben voor nieuw beleid. We kunnen gelukkig vooruit en het zal al een hele opgave worden om ons bestaande beleid uit te voeren. Met de maatschappelijke onzekerheden, het fors duurder worden van geld, dat snel verdampt als gevolg van inflatie, is het goed om een reflectie moment in te bouwen. Moet alles in dezelfde omvang en reikwijdte doorgaan, zoals we ooit dachten. Of mag het een ons minder, mogen we meer van de samenleving vragen, willen we strakker inzetten op samenwerking of fusies van verenigingen om het op de lange termijn vol te houden. Dit is geen pleidooi om overal voor de goedkoopste variant te kiezen. Zeker bij bouwprojecten leggen ons soms vast voor 40 tot 100 jaar. Maar kritisch kijken of ons voorzieningen niveau in de breedste zin van het woord nog past bij maatschappelijke ontwikkelingen en onze portemonnee is op zijn plaats.

Prioritering in ambities

In de kadernota 2024 is het van belang een prioritering aan te brengen in de ambities. Enerzijds vanwege de financiële positie. Anderzijds om het ook uitvoerbaar te houden: we zien op dit moment al dat het lastig is om alle plannen te realiseren. Denk aan de overschotten op de afgelopen 2 jaarrekeningen. Deze verdwijnen voor een deel als sneeuw voor de zon vanwege onder andere de rentestijging. Ook hier zien we dat al gereserveerde (spaar)bedragen voor wonen en mobiliteit minder waard zijn geworden. Deze prioritering kan vervolgens als afwegingskader gebruikt worden om later dit jaar de programmabegroting op te stellen.
Daarnaast zijn er tal van wensen op de lange termijn. Wij kiezen ervoor deze nu niet allemaal mee te nemen, maar te voorzien van richtinggevende uitspraken en onderzoeksrichtingen, sturend voor de begroting later dit jaar en mogelijk de begrotingen vanaf 2025. Dit aan de hand van een prioritering van inhoudelijke ambities. Deze onderzoeksvragen kunnen gericht zijn op:

- Concretisering van ambities in meer uitgewerkt plan;
- Uitwerking in scenario's ten behoeve van de begroting;
- Kunnen projecten worden gefaseerd;
- Opdracht "oud-voor-nieuw".

Onze financiële uitgangspunten

We hanteren al een aantal jaren uitgangspunten bij het opstellen van de begroting. We willen daar graag aan vast houden. We variëren binnen de uitgangspunten, afhankelijk van de maatschappelijke omstandigheden en de financiële armslag van de gemeente:

- In het algemeen werken we met een begroting die meerjarig (structureel) sluitend is. Dit jaar kiezen we ervoor om de eerste 2 jaar sluitend te hebben en verwachten we in 2026 en 2027 een tekort. In principe is dit voldoende om de toets van onze toezichthouder – de provincie – te doorstaan. Maar houden we ook druk op het kabinet in de lobby voor het terugdraaien van de grote greep uit het gemeentefonds vanaf 2026. We hebben een algemene reserve die ruim voldoet aan de gestelde normen (minimaal 10% van de algemene uitkering). Binnen onze algemene reserve is er incidentele begrotingsruimte. We zetten deze ruimte in om de plannen van het coalitieakkoord en noodzakelijke actuele onderwerpen te realiseren en rentestijging en inflatie op te vangen.
- We kijken jaarlijks kritisch naar alle reserves. In de nota reserves, die de gemeenteraad tegelijk met de programmabegroting behandelt, lichten we de reserves uitgebreid toe.
- De winsten uit het grondbedrijf zetten we in voor onze omvangrijke ruimtelijke opgaves (ontsluitingswegen, spoorzone, mobiliteitsplan, wonen). Daarnaast vragen we bijdragen aan ontwikkelende partijen, die op deze manier hier ook aan meebetalen. Gezien de ontwikkeling van stijgende prijzen, zijn winsten uit het grondbedrijf geen zekerheid meer.

- Via actieve lobby en netwerken zetten we in op actief geld van derden te verwerven zoals bijdragen uit landelijke, regionale en Europese fondsen. De landelijke fondsen voor woningbouwimpulsen, volkshuisvesting en klimaat & energie bieden nadrukkelijk kansen.
- We blijven lobbyen voor een robuuste financiering vanuit het gemeentefonds en voor voldoende compensatie van het zogenaamde ravijnjaar vanaf 2026. Dit in combinatie met de afschaffing van de zogenaamde opschalingskorting. Aanvullend hierop lobbyen we voor voldoende compensatie van de hogere kosten voor jeugdhulp en Wmo.
- Er zit ruimte in de gemeentelijke lasten. We hebben de traditie dat we met onze lasten € 22,50 onder het landelijke gemiddelde blijven. Op dit moment is het verschil € 111. We hebben twee jaar afgezien van inflatiecorrectie. De kosten stegen wel. Dit rechtvaardigt een stijging van de OZB van minimaal 6,2 %. We schatten dat we hiermee nog onder het landelijk gemiddelde blijven, dus ruim meer dan € 22,50 per huishouden verschil. Indien noodzakelijk zetten we bij de programmabegroting een stap richting de gemiddelde OZB van Nederland.

Tenslotte

De lange termijn vooruitzichten zijn momenteel niet rooskleurig. Met name de periode vanaf 2026 baart ons grote zorgen. Maar dit vormt geen beletsel om met veel enthousiasme en samen met de samenleving aan de slag te gaan. De plannen liggen er, het geld is grotendeels aanwezig, al hebben we er last van dat het snel minder waard wordt. De menskracht is niet altijd voorhanden op het moment dat dit nodig is. We kunnen met overtuiging door en fasering en heroriëntatie op een aantal onderwerpen zijn noodzakelijk om het op de lange termijn vol te houden. Wij gaan daarover graag met u het gesprek aan.

Burgemeester en wethouders van Oss.

De secretaris,	De burgemeester,
drs. H. Mensink	drs. W.J.L. Buijs-Glaudemans

Inhoudsopgave

Aanbiedingsbrief 2
Inhoudsopgave 5
Leeswijzer 6
Op weg naar de begroting: Investeren vanuit een stabiele basis 7
Financiële positie 18
Programma 1. Welzijn en zorg 26
Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs 31
Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur 36
Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte 41
Programma 5. Economie 46
Programma 6. Stadscentrum 50
Programma 7. Verstedelijking, wonen en mobiliteit 53
Programma 8. Veilige omgeving 58
Programma 9. Besturen in verandering van tijden 62
Programma 10. Financieel beleid 66
Bijlage 1: Meicirculaire 2023 70
Bijlage 2: Overzicht reserves 76

Leeswijzer

De kadernota geeft beleidsmatige richting en kaders die in de programmabegroting verder uitgewerkt worden, zowel inhoudelijk als financieel. In de kadernota geven we op hoofdlijnen de speerpunten en de financiële uitwerking hiervan weer. We streven er naar om de kadernota compact te houden.
Het college legt de kadernota voor de zomer aan de gemeenteraad voor. De gemeenteraad kan het college opdrachten meegeven voor de uitwerking van de kadernota in de begroting.
De kadernota bestaat uit diverse onderdelen. In deze leeswijzer wordt bij alle onderdelen een korte uitleg gegeven.

Aanbiedingsbrief

In de aanbiedingsbrief geeft het college van burgemeester en wethouders de hoofdlijnen van deze kadernota weer.

Financiële positie en op weg naar de begroting

In dit hoofdstuk beschrijven we de financiële positie van de gemeente Oss. Vervolgens geven we daar een korte toelichting op. Verder staan we stil bij de structurele begrotingsruimte en geven we aan welke financiële uitgangspunten we zullen hanteren bij het opstellen van de begroting.

Programma's

Per programma beschrijven we wat we willen bereiken en wat de speerpunten zijn voor 2024 en verder.

Bijlagen

In de bijlagen geven we de analyse van de meicirculaire 2023 en een overzicht van de reserves weer.

Op weg naar de begroting: Investeren vanuit een stabiele basis

In dit hoofdstuk schetsen we de financiële koers voor de programmabegroting. We geven aan hoe we ons geld optimaal in willen zetten. We maken hierin onderscheid tussen onze structurele ruimte en onze incidentele investeringsruimte.
We hebben in dit hoofdstuk de prioriteiten in deze kadernota op hoofdlijnen financieel vertaald. De kadernota is nadrukkelijk nog geen begroting. De feitelijke vertaling van deze posten gebeurt bij de programmabegroting 2024-2027. Deze prioriteiten zijn afgezet ten opzichte van de financiële positie. Deze positie lichten we in het volgende hoofdstuk nader toe.

1. De koers voor de begroting

De koers voor de begroting is:

- Focus op uitvoering

In de programmabegroting 2023-2026 hebben we het coalitieakkoord 'Samen duurzaam vooruit' vertaald. We hebben de speerpunten benoemd en zijn daar vol op mee aan de slag. In deze programmabegroting van vorig jaar is ook fors geld beschikbaar gesteld om voortvarend aan de slag te kunnen met het uitvoeren van het coalitieakkoord. Dit betekent dat we ons in deze kadernota en de komende programmabegroting focussen op het uitvoeren van de ambities en speerpunten die we in de programmabegroting 2023 hebben opgenomen. En willen we hier ook niet te veel aan toevoegen om ons te focussen op de uitvoering.

- Geen bezuinigingen, wel inzetten op faseren en prioriteren.

Gezien de financiële ruimte de afgelopen jaren en de economische ontwikkelingen willen we geen bezuinigingsoperatie opzetten. We zoeken de oplossing in het faseren en in het prioriteren van ambities en niet in het bezuinigen op bestaand beleid.

- Financiële vertaling op hoofdlijnen

We hebben onze prioriteiten financieel vertaald. Dit leidt tot het volgende totaalbeeld:

Bedragen x € 1.000
- is voordeel, + is nadeel

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Financiële ruimte	-4.867	-3.545	-3.170	-1.356	-2.221
Prioriteiten	3.800	2.639	1.933	2.450	3.450
Overschot/ tekort	**-1.067**	**-907**	**-1.238**	**1.094**	**1.229**

Voor de jaren 2023 tot en met 2025 werken we met sluitende begrotingen. Dit is een goede en solide financiële basis richting de programmabegroting 2024-2027. Voor de jaren erna hebben we grotere ambities dan de aanwezige financiële ruimte. We voorzien voor die jaren tekorten van jaarlijks € 1,1 en € 1,2 miljoen structureel. Deze tekorten worden veroorzaakt doordat het Rijk in die jaren forse kortingen in de algemene uitkering heeft doorgevoerd. We zetten samen met de VNG in op een stevige lobby om te komen tot een structurele compensatie van deze zogenaamde "ravijnjaren" en te komen tot een stabielere financiering voor gemeenten die passend is bij de opgaven die we als gemeenten hebben. Mocht het Rijk geen compensatie bieden, betekent dit een forse uitdaging richting de toekomst.

2. Financiële vertaling van onze prioriteiten

In onderstaande tabel hebben we de prioriteiten uit deze kadernota op hoofdlijnen financieel vertaald. In deze paragraaf geven we de prioriteiten waarvoor we in de programmabegroting extra middelen willen vrijmaken. In de volgende paragraaf geven we de prioriteiten weer waarvan we de kosten betalen uit bestaande budgetten.

Bedragen x € 1.000
- is voordeel, + is nadeel

Prg.	Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
1	Digitalisering sociaal domein		188	188	188	188
2	Onderwijshuisvesting		PM	PM	PM	PM
3	Subsidiëring Muzelinck, SEC en Groene Engel		PM			
3	Theater van de stad		20	20	20	20
3	Tijdelijke kosten Onder d'n Plag		600			
3	Kostenstijgingen Investeringen ontmoeten en sport (MIP)		PM	PM	PM	PM
3	Hogere ambities investeringen ontmoeten en sport (MIP)				250	900
4	Versnelling klimaat- en energiebeleid (CDOKE)		327	327	327	327
5	Doorontwikkeling industriehaven Elzenburg	3.800				
5	Impuls recreatie en toerisme		115			
7	Voorbereidingskrediet Spoorzone		1.400			
7	Flexwoningen		1.600			
7	Capaciteit overbewoning		23	193	193	193
7	Beleidscapaciteit mobiliteit		102	102	102	102
7	Erfgoed en archeologie		40			
8	Jeugdpreventie HALT		25	25	25	25
8	Professionalisering evenementen		90	90	90	90
8	Capaciteit veiligheid		90	90	90	90
9	Intern kennis en expertisecentrum participatie		125	125		
	Bedrijfsvoering:					
9	- ICT: Monitoring & Respons en Identity Accessmanagement		235	235	235	235
9	- P&O: werving & selectie, onboarding en verzuim		64	64	64	64
9	- Opleidingsbudget		100	100	100	100
9	- Extra secretariaat		122	134	134	134
9	Programma dienstverlening		150	PM	PM	PM
9	Impuls publiekscentrum		223	166	208	208
10	Rentestijging Lievekamp, Zwembad, Warenhuis en Ruimtelijke ambities		15.000	74	424	774
	Inzet algemene reserve		-18.000			
	TOTAAL	**3.800**	**2.639**	**1.933**	**2.450**	**3.450**

Toelichting per post:

Digitalisering sociaal domein
We willen een regiesysteem implementeren in het sociaal domein als onderdeel van de meerjarenagenda voor digitalisering. Na de Europese aanbesteding in 2023 kiezen we een geschikte partij en betalen we vanaf 2024 jaarlijkse licentiekosten. Het doel van het regiesysteem is om de digitale dienstverlening te verbeteren en inwoners meer regie te geven over hun eigen vraag, terwijl de gemeente (samen met ketenpartners) ook efficiënter en effectiever kan (samen)werken. Er is nu urgentie, omdat er nu weinig digitaal wordt samengewerkt, er risico's bestaan rondom privacy en (informatie)beveiliging, en er een gebrek is aan kwalitatief goede data om de sturing van het sociaal domein te optimaliseren. Voor de jaarlijkse licentiekosten hebben we naar verwachting tussen de € 75.000 en € 100.000 nodig.
Voor onderhoud, doorontwikkeling en beheer van het dashboard Sociaal domein is vanaf 2024 inzet nodig van een data analist en een beheerder. Met inzet van een data analist en beheerder kunnen nieuwe gebruikersvragen worden geïmplementeerd, kan de techniek worden onderhouden en waar nodig vernieuwd. De benodigde middelen ter dekking van de structurele inzet bedraagt ongeveer €100.000.

Onderwijshuisvesting
Op het gebied van onderwijshuisvesting lopen er grote investeringsprojecten, waarvoor al investeringskredieten beschikbaar zijn gesteld door de gemeenteraad. Daarnaast staan er richting de toekomst nog diverse plannen op ons investeringsplan. Dit plan wordt richting de programmabegroting geactualiseerd. De bouwkosten zijn fors gestegen, waardoor ook de ramingen hoger zullen uitvallen, wat een extra structureel nadeel betekent. Hiermee moeten we rekening houden bij de begroting.

Subsidiëring Muzelinck, SEC en Groene Engel
Het lijkt dat cultuurpodium Groene Engel, kunstencentrum Muzelinck en het Sport Expertisecentrum een financieringsbasis hebben, die niet goed aan lijkt te sluiten bij hun opdracht. Per instelling onderzoeken we wat er nodig is om te komen tot een stabielere financiering, waarbij we ook nadrukkelijk kijken naar de opdracht van deze instellingen. Om dit onderzoek samen met de instellingen goed te doen is tijd nodig. Wanneer er sprake is van een tijdelijke overbrugging komen we bij de programmabegroting eventueel met een voorstel voor een tijdelijke financiële oplossing.

Theater van de stad
Het project Theater van de Stad van De Lievekamp is geëvalueerd en succesvol bevonden. Het project stelde zich ten doel om kwetsbare, achtergestelde of minder zichtbare doelgroepen aan cultuur, aan elkaar en aan de samenleving te verbinden met de podiumkunsten en het theater als middel. We willen deze programmalijn van De Lievekamp vanaf 2024 nu structureel ondersteunen. Kosten jaarlijks € 20.000.

Tijdelijke kosten Onder d'n Plag
In Ravenstein wordt een woningbouwprogramma Stationskwartier voorbereid. Bij deze ontwikkeling is het van belang dat de voetbalvereniging in Ravenstein wordt verplaatst. De gemeenteraad heeft via een amendement besloten dat er voldoende speelcapaciteit gecreëerd moet worden en dat we bij de programmabegroting komen met een reservering om de speelcapaciteit tijdelijk te faciliteren. Voorlopig houden we vast aan de reservering van € 0,6 miljoen.

Kostenstijgingen Investeringen ontmoeten en sport (MIP)
Er lopen grote investeringen waarvoor reeds investeringskredieten beschikbaar zijn gesteld. Daarnaast staan nog diverse plannen op ons investeringsplan richting de toekomst. Dit plan wordt richting de programmabegroting geactualiseerd. De bouwkosten zijn fors gestegen, waardoor ook de ramingen hoger zullen uitvallen, wat een extra structureel nadeel betekent. Hiermee moeten we rekening houden bij de begroting.

Hogere ambities investeringen ontmoeten en sport (MIP)

Hogere ambities op het gebied van investeringen voor ontmoeten en sport (MIP) leiden tot hogere structurele lasten. Dit vaak gecombineerd met hogere kosten door stijging van de bouwkosten (zie eerder). We verwachten hogere kosten bij de investeringen in gebiedsontwikkeling Oss Noord-West (sporthal Ussenstelt en basisscholen /basisscholen de Polderhof en de Lockaert).

Ook voor project ontmoeten en sport in Macharen verwachten we hogere kosten.

Voor een open sportcentrum Oss Zuid doen we voorlopig alleen een haalbaarheidsstudie. Voor de uitvoering nemen we nog geen financiële middelen op.

Per saldo gaan we uit van een forse kostenstijging die jaarlijks oploopt tot structureel € 0,9 miljoen. We werken dit richting de programmabegroting verder uit en zien daarbij ook een belangrijke opdracht om te komen tot een haalbare fasering in tijd.

Versnelling klimaat- en energiebeleid (CDOKE)

Voor de versnelling van de realisatie van het klimaatakkoord is een bedrag van structureel € 591.000 nodig (vanaf het jaar 2024). Dit betalen we voor € 264.000 uit de klimaatgelden die we vanuit het Rijk krijgen. Per saldo zijn de extra kosten € 327.000 per jaar. Zie hiervoor ook het hoofdstuk financiële positie. We krijgen vanuit het Rijk € 1,5 miljoen per jaar voor de jaren 2023-2025. De noodzakelijke extra kosten van € 591.000 per jaar bestaan uit:

Post	**Omschrijving**		**Kosten**
Communicatie			
1 fte	Projectondersteuner	€	76.736
LWE			
1 fte	Projectleider warmte transitie	€	84.865
Uitvoeringskosten			
	"Oss schakelt door" - extra werkzaamheden	€	150.000
	Onderzoek en advies	€	25.000
	Out of pocket	€	50.000
Push voor versnelling			
	Versnellen transitie wijkgerichte aanpak		PM
	Circulaire economie programma 5	€	50.000
	Subsidies	€	80.000
	Duurzame mobiliteit	€	75.000
TOTAAL		**€**	**591.601**

Doorontwikkeling industriehaven Elzenburg

Voor dit project hebben we jaren geleden een subsidie gekregen vanuit het ministerie van Economische zaken om een uitbreiding van de containerterminal voor de haven te realiseren. Na een rechtszaak en mediationtraject is het project in opzet veranderd en wordt gefocust op het ontwikkelen van een toekomstbestendig bulk goederenspoor vervoer naar de haven. Voor de eigen cofinanciering van deze subsidie voor de realisatie van maatregelen aan het goederenspoor ten behoeve van veiligheid en functionaliteit is een bedrag van € 3,8 miljoen nodig (subsidiebedrag van EZ was ook voor dat bedrag).

Impuls recreatie en toerisme

Om een impuls te geven aan recreatie en toerisme willen we in totaal € 115.000 besteden aan:

- Geffense Plas: we werken een plan uit voor de begeleiding en voor het ontwikkelen van de (omgeving) openbare ruimte in aanvulling op het plan van de nieuwe exploitant. Raming circa € 40.000.
- Lithse Ham: we werken een plan uit voor het opwaarderen van het openbare strandbad Lithse Ham. Raming circa € 25.000.
- Hoessenbosch: we vragen incidenteel € 50.000 voor de planvorming voor het opwaarderen van de recreatieve poort Hoessenbosch en omgeving. Het definitieve plan werken we in 2025 uit in een investeringskrediet uit voor de fysieke ontwikkeling van de recreatieve poort en omgeving.

Voorbereidingskrediet Spoorzone
Om de ingrepen die voortkomen uit de spooragenda op termijn te kunnen realiseren is voor de duur van 10 jaar een voorbereidingskrediet nodig voor de uitvoeringsplanning en het ontwerpen van de ingrepen. Er is specialistische kennis nodig van bureaus die erkend worden door onze partners NS en Prorail. In de spooragenda gaat het om de 5 onderdelen: aanpak overwegen, station Oss, station Oss West, lobby IJssellijn en spoorlijn haven. Concreet gaat het als eerste om 6 spoortunnels (3 langzaam verkeer, 3 auto) en vervolgens de upgrade van twee stations met betrekking tot aantrekkelijkheid, functionaliteit en hubfunctie in de spoorzone. Voor de eerste vier jaar reserveren we geld voor de voorbereiding ter hoogte van € 1,4 miljoen. Dit bedrag onttrekken we aan de algemene reserve. Eventuele overschotten of tekorten in een jaar worden met de reserve fysieke kwaliteit leefomgeving verrekend. Deze voorbereidingskosten worden afzonderlijk bewaakt en afgescheiden van de uitvoeringsgelden.

Flexwoningen
Om in de periode tot en met 2024 in totaal 240 flexwoningen te kunnen realiseren lijkt het nodig om naast personele capaciteit ook in financiële zin bij te dragen aan de totstandkoming van drie locaties met in totaal circa 175 flexwoningen (Locatie Ravenstein, locatie Gewandeweg en locatie Nieuwe Heescheweg). De kostenraming van deze flexwoningen leveren namelijk tekorten op. De woningbouwcorporaties dragen bij in deze tekorten en vragen aan de gemeenten om een bijdrage in de plankosten en in het bouwrijp maken. De plankosten en het bouwrijp maken van deze plannen worden geraamd op circa € 1,6 miljoen. In mei 2023 gaan we voor het realiseren van deze flexwoningen een subsidieverzoek bij het Rijk indienen (regeling huisvesting aandachtsgroepen). Een separaat raadsvoorstel over dit onderwerp wordt in augustus opgesteld. We hebben dan meer zicht op de cijfers en de subsidie toekenning. Het bedrag van € 1,6 miljoen onttrekken we uit de algemene reserve.

Capaciteit overbewoning
Voor de uitvoering van het toezicht en de handhaving op het gebied van overbewoning is vanaf 2024 extra capaciteit nodig. We krijgen extra geld via de algemene uitkering vanuit de wet "Goed verhuurschap". We zetten in op extra capaciteit van 3 fte op overbewoning, in combinatie met 2,5 fte voor toezicht en handhaving op het gebied van afval.

Beleidscapaciteit mobiliteit
Er is extra beleidscapaciteit nodig voor een bedrag van jaarlijks € 102.000 (1 fte) om zorg te dragen voor een goede afstemming van de mobiliteitsstructuur op regionaal niveau. Ook moet de gekozen koers uitgewerkt in diverse verstedelijkingsprojecten en moeten worden vertaald naar keuzes op wijk- en buurtniveau.

Erfgoed en archeologie
In 2024 staan we stil bij 50 jaar Archeologie in Oss. Om in 2024 aandacht te besteden aan de bijzondere geschiedenis wordt een incidentele extra bijdrage gevraagd voor de communicatie van € 40.000.

Jeugdpreventie HALT
We willen graag een subsidierelatie aangaan met HALT waar scholen gebruik van kunnen maken. Kosten € 25.000 per jaar.

Professionalisering evenementen
Op het gebied van evenementen willen we de vrijwilligers ontzorgen. Veiligheid en beperken van overlast is belangrijk waarbij de activiteit centraal moet blijven staan. Zeker omdat het door vrijwilligers wordt georganiseerd. Onze inzet voor evenementen is onderdeel van het plan dat we maken. Om hier stappen in te maken hebben we extra capaciteit nodig. De extra kosten zijn jaarlijks € 90.000 (1 fte).

Capaciteit veiligheid
We willen extra capaciteit aantrekken voor de team Openbare Orde en Veiligheid voor de doorontwikkeling van AVE (aanpak voorkoming escalatie), jeugdpreventie en betaald voetbal. De extra kosten zijn jaarlijks € 90.000 (1 fte). De laatste jaren is er een flinke toename van complexe casuïstiek op het snijvlak- zorg en veiligheid. Dit

is een landelijk beeld en ook in Oss zichtbaar. We willen het AVE model verder doorontwikkelen, de procesregie verder professionaliseren en minder kwetsbaar maken. Hiervoor is extra structurele formatie noodzakelijk. Voor een aanpak weerbare jeugd, hebben we middelen nodig en borging in de organisatie. De werkwijze uit het nieuwe vastgestelde Handelingskader Voetbal en de aanwezigheid tijdens wedstrijden zal meer tijd gaan vragen dan nu beschikbaar is bij team OOV.

Intern kennis en expertisecentrum participatie

Terwijl de visie op participatie verder vorm krijgt (in samenhang met andere visies op aanverwante onderwerpen), starten we alvast met het verder verstevigen van de kennis, expertise en daarmee het vakmanschap op het vlak van participatie. Daarom beginnen we met een 'intern kennis- en expertisecentrum participatie' dat ook een interne leergang 'vakmanschap participatie' aanbiedt, op maat samengesteld voor ons. We maken voor 2024 en 2025 hiervoor € 125.000 vrij.

Bedrijfsvoering: ICT Monitoring & Respons en Identity en Accessmanagement

Voor diverse investeringen op het gebied van ICT hebben we jaarlijks extra geld nodig. Dit is nodig voor:

- Monitoring en Respons: € 125.000 jaarlijks
- Identity en Accessmanagement: € 110.000 jaarlijks

Op dringend verzoek van de Informatie Beveiligingsdienst richten we Monitoring en Respons in. Dit systeem houdt onze infrastructuur en netwerk 24/7 in de gaten zodat verdachte zaken tijdig worden opgemerkt en dat er waar nodig direct passende maatregelen worden genomen. Daarnaast zijn we genoodzaakt om een aantal maatregelen in te voeren zoals Identity en Accessmanagement, de digitale toegangsbeveiliging, die ons ook helpt bij het voldoen aan de privacy wetgeving.

Bedrijfsvoering: P&O werving & selectie, onboarding en verzuim

Voor de versterking van de afdeling P&O stellen we € 64.000 jaarlijks extra beschikbaar. De hoeveelheid vacatures is erg hoog. De adviseur werving en selectie/recruiter heeft haar handen vol, maar zeker ook in de ondersteuning van dit proces is het druk. We hebben daarnaast een relatief hoog verzuimcijfer. We hebben behoorlijk wat complexe verzuimdossiers. En het is belangrijk dat we intensiever gaan samenwerken met de arbodienst. Wetende dat we in 2023 uitbreiding hebben gekregen op het gebied van ondersteuning en beleid zien we een aanhoudend hoge werkdruk binnen P&O als gevolg van bovenstaande omstandigheden. De huidige arbeidsmarkt en de verhoogde mobiliteit, het hoge verzuim en de aanhoudende werkdruk vraagt om extra capaciteit.

Bedrijfsvoering: opleidingsbudget

We stellen voor om het centrale opleidingsbudget te verhogen met jaarlijks € 100.000. Dit is nadrukkelijk nodig om centraal opleidingen te organiseren onder andere op het gebied van informatieveiligheid, integriteit en participatie.

Bedrijfsvoering: extra secretariaat

We zien een noodzakelijk uitbreiding van het secretariaat om te komen tot een goede ondersteuning van het bestuur en de directie. Kosten jaarlijks € 134.000.

Programma dienstverlening

Voor de uitvoering van activiteiten gericht op verbetering van de kwaliteit van de dienstverlening vragen we voor het programma dienstverlening een incidenteel bedrag voor de periode 2024-2027 van € 150.000 voor 2024. Daarna ramen we een PM. Dit is voor:

1. *Activiteiten volgend uit wettelijke verplichtingen voor digitale dienstverlening:*
    - Plan van Aanpak ter voorbereiding op in werking treden Wet digitale overheid (Wdo) (2023-2024) en Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) (2024-2026). Deze nieuwe wetgeving is gericht op betere betrouwbaarheid en veiligheid in de digitale dienstverlening tussen overheidsinstanties en inwoners/ ondernemers. Al onze producten en diensten moeten voldoen aan deze nieuwe wetgeving. Dat betekent een screening van zo'n 400 producten en diensten. We hebben zelf de capaciteit en kennis niet in huis om dit project uit te voeren en moeten hiervoor externe

expertise inhuren en een projectteam samenstellen. Er is op dit moment geen sprake van een vergoeding voor de kosten van deze werkzaamheden vanuit het Rijk.

2. *Activiteiten die volgen uit de speerpunten gericht op verbeteren betrouwbaarheid en toegankelijkheid van onze (digitale) dienstverlening:*

- Uitwerking van een Omnichannel kanalenstrategie;
- Inrichten van een dienstverleningsdashboard voor organisatiebrede monitoring en sturing op waarden en effecten van de ervaren dienstverlening door de inwoner;
- Onderzoek en implementatie van digitaliseringsmiddelen zoals Virtuele assistent GEM/ Digitale balie/ selfservicebalie/ chatbot/ voicebot;
- Onderzoek en inrichting inwonersportaal;
- Aanhaken bij regionale en landelijke initiatieven en ontwikkelingen inzake dienstverlening en dienstverleningskanalen;
- Verder uitwerken gezamenlijke koers op dienstverlening.

Impuls publiekscentrum

Voor onze afdeling publiekscentrums stellen we voor € 233.000 in 2023 beschikbaar te stellen en uiteindelijk € 208.000 structureel. Dit is voor:

- Project communicatieplatform telefonie: in het laatste kwartaal van 2022 is het project Communicatieplatform telefonie gestart. Het contract met de huidige leverancier loopt af. Een belangrijke doelstelling van dit project is dat het bijdraagt aan de Visie op Dienstverlening 2022-2026 door middel van het verbeteren van de (digitale)toegankelijkheid en (telefonische) bereikbaarheid. Raming kosten jaarlijks € 30.000.
- Digitalisering diensten: een deel van de processen rondom burgerzaken is al gedigitaliseerd, zoals het aanvragen van identificatiedocumenten en het doorgeven van verhuizingen. We gaan dit met nog eens 5 e-diensten uitbreiden en daarnaast komen er nog een aantal modules bij om onze eigen werkzaamheden te digitaliseren. Jaarlijkse kosten € 55.000 per jaar.
- Competenties en vaardigheden medewerkers: om de kwaliteit en continuïteit van de bedrijfsvoering te kunnen waarborgen is het nodig om zowel in het KCC als bij Burgerzaken medewerkers op minimaal MBO4-niveau in het team te hebben. Dit leidt tot jaarlijkse hogere kosten van € 87.000 per jaar
- Coördinator bodeteam: vanaf 1 januari 2023 is het bodeteam ondergebracht bij het Publiekscentrum. Voor een coördinator van dit team is een bedrag extra nodig van € 36.000 per jaar.

Rentestijging Lievekamp, Zwembad, Warenhuis en Ruimtelijke ambities

We zien dat de rente het afgelopen (half) jaar sterk is gestegen. Dit heeft nadrukkelijk effect voor onze begroting. De huidige rente om voor de lange termijn te lenen ligt op dit moment voor de gemeente tussen de 3 en 4%. Onze gemiddelde rentepercentage is op dit moment 1,1%. Deze gemiddelde rente gaat dus zeker stijgen. We kennen in onze huidige begroting grote investeringsimpulsen/ projecten. Onze financieringsbehoefte is globaal doorgerekend en daarbij berekend wat het effect is op het gemiddelde rentepercentage. Dit geeft het volgende beeld:

Jaren	Financierings-behoefte	Gemiddelde rente
- Jaren 2023-2025	€ 75 miljoen	1,90%
- Jaren 2023-2028	€ 172 miljoen	2,30%
- Jaren 2023-2031	€ 219 miljoen	2,30%

Een hogere rente betekent dat we met hetzelfde structurele bedrag in de begroting in totaal minder kunnen investeren. Als voorbeeld: voor de Lievekamp hebben we vorig jaar in de begroting een structureel bedrag opgenomen van € 1,7 miljoen. Hiermee konden we met een rentepercentage van 1,1% een investering doen van circa € 55 miljoen. Als we deze zelfde investering willen blijven doen met een gemiddelde rente van 1,9% hebben we structureel € 200.000 extra nodig.

Het is dus reëel te verwachten op basis van de huidige renteontwikkelingen dat de gemiddelde rente gaat stijgen van 1,1% naar 1,9% en vervolgens naar 2,3%. Het globale effect op de begroting is als volgt:

Bedragen in €

Grote ontwikkelingen	Scenario 1,1%	Scenario 1,9%	Scenario 2,3%	Verhoging vanaf jaar
Ontwikkeling Lievekamp (investering € 55 miljoen)	0	200.000	400.000	Jaar 2026
Nieuw zwembad (investering € 39 miljoen)	0	150.000	320.000	Jaar 2026
Warenhuis (investering € 18 miljoen)	0	74.000	113.000	Jaar 2025
Ruimtelijke ambities (investering € 108 miljoen)	0	686.000	1.053.000	Jaar 2027
Totaal	**0**	**1.110.000**	**1.886.000**	

Bij de ruimtelijke ambities zijn in de programmabegroting structurele gelden vrijgemaakt en hier gaan we vooral ook sparen voor toekomstige investeringen. Om dezelfde investering te kunnen blijven doen (circa € 100 miljoen) is bij een hogere rente structureel meer geld nodig.

Voorgesteld wordt om richting de begroting rekening te houden met het scenario waarbij de gemiddelde rente stijgt naar 1,9%. Daarbij stellen we voor om voor de ruimtelijke ambities het bedrag te dekken door deels een onttrekking uit de algemene reserve en deels een jaarlijkse stijging op te nemen.
Dan ontstaat het volgende beeld:

Bedragen in €

Grote ontwikkelingen	Scenario 1,9%	Jaarlijkse stijging	Inzet algemene reserve	Verhoging vanaf jaar
Ontwikkeling Lievekamp (investering € 55 miljoen)	200.000	200.000	0	Jaar 2026
Nieuw zwembad (investering € 39 miljoen)	150.000	150.000	0	Jaar 2026
Warenhuis (investering € 18 miljoen)	74.000	74.000	0	Jaar 2025
Ruimtelijke ambities (investering € 108 miljoen)	686.000	350.000	15.000.000	Jaar 2027
Totaal	**1.110.000**	**774.000**	**15.000.000**	

Prioriteiten waar geen financiële ruimte voor is

Gezien de financiële situatie hebben we natuurlijk ook keuzes moeten maken, omdat we beseffen dat niet alles kan met het huidige financiële perspectief. Zo hadden we graag in de kadernota meer gespaard voor onze grote mobiliteitsopgave en ook voor de voorbereiding van de ontwikkeling van de spoorzone. Daarnaast hebben we ook keuzes moeten maken voor de organisatie en kunnen we ons op dit moment nog niet versterken met een lobbyist en een subsidieadviseur.

3. Prioriteiten vanuit bestaande budgetten

We willen ook een aantal prioriteiten realiseren binnen bestaande budgetten. Het gaat daarbij om de volgende prioriteiten:

Prg.	Omschrijving
1	IZA/GALA/Sociale basis
1	Doordecentralisatie beschermd Wonen
1	Investeringsfonds beschermd wonen
1	Uitbreiding POH GGZ Jeugd
1	Gratis taallessen
2	Rechtsbescherming
2	Budgetondersteuning en budgetbeheer Oss
2	Armoede en schuldhulpverlening
2	Basisvaardigheden en laaggeletterdheid
4	Toezicht en handhaving afval
5	Impuls economische versterking
7	Uitvoeringsagenda mobiliteit
10	Subsidieregeling compensatie OZB voor verenigingen en stichtingen

Toelichting per post:

IZA en GALA en Sociale basis

Er zijn de volgende landelijke akkoorden gesloten die zich richten op:

- Integraal zorgakkoord/IZA: het toegankelijk en betaalbaar houden van zorg en ondersteuning;
- Gezond en Actief Leven Akkoord/GALA: preventie, sociale basis en sport & bewegen
- Woon-Zorgakkoord: het langer fijn en veilig thuis wonen.

Voor de regio NOB komt jaarlijks structureel € 4 tot € 5 miljoen beschikbaar voor de uitvoering van het IZA. De gemeente Den Bosch gaat deze middelen als mandaatgemeente aanvragen en beheren. Voor uitvoering van het GALA hebben we een brede specifieke uitkering bij het Rijk aangevraagd. Bestaande middelen voor uitvoering van het lokale sportakkoord, de Brede regeling Combinatiefunctionarissen, Terugdringen gezondheidsachterstanden (GIDS) en Kansrijke start zijn opgenomen in deze brede uitkering, uitgebreid met een aantal nieuwe programma's. In totaal gaat het in 2023 om een bedrag van bijna € 1,7 miljoen, aflopend naar € 1,13 miljoen in 2026.

Voor de sociale basis is vooralsnog is de verwachting dat inzet die nodig is om uitvoering te geven aan de visie te dekken is binnen reguliere middelen en de GALA-middelen.

Doordecentralisatie Beschermd wonen

Verwacht wordt dat vanaf 2024-2028 jaarlijks afgerond € 1 miljoen aan incidentele lokale middelen beschikbaar komen vanuit de Regionale meerjarenbegroting Beschermd Wonen. Dit voor de 'basis op orde in Oss voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid'. Deze middelen worden ingezet voor onder andere GGZ Consultatie (subsidie GGZ Oost-Brabant), Psychisch kwetsbaar in de wijk (subsidie ONS Welzijn), Straatdokter, verbeteren samenwerking sociaal- en medisch domein, beleidscapaciteit, herstel- en zelfregiecentrum. Precieze hoogte van deze lokale middelen zijn jaarlijks afhankelijk van eventuele resterende middelen in de regionale begroting beschermd wonen.

Vanaf 2024 komen ook lokale middelen beschikbaar vanuit de Regionale meerjarenbegroting Beschermd Wonen. Dit voor 'stijgende kosten Wmo' door de doelgroep inwoners met een psychische kwetsbaarheid die meer gebruik gaan maken van Wmo-ondersteuning. Een groot deel van deze middelen is bestemd voor nieuwe producten 'Beschermd Thuis' en een kleiner deel voor extra capaciteit bij de afdeling Zorg voor deze doelgroep. De wijziging van het woonplaatsbeginsel en de doordecentralisatie met het nieuwe verdeelmodel gaat op zijn vroegst in 2025 in. Dit is recent bekend geworden. We gaan in de regio wel door met de voorbereidingen hierop en willen de (financiële) afspraken die we hierover in de nieuwe centrumregeling 2024-2028 gemaakt hebben toch al vanaf 2024 in laten gaan.

Investeringsfonds Beschermd Wonen
De gemeente Oss kan in 2024-2028 € 100.000 tot € 200.000 aan middelen aanvragen uit het Regionaal Investeringsfonds Beschermd wonen. Middelen kunnen ingezet worden voor een projectleider, projectmiddelen en locatieonderzoek voor een tussenvoorziening Beschermd wonen in Oss.

Uitbreiding POH GGZ Jeugd
We blijven werken aan verdere uitbreiding van de praktijk ondersteuner huisartsen geestelijke gezondheidszorg (POH GGZ) Jeugd bij huisartsen. We zien hier goede resultaten: de inwonertevredenheid is hoog, het aantal verwijzingen naar basis- en specialistische GGZ blijft relatief laag. Voor uitbreiding naar andere huisartsen zijn extra middelen nodig. Het huidig budget is met indexaties op de tarieven en extra btw-verplichtingen volledig ingezet. Uitbreiding huisartsen vraagt om extra budget. Voor de zomer vindt een bijeenkomst van huisartsen plaats met het oog op deze uitbreiding. In principe betalen we deze kosten uit de gelden van jeugdhulp.

Gratis taallessen
We willen gezinsmigranten, ongeacht onder welke inburgeringswet ze vallen, financieel ondersteunen. Het gaat om de gezinsmigranten die nog niet voor hun inburgeringsexamen zijn geslaagd. De financiële ondersteuning bestaat hieruit dat als zij geslaagd zijn voor hun inburgeringsexamen, zij het hiervoor van DUO geleende bedrag terugkrijgen van de gemeente.
Daarnaast gaan we voor de niet-inburgeringsplichtigen, in het bijzonder denken we hierbij aan de arbeidsmigranten, geen drempels meer hanteren bij het huidige aanbod op het gebied van basisvaardigheden, waaronder laaggeletterdheid, vanuit de middelen vanuit de WEB (Wet educatie en beroepsonderwijs). Nu kijken we bij de arbeidsmigranten bijvoorbeeld of ze duurzaam werk en een woning in Oss hebben. Dat gaan we loslaten. Ook wil Oss de arbeidsmigranten die in Oss wonen, maar zich niet bij de gemeente hebben ingeschreven de mogelijkheid bieden om taallessen te gaan volgen.
Voor alle mensen in Oss die moeite hebben met taal, rekenen of digitale vaardigheden, hebben we onze lokale aanpak verbeteren basisvaardigheden. Wij willen deze mensen vinden en doorleiden naar een passend formeel of non-formeel opleidingsaanbod.
Richting begroting gaan we uitwerken of we de kosten voor deze taallessen voor de komende jaren kunnen betalen uit de reserve Opvang vluchtelingen.

Rechtsbescherming
Vanuit de Kinderopvangtoeslagaffaire is er meer aandacht voor rechtsbescherming van de inwoner. We zetten in op uitbreiding van het Sociaal Raadslieden Werk en een laagdrempelige klachtenprocedure. Door medewerker te scholen in het omgaan met klachten en toegankelijke communicatie voor de inwoner. De kosten hiervan (jaarlijks € 180.000) betalen we de komende jaren uit deze POK middelen.

Budgetondersteuning en Budgetbeheer Oss
We zijn al bezig met activiteiten gericht op het voorkomen of verminderen van schulden. De ontwikkeling van budgetcoaching en budgetbeheer Oss vraagt extra structurele capaciteit. Kosten jaarlijks € 162.000. Dit betalen we uit het Participatiebudget. In 2024 bekijken we hoeveel uitbreiding van formatie nodig is en wat eventuele dekkingsmiddelen zijn voor verdere groei in de vaste formatie of dat we middelen moeten gaan aanvragen in de programmabegroting 2025-2028.

Armoede en schuldhulpverlening
In het nieuwe beleidskader Armoede en Schulden 2024-2027 blijven we inzetten op het vergroten van het bereik van de inwoners die dit het hardst nodig hebben, zodat zij gebruik maken van de ondersteuningsmogelijkheden die er zijn. Dit vraagt om mogelijk extra middelen voor de speerpunten die benoemd worden. In principe zetten we hiervoor de gelden in die we krijgen vanuit het Rijk.
Afhankelijk van de economische ontwikkelingen kan het zijn dat de kosten voor armoede en schuldhulpverlening gaan stijgen.

Basisvaardigheden en laaggeletterdheid
We herijken dit jaar het beleid voor basisvaardigheden 'Meedoen, begint aan de basis'. De intentie is om het (Digi-)Taalhuis spil te maken van het netwerk door deze te versterken, te verspreiden en beter bereikbaar voor de inwoners. De kosten hiervan betalen we uit bestaande budgetten.

Toezicht en handhaving afval
Voor de uitvoering van het toezicht en de handhaving op het gebied van afval zetten we 2,5 fte extra in. De kosten hier bedragen € 200.000 en dit bedrag brengen we ten laste van de afvalstoffenheffing,

Impulsen economische versterking
We stellen voor om gelden uit de reserve economie te halen voor:
- Ruimte voor bedrijven: € 100.000. Het vergaren van kennis voor de ontwikkeling van ruimte voor bedrijven.
- Parkmanagement: € 50.000. Noodzakelijk voor de opzet van het parkmanagement.
- Circulaire bouw en verduurzaming bedrijventerreinen: € 80.000
- Kracht van Oss en Starters succes Oss: €100.000
- Projecten talent aantrekken en behouden: €25.000

Uitvoeringsagenda mobiliteit
Er zijn extra middelen nodig voor het opstellen van een uitvoeringsagenda mobiliteit voor de komende vier jaar. Hiervoor is externe deskundigheid noodzakelijk. Kosten circa € 100.000. Dit betalen we uit de reserve mobiliteit.

Subsidieregeling compensatie OZB voor verenigingen en stichtingen
We bereiden in 2023 een voorstel aan de gemeenteraad waarin we een subsidieregeling opzetten om OZB lasten voor verenigingen en stichtingen te compenseren. De kosten voor deze nieuwe regeling betalen we uit de OZB opbrengst door deze in 2024 extra te verhogen.

4. Incidentele begrotingsruimte
Onderstaand een samenvattend van de inzet van de algemene reserve.

	bedrag * € 1.000
Vrije ruimte algemene reserve	**18.000**
Ingezet voor:	
Rentestijging ruimtelijke ambities	15.000
Flexwoningen	1.600
Voorbereiding spoorzone	1.400
Restant vrije ruimte	**0**

Voor de toelichting van de posten wordt verwezen naar bovenstaande paragrafen.

Financiële positie

Inleiding

In dit hoofdstuk staan we uitgebreid stil bij onze financiële positie. Dat doen we aan de hand van de volgende onderwerpen:

- Samenvatting en conclusies;
- De financiële kaders en uitgangspunten;
- De huidige financiële positie;
- Incidentele begrotingsruimte;
- Financiële ontwikkelingen en risico's;
- Onze reservepositie.

1. Samenvatting en conclusies

De financiële positie voor nu en naar de toekomst heeft duidelijk een korte en een langere termijn perspectief. Op de korte termijn is de financiële positie goed te noemen.
Door een positieve algemene uitkering starten we met positieve saldi voor de jaren 2023 tot en met 2025. Door het ravijnjaar vanaf 2026 is het langere termijn minder positief en is de ruimte beperkt.

Bedragen * € 1.000
- is voordeel, + is nadeel

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Financiële ruimte	-4.867	-3.545	-3.170	-1.356	-2.221

Daarnaast zien we fors toegenomen risico's door een hoge inflatie en ook sterk gestegen rente. Ook de hervormingsagenda jeugd (inclusief de extra taakstelling die het kabinet heeft opgenomen), de ontwikkelingen binnen de Wmo vormen een belangrijk toekomstig risico.
Het Rijk financiert daarnaast de uitvoering van een aantal grote opgaven (met name het Klimaatakkoord) incidenteel en biedt op dit moment onvoldoende compensatie voor de ravijnjaren 2026 en 2027. Voor het langere termijn perspectief is dat zorgwekkend en is een stevige lobby, mede vanuit de VNG, hierop noodzakelijk.

De incidentele begrotingsruimte wordt vooral bepaald door de ruimte binnen de algemene reserve en de ruimte binnen reserves van het grondbedrijf. De vrije ruimte binnen de algemene reserve is circa € 18 miljoen. Het saldo van de algemene bedrijfsreserve (ABR) ligt onder de minimale norm (€ 5,2 miljoen). Dit betekent dat de komende jaren geen extra afromingen meer kunnen plaatsvinden. De algemene reserve vormt de achtervang mochten risico's optreden die niet opgevangen kunnen worden door de ABR.

2. Financiële kaders en uitgangspunten

In het coalitieakkoord 'Samen Duurzaam Vooruit' is gekozen voor een degelijk financieel beleid in onzekere tijden. Onze ambitie is om ons huishoudboekje blijvend op orde te houden door een stabiel financieel beleid, heldere afspraken en financiële lenigheid om in te spelen op nieuwe omstandigheden. We willen de lokale lastendruk voor onze inwoners en bedrijven laag houden.

Tegen deze achtergrond gelden de volgende algemene financiële kaders en uitgangspunten:

1. Ons financieel beleid blijven we gedegen en solide vormgeven. We hebben een begroting die meerjarig (structureel) sluitend is. Tussentijdse beperkte, niet structurele, tekorten zijn aanvaardbaar als we deze uit reserves kunnen afdekken.
2. We hebben een algemene reserve die voldoet aan de gestelde normen (10% van de algemene uitkering). Binnen onze algemene reserve zien we incidentele begrotingsruimte. We zetten deze ruimte in om onze ambities in dit coalitieakkoord te waar te maken.
3. We kijken jaarlijks kritisch naar alle reserves. In de nota reserves, die de gemeenteraad tegelijk met de programmabegroting behandelt, lichten we de reserves uitgebreid toe.

4. De winsten uit het grondbedrijf zetten we in voor onze omvangrijke ruimtelijke opgaves (ontsluitingswegen, spoorzone, mobiliteitsplan, plan Groen/ blauw/ natuur). Daarnaast vragen we bijdragen aan ontwikkelende partijen, die op deze manier hier ook aan meebetalen.
5. Via actieve lobby en netwerken zetten we in op actief geld van derden te verwerven zoals bijdragen uit landelijke, regionale en Europese fondsen. De landelijke fondsen voor woningbouwimpulsen, volkshuisvesting en klimaat & energie bieden nadrukkelijk kansen.
6. We blijven lobbyen voor een financieel robuuste financiering vanuit het gemeentefonds en voor voldoende compensatie van het zogenaamde ravijnjaar vanaf 2026. Dit in combinatie met de afschaffing van de zogenaamde opschalingskorting. Aanvullend hierop lobbyen we voor voldoende compensatie van de hogere kosten voor jeugdhulp en Wmo. Als gemeenten hebben we meer financiële armslag nodig om alle (landelijke) ambities te realiseren. Dit geldt nadrukkelijk ook voor de grote energieopgave en woningbouwopgave.

Meer specifiek gelden de volgende kaders:

Gemeentelijke belastingen en heffingen

De lokale lastendruk houden we minimaal op € 22,50 onder het landelijke gemiddelde. We blijven uitgaan van 100% kostendekking van tarieven en heffingen. Het beleid op het gebied van prijsontwikkeling wordt jaarlijks vastgesteld in de kadernota. We verhogen de OZB jaarlijks met de inflatie.

Voor het jaar 2023 kiezen we voor een totale OZB verhoging van 6,2%. Deze bestaat uit:
- verwachte inflatie 2024 vanuit het CPB: 4,3%
- correctie te lage inflatie 2023: 1,9%.

In 2023 hebben we de OZB tarieven verhoogd met de inflatie. Dit is destijds ingeschat op 2,8%. Dit is aanzienlijk lager dan de werkelijke inflatie in 2023. Deze inflatie (voor alleen het jaar 2023) wordt nu ingeschat op gemiddeld 4,7%. We hebben de OZB tarieven dus met 1,9% te weinig verhoogd (uitgaande van het beleid om de tarieven te laten stijgen met de inflatie). Dit willen we nu voor het jaar 2024 corrigeren.
We zien dit terug bij de ontwikkeling van de lokale lastendruk en bij de gehanteerde inflatiecijfers van het CPB. We lichten dit hierna verder toe.

Ontwikkeling lokale lastendruk

Op basis van cijfers van het onderzoeksinstituut COELO is onze lokale lastendruk fors onder het landelijke gemiddeld, namelijk € 111. Dit was in 2022 € 94 onder het landelijk gemiddelde. We constateren dat andere gemeentes in Nederland – vaak vanwege de hogere inflatie – besloten hebben de gemeentelijke lasten wat forser te verhogen. De lokale lastendruk daalt dus verder onder het landelijke gemiddeld. Het saldo van € 111 onder het landelijk gemiddelde wordt veroorzaakt door:
- OZB: € 23 (dit was in 2022 € 10);
- Afvalstoffenheffing: € 53;
- Rioolheffing: € 35.

In de Atlas van de lokale lasten heeft het COELO voor 2023 (in vergelijking met 2022) het volgende beeld berekend:

	2023		**2022**	
Lastendruk standaardwoning	**Oss**	**Landelijk**	**Oss**	**Landelijk**
Onroerende zaakbelastingen	€ 380	€ 403	€ 370	€ 380
Afvalstoffenheffing	€ 276	€ 329	€ 266	€ 317
Rioolheffing	€ 178	€ 213	€ 174	€ 207
Totaal	**€ 834**	**€ 945**	**€ 810**	**€ 904**

De gemiddelde woning is volgens het COELO in 2022 gestegen met 16,7% (landelijk 16,8%). De gemiddelde waarde van een koopwoning bedraagt daarmee in 2023 € 415.100.

Prijsontwikkeling
Het CPB verwacht in 2024 voor de overheidsuitgaven een prijsontwikkeling van 3,9% (prijs overheids-consumptie netto materieel). Voor de loonontwikkeling gaan ze uit van 4,7% (prijs overheidsconsumptie beloning werknemers). Gezien de huidige ontwikkelingen in de wereld zit hierin een behoorlijk risico. De afgelopen jaren blijkt dat dit percentage vanuit het CPB steeds te optimistisch is geweest:

Samenvattend	Begroot	Actueel cijfer	Verschil
Inflatiecijfer 2022	2,00%	6,25%	4,25%
Inflatiecijfer 2023	2,80%	4,70%	1,90%
Inflatiecijfer 2024	4,30%		

Voor het jaar 2023 hielden we rekening met 2,8%, terwijl het CPB nu aangeeft dat gemiddelde inflatie 4,7%. Conclusie hieruit is dat de we OZB steeds met een lager percentage verhogen dan de kostenontwikkeling die wij als gemeente zelf hebben.
In de jaarlijkse meicirculaire van het gemeentefonds krijgen gemeenten in principe geld voor de verwachte loon- en prijsontwikkeling. Vanuit de meicirculaire zetten we daarom de noodzakelijke bedragen apart om loon- en prijsstijgingen op te kunnen vangen.

Gesubsidieerde instellingen
Bij gesubsidieerde professionele instellingen is in zijn algemeenheid sprake van een 80/20-verhouding tussen het loongevoelige en prijsgevoelige deel van de uitgaven. Voor budgetsubsidies wordt voor de compensatie van loonstijging uitgegaan van de specifieke CAO-ontwikkelingen per sector en voor de compensatie van prijsstijging wordt uitgegaan van een inflatie van 3,9% (% overheidsconsumptie netto materieel 2023).
Bij de overige subsidies zoals professionele instellingen zonder budgetovereenkomst en niet-professionele organisaties wordt ook dit percentage van 3,9% voor prijscompensatie gehanteerd.

Post onvoorzien
In de begroting hebben we een jaarlijkse post onvoorzien van € 300.000 opgenomen. Dit bedrag kan door het college gedurende het jaar ingezet worden voor incidentele tegenvallers. Criteria daarvoor zijn:
- onuitstelbaar
- onvermijdbaar
- onvoorzienbaar

De verantwoording van de inzet van deze post nemen we op in de reguliere planning- en controldocumenten.

3. Huidige financiële positie
Het financieel beeld wordt bepaald door:
- De meerjarenraming van de programmabegroting 2023-2026;
- 3O-ontwikkelingen vanuit de eerste financiële tussenrapportage over 2023 (met focus op doorwerking vanuit de jaarrekening);
- De uitkomsten van de meicirculaire 2023;
- Specifieke ontwikkelingen;
- OZB stijging 2024.

Daarnaast komen daar later nog bij de 3O-ontwikkelingen die pas bij het maken van de programmabegroting 2024-2027 bekend zijn. Ook voegen we bij de programmabegroting de uitkomsten van de septembercirculaire 2023 toe.

In de volgende tabel hebben we de uitkomsten samengevat.

Bedragen x € 1.000
- is voordeel, + is nadeel

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
1. Programmabegroting 2023-2026	5	-759	-232	-28	-133
2. Structurele compensatie ravijnjaar	0	0	0	0	-1.145
3. Eerste financiële tussenrapportage 2023	-179	489	490	489	489
4. Meicirculaire 2023	-3.418	-1.146	-1.323	241	521
Startsaldo kadernota	**-3.592**	**-1.416**	**-1.065**	**702**	**-268**
Ontwikkelingen:					
5. Uitvoeringskosten klimaatakkoord	-1.275	-1.275	-1.275	-1.275	-1.275
6. Kostenstijgingen Gemeenschappelijke regelingen	-	546	570	617	722
7. OZB stijging	-	-1.400	-1.400	-1.400	-1.400
Financiële ruimte	**-4.867**	**-3.545**	**-3.170**	**-1.356**	**-2.221**

Dit betekent dat we voor de jaren 2024 een voordelig saldo hebben van afgerond € 3,5 miljoen. In het laatste jaar 2028 gaat het om een structureel voordelig bedrag van € 2,2 miljoen.

Toelichting op de tabel:

1. Programmabegroting 2023-2026

Bij de begrotingsbehandeling in november 2022 is de meerjarenraming vastgesteld. Voor het jaar 2023 was er een beperkt nadelig saldo van € 5.000 begroot. Het laatste jaar sloot met een voordelig saldo van € 28.000. De begroting was hiermee meerjarig sluitend.

2. Structurele compensatie Ravijnjaar

In de algemene uitkering staat het jaar 2026 bekend als het zogenaamde "ravijnjaar". De algemene uitkering is voor ons dan circa € 18 miljoen lager dan in 2025. Dit is in bovenstaande tabel verwerkt in het begrotingsjaar 2026. Het ravijn geldt in principe ook voor de jaren na 2026. Oorzaken hiervan zijn:

- Invoering van nieuwe (nog te ontwikkelen) financieringssystematiek en het stoppen met het principe "samen de trap op- samen de trap af".
- De zogenaamde opschalingskorting (algemene financiële korting voor gemeenten) is tot en met het jaar 2025 verdwenen, maar deze korting komt vanaf 2026 weer terug.

Ter compensatie van dit ravijnjaar heeft het kabinet ondertussen een bedrag van € 1 miljard structureel beschikbaar gesteld voor 2026 en 2027. Dit is voor ons een bedrag van € 4,8 miljoen. In de programmabegroting 2023-2026 hebben we ervoor gekozen om 75% van dit bedrag structureel in te zetten. Dit is 75% van het saldo van de septembercirculaire = € 3,4 miljoen. Nu ook de volledige compensatie voor het jaar 2027 beschikbaar komt geeft dit ruimte ter hoogte van € 1,1 miljoen.

3. Eerste financiële tussenrapportage 2023

Per saldo geven de uitkomsten van deze financiële tussenrapportage een voordeel in 2023 van € 179.000 en een structureel nadeel van € 489.000 in 2026.

4. Meicirculaire 2023

Samengevat is de uitkomst van de meicirculaire als volgt:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

	2023	2024	2025	2026	2027
Meircirculaire 2023	-225.739	-238.816	-241.147	-223.313	-221.446
Septembercirculaire 2022	-220.103	-223.098	-227.471	-214.039	-214.039
Totale stijging	**-5.636**	**-15.718**	**-13.676**	**-9.274**	**-7.407**
Af te zonderen posten	2.218	14.572	12.353	9.515	7.928
Netto voordeel	**-3.418**	**-1.146**	**-1.323**	**241**	**521**

De algemene uitkering stijgt in alle jaren. Wanneer we hiervan de noodzakelijke afzonderingen afhalen zijn de eerste drie jaar voordelig tussen de € 1 en € 3 miljoen per jaar. De zogenaamde ravijnjaren vertonen echter nadelige saldi. De ruimte wordt in 2026 € 0,2 miljoen minder en in 2027 € 0,5 miljoen minder.

Belangrijkste punten uit de circulaire zijn:

Algemene ontwikkelingen:

- De accressen zijn voor de jaren 2023 tot en met 2025 bevroren. Dit bekent dat naast alle specifieke mutaties, we alleen loon- en prijscorrectie krijgen over deze jaren. Omdat hierin ook een structurele doorwerking is opgenomen van hogere inflatie in 2022 geeft dit voor ons nog een financieel voordeel.
- In het landelijke coalitieakkoord is besloten om het accres vanaf 2026 niet langer te koppelen aan de hoogte van de rijksuitgaven. Dus niet langer "samen de trap op- samen de trap af". Dit betekent een fors nadeel in 2026 ten opzichte van het jaar 2025. De algemene uitkering is voor ons dan € 18 miljoen lager. "Het ravijn" wordt versterkt doordat de zogenaamde opschalingskorting tot en met het 2025 verdwijnt, maar dat deze in 2026 weer terugkomt. Ter compensatie van dit ravijnjaar in 2026 heeft het kabinet een bedrag van € 1 miljard extra beschikbaar in 2026/ 2027. Dit is verwerkt in bovenstaande saldi.
- In het landelijke coalitieakkoord is opgenomen er een nieuwe financieringssystematiek met gemeenten wordt ontwikkeld met als doel te komen tot een stabielere financiering meer autonomie voor gemeenten. Hierbij wordt ook de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied betrokken.

Hervormingsagenda Jeugd

Rijk en gemeenten zijn beiden van mening dat de huidige financieringssystematiek voor het jeugddomein niet houdbaar is en niet goed past bij de interbestuurlijke verhoudingen in het jeugddomein. Daarom gaan we samen voortvarend aan de slag met een beter passend en bestendig financieringsmodel, waarin sturingsmogelijkheden, medebewind/beleidsvrijheid, financiële verantwoordelijkheden en de wijze van financieren in balans zijn. Een nieuw financieringsmodel moet meer duidelijkheid en voorspelbaarheid voor beide partijen bieden, een passende verdeling van risico's weerspiegelen, en voorkomen dat financiële discussies de inhoudelijke domineren. Ook moet rekening worden gehouden met de toekomstige (en bijbehorende) bekostiging van de jeugdbescherming, zoals deze wordt uitgewerkt in het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming.

Kernpunten van de agenda zijn:

1. De reikwijdte van de Jeugdwet wordt afgebakend, meer aandacht domeinoverstijgende aanpak.
2. De gemeentelijke toegang met stevige lokale teams wordt versterk
3. Verbeteren regionale samenwerking en landelijke contractering specialistische zorg
4. Kwaliteitsverbetering en versterking zicht op effectiviteit van zorg
5. Afbouw van de residentiële jeugdhulp: inzet op zo thuis mogelijk
6. Eenvoudiger uitvoering en inkoop, aanpak negatieve effecten van marktwerking
7. Verbeteren van het inzicht in het jeugdstelsel met data en monitoring

In financiële zin is dit het kader:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1 miljoen

	2024	2025	2026	2027
Commissie van Wijzen aanvullend budget	-1.828	-1.828	-1.828	-1.828
Maatregelen hervormingsagenda	374	374	961	-.017
Maatregelen coalitieakkoord	0	500	-00	511
Totale stijging	**-1.454**	**-954**	**-367**	**-300**

Uitgangspunt is dat de financieringssystematiek ondersteunend is aan de inhoudelijke beweging van de Hervormingsagenda. Vertrekpunt voor de Hervormingsagenda is het advies van de Commissie van Wijzen. De hierin opgenomen structurele besparing van € 1 miljard vanaf 2027 vormt de financiële doelstelling. De maatregelen zoals opgenomen in deze gezamenlijke agenda (zie bovenstaande kernpunten) zijn zo goed als mogelijk kwantitatief gevalideerd. Voor een deel van de maatregelen (ruim € 650 miljoen) is overeenstemming over de mogelijke haalbaarheid van deze maatregelen. Voor de overige circa € 380 miljoen is de raming van een aantal voornemens en maatregelen meer onzeker. Specifiek geldt dat er overeenstemming is dat het Rijk met ondersteuning van gemeenten een nadere afbakening van de reikwijdte van de jeugdhulpplicht vaststelt, wat in belangrijke mate dit laatste deel van de besparing moet realiseren. Met de uitvoering van de agenda zijn transitiekosten en investeringen voor de uitvoering van maatregelen gemoeid. Deze maken onderdeel uit van het totale meerjarige financiële kader dat is afgesproken. Voor een deel van deze transitiekosten en investeringen verloopt financiering via het gemeentefonds en voor een deel via de begroting van het ministerie VWS. Voor 2024 en 2025 stelt het Rijk respectievelijk € 89 miljoen en € 196 miljoen extra beschikbaar ten opzichte van het advies van de Commissie van Wijzen. De extra tijd die het sluiten van dit akkoord heeft gekost en de aanpassing van regelgeving die nodig is zijn mede de aanleiding hiervoor. Met deze extra middelen wordt het ingroeipad van de besparingsreeks verzacht.
De in het coalitieakkoord opgenomen aanvullende besparing in het kader van de Jeugdwet van structureel € 511 miljoen is voor rekening en risico Rijk en valt buiten de Hervormingsagenda. Gemeenten zullen hun medewerking verlenen waar dat nodig is, aan de uitvoering van de betreffende maatregelen. Vinden de maatregelen geen of onvoldoende doorgang, en worden de kosten voor gemeenten daardoor niet lager, dan worden gemeenten daarvoor via het gemeentefonds gecompenseerd. Deze worden nu al wel financieel verwerkt in het gemeentefonds.

Extra prijscompensatie 2022

In 2022 is de inflatie aanzienlijk gestegen. Daarom heeft het kabinet besloten om eenmalige een structurele prijsbijstelling over 2022 uit te keren. Eerder werd gesproken over een landelijke bijstelling van € 300 miljoen. Maar door een andere rekeningmethodiek die door het Rijk is gehanteerd is dit bedrag in werkelijkheid verlaagd naar € 127 miljoen. Dit betekent een voordeel voor onze gemeente van circa € 0,6 miljoen. Het Rijk heeft bij de toekenning de suggestie gedaan om dit bedrag te gebruiken voor compensatie van extra energielasten van maatschappelijke organisaties. We hebben dit bedrag hard nodig om prijscorrectie door te voeren om onze gemeenschappelijke regelingen, subsidies etcetera. De hogere energiekosten leiden tot hogere inflatiecijfers die daarbij worden gehanteerd. Daarmee komt dit geld op de juiste plek terecht.

Welk deel is “vrij besteedbaar”?

In de algemene uitkering krijgen we elk jaar geld voor een aantal specifieke posten. Dit kunnen specifieke nieuwe wetten zijn waarvoor we geld krijgen voor de uitvoering, specifiek geld voor decentralisatie-uitkeringen in het sociaal domein etcetera. Maar ook krijgen we jaarlijks via de meicirculaire (gedeeltelijke) compensatie voor loon- en prijsstijgingen. Juist deze laatste is in deze tijd erg lastig in te schatten, dus hebben we voor het jaar 2024 in totaal circa € 9,5 miljoen hiervoor jaarlijks geraamd. Al deze posten noemen we “afzonderingen” (zie aparte toelichting in bijlage 1). Wanneer we het totaalbedrag aan afzonderingen van het voordeel van de algemene uitkering afhalen ontstaat er het netto voordeel/nadeel.

Samengevat ontstaat er dan het volgende beeld:

Bedragen x € 1.000
- is voordeel, + is nadeel

	2023	2024	2025	2026	2027
Totale stijging	-5.636	-15.718	-13.676	-9.274	-7.407
Af te zonderen posten	2.218	14.572	12.353	9.515	7.928
Netto voordeel	**-3.418**	**-1.146**	**-1.323**	**241**	**521**

Het netto voordeel uit de algemene uitkering is dus € 3,4 miljoen in 2023. De jaren 2024 en 2025 zijn positief, namelijk € 1,1 en 1,3 miljoen.
De jaren 2026 en 2027 geven een negatief beeld, namelijk € -0,2 en € -0,5 miljoen.

In bijlage 1 hebben we een uitgebreide toelichting op de uitkomsten van de meicirculaire opgenomen.

5. Uitvoeringskosten klimaatakkoord

We ontvangen uitvoeringsmiddelen voor het klimaat- en energiebeleid voor de jaren 2023 en 2025. Jaarlijks een bedrag van € 1,5 miljoen. Dit bedrag is bestemd voor personele en bijbehorende materiële kosten (onderzoekskosten e.d.). Gemeenten kunnen het naar eigen inzicht inzetten voor de uitvoeringskosten van klimaat- en energiebeleid uit het Klimaatakkoord en het beleidsprogramma Klimaat. Wel moet hierover verantwoording worden afgelegd, inclusief accountantscontrole (en bij niet besteden ervan terugbetaald worden). De afgelopen jaren hebben we al fors geïnvesteerd in extra capaciteit voor de uitvoering van het klimaatakkoord. Vanuit de bestaande formatie hebben we in beeld gebracht dat dit een bedrag betreft van € 1.275.000 per jaar. Dit betekent dat dit geld ingebracht kan worden in deze regeling en dat hierdoor in de jaren 2023-2025 een financieel voordeel ontstaat. De rijksregeling heeft betrekking op de komende 3 jaar maar we gaan ervan uit dat deze gelden structureel worden. Bij de speerpunten in deze kadernota zijn aanvullende claims opgenomen voor de uitvoering van dit klimaatakkoord. Deze zijn ook structureel begroot.

6. Kostenstijgingen gemeenschappelijke regelingen

De kadernota's en de begrotingen van gemeenschappelijke regelingen laten ook forse kostenstijgingen zien. Vooral bij de GGD en de Veiligheidsregio. Dit betekent een begrotingsnadeel van uiteindelijk structureel € 0,7 miljoen. Deze kostenstijgingen verwerken we pas definitief bij de programmabegroting 2024-2027, maar voor een actueel beeld van de financiële positie laten we deze al wel vast zien.

7. OZB stijging

Zoals bij de financiële uitgangspunten toegelicht stellen we voor om de OZB in 2024 te verhogen met 6,2%. 1% OZB stijging betekent een extra opbrengst van circa € 225.000. Een verhoging van 6,2% betekent daarom een extra voordeel van afgerond € 1,4 miljoen. Overigens betekent 1% stijging een gemiddelde lastenstijging van € 3,80 voor een gemiddelde woning.

4. Incidentele begrotingsruimte

De incidentele begrotingsruimte wordt vooral bepaald door de ruimte binnen de algemene reserve en de ruimte binnen reserves van het grondbedrijf.

Algemene reserve

De omvang van de algemene vrije reserve is per 1 januari 2023 afgerond € 43,5 miljoen (inclusief saldobestemming jaarrekening 2022). Van dit bedrag is € 3,6 miljoen bestemd voor concrete projecten, waarover reeds besloten is. De minimale norm van deze reserve is 10% van de algemene uitkering. Op basis van de meicirculaire 2022 is dat € 22 miljoen. Dit betekent dat de vrije ruimte binnen de algemene reserve circa € 18 miljoen is.
In deze vrije ruimte is nog geen rekening gehouden met een reservering voor woningbouw Ravenstein (reservering voor speelcapaciteit) en voor investering ontmoeten NOK (raadsvoorstel juni 2023).
Voor de ontwikkeling van de algemene reserve verwijzen we naar bijlage 2.

Reserves grondbedrijf

De volgende “belangrijke” reserves zijn beschikbaar:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	**31 december 2022**
Algemene bedrijfsreserve	3.680
Reserve strategische aankopen	5.707
Reserve binnenstedelijke transformaties	10.000

Het saldo van de algemene bedrijfsreserve (ABR) ligt onder de minimale norm (€ 5,2 miljoen). Dit betekent dat de komende jaren geen extra afromingen meer kunnen plaatsvinden. De algemene reserve vormt de achtervang mochten risico's optreden die niet opgevangen kunnen worden door de ABR.

Overige reserves

We hebben ook diverse bestemmingsreserves waar in principe nog bestedingsmogelijkheden zijn. In bijlage hebben we een overzicht van de grootste bestemmingsreserves opgenomen. Deze reserves geven een beeld van de incidentele investeringsruimte in de komende jaren.
In bijlage 2 is ook een overzicht van de overige reserves opgenomen en de saldi per 1-1-2023.

Programma 1. Welzijn en zorg

1. Wat willen we bereiken?

De begrotingsprogramma's 1, 2 en 3 gaan over het sociaal domein in Oss. In de drie hoofdstukken staan veel verschillende deelonderwerpen. In de alinea's hier direct onder staat wat ons bindt in het sociaal domein.

Vanuit het sociaal domein werken wij aan een veerkrachtige en inclusieve samenleving in Oss. Wij streven ernaar dat iedere inwoner kan meedoen. Wij doen dat vanuit de volgende waarden:

- Mens centraal. We stellen de mens centraal, we sluiten aan bij wat mensen zelf willen en kunnen. We doen hierbij recht aan de waardigheid van iedere inwoner van Oss. Inwoners willen zoveel mogelijk eigen regie en verantwoordelijkheid over hun leven en hun leefomgeving. Zij doen en kunnen veel zelf en samen met hun omgeving. Het vrijwilligerswerk, bijvoorbeeld bij sportclubs, scholen en culturele instellingen, is van grote meerwaarde voor de gemeenschap. Aansluiten bij wat mensen zelf willen en kunnen in samenhang met het algemeen belang, dat is voor ons een duurzame manier om bij te dragen aan actieve en verantwoordelijke gemeenschappen.
- Nabijheid. We weten wat er leeft en speelt in buurten, wijken, dorpen, stadjes. We kennen de inwoner en de inwoner kent ons. Daarom zijn we makkelijk benaderbaar.
- Eenvoud. We werken vanuit de bedoeling en doen wat nodig is, passend bij de inwoner en zijn mogelijkheden. We maken steeds de afweging hoe we administratieve processen voor inwoners, onze samenwerkingspartners en de gemeentelijke organisatie kunnen vereenvoudigen.
- Vakmanschap en partnerschap. Onze medewerkers zijn deskundig, hebben de juiste competenties en blijven leren. Goede ondersteuning voor onze inwoners kan de gemeente niet alleen. We hebben de partners in het sociaal domein nodig om hieraan bij te dragen. Daarom bouwen we aan netwerken en participeren hier actief in. Professionals vanuit verschillende afdelingen en organisaties en inwoners werken waar nodig integraal samen. Hierbij is de Samenwerkwijze uitgangspunt.

Binnen het sociaal domein werken we vanuit deze waarden aan ons dienstverleningsconcept, onze werkprocessen, aan de vakmanschapsontwikkeling van onder andere onze consulenten, en aan onze digitaliseringsagenda.

Inhoudelijk onderschrijven we de landelijke agenda voor het sociaal domein. Dat betekent investeren in herstellen van bestaanszekerheid, vergroten kansengelijkheid en gezond leven makkelijker te maken. Naast passende dienstverlening aan onze inwoners en de transformatie van het sociaal domein sturen we op de betaalbaarheid van het geheel.

We sluiten aan bij de talenten, mogelijkheden en behoeften van inwoners. Wanneer het niet vanzelf gaat, bieden we ondersteuning, zorg en opvang. Deze ondersteuning is gericht op zoveel mogelijk zelf en samen doen: in netwerken in de buurt, wijk of kern. Waar nodig zorgen we voor (specialistische) ondersteuning en zorg. We kijken integraal naar de hulpvraag van inwoners, bijvoorbeeld in een combinatie van welzijn, zorg, werk, schuldhulpverlening en armoede-ondersteuning. Meer gebruik maken van de mogelijkheden van de inwoner en aansluiting bij de leefwereld vraagt een andere houding en andere manier van werken van professionals. Dit is een langdurig verandertraject. Om te komen tot een integrale oplossing voor de inwoner werken we vanuit de disciplines werk en inkomen, welzijn, zorg, veiligheid, schuldhulpverlening samen.

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Mensen kunnen zichzelf redden, doen mee aan het sociale leven en hebben het gevoel dat ze erbij horen

We willen dat mensen zoveel mogelijk (soms met hulp uit hun omgeving) fijn, gezond en zelfstandig in Oss kunnen wonen en meedoen met de samenleving. De gemeenschap speelt hierbij een actieve rol. Zelfredzaamheid en een solide sociale basis in onze wijken en dorpen zijn daarbij van belang. Als gemeente hebben we hierbij met name een faciliterende en ondersteunende rol.

Vanuit dit speerpunt werken we actief aan substitutie van zorg, dit is onderdeel van de transformatieagenda. Met substitutie van zorg bedoelen we het verschuiven van zwaardere vormen van zorg naar lichtere vormen van zorg, ondersteuning en hulp. Het doel hiervan is enerzijds de druk op het zorglandschap te verlagen. Dit is nodig om de zorg voor iedereen toegankelijk en van goede kwaliteit te behouden. Anderzijds kan substitutie

van zorg ook meer mogelijkheden bieden voor zorg op maat en ondersteuning en hulp in de eigen woonomgeving. Als gemeente werken we lokaal aan substitutie van zorg, maar ook op landelijk niveau is dit een speerpunt. Er zijn landelijke akkoorden gesloten die zich richten op het toegankelijk en betaalbaar houden van zorg en ondersteuning *(Integraal zorgakkoord/IZA),* preventie, sociale basis en sport & bewegen *(Gezond en Actief Leven Akkoord/GALA)* en op het langer fijn en veilig thuis wonen *(Woon-Zorgakkoord).*
Voor IZA en GALA komen de komende periode extra gelden beschikbaar voor de uitvoering hiervan. Voor de sociale basis is vooralsnog is de verwachting dat inzet die nodig is om uitvoering te geven aan de visie te dekken is binnen reguliere middelen en de GALA-middelen.

Als gemeente zetten we in op het versterken van de Osse gemeenschap door het mogelijk maken van laagdrempelig ontmoeten, ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers, aandacht voor veerkrachtig ouder worden, valpreventie, welzijn op recept en het versterken van netwerken in onze buurten en wijken.

Goede basisvoorzieningen en ondersteuningsmogelijkheden in de wijk
Inwoners die ondersteuning vanuit het welzijnswerk of de Wmo nodig hebben, kunnen daarvoor terecht bij ONS welzijn, de telefonische en digitale Toegang Zorg en Welzijn, en bij onze Wmo-consulenten. Samen met ONS welzijn werken we voortdurend aan een zo goed mogelijke dienstverlening. We hebben hierin al veel stappen gezet. Zo werken we in de sociale teams samen met ONS welzijn en andere (zorg)partners dichtbij onze inwoners in onze wijken en dorpen. Momenteel werken we aan het professionaliseren van de route tot ondersteuning. Daarmee bedoelen we de route die de vraag van de inwoner aflegt, waarbij de vraag zo veel als mogelijk op dezelfde wijze opgepakt en vervolgd wordt. We pakken dit voor het brede sociaal domein aan, dus inclusief de terreinen jeugd en werk, inkomen en schuldhulpverlening. Hiervoor ontwikkelen we onder andere een nieuw digitaal regiesysteem sociaal domein, dit brengt extra kosten met zich mee.

Passende (specialistische) zorg voor mensen die het nodig hebben
In de regio Brabant Noordoost-Oost voeren wij gezamenlijk de opvang- en ondersteuningstaken voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid uit op basis van de volgende ambitie. Mensen met een psychische kwetsbaarheid in de regio Brabant Noordoost-Oost wonen zo veel mogelijk thuis, zijn hierbij zoveel mogelijk zelfredzaam en participeren naar vermogen. De zorg en ondersteuning die iemand hierbij nodig heeft, wordt in samenhang geboden en is herstel-ondersteunend. Daar waar inwoners (tijdelijk) niet zelfstandig kunnen wonen of het hen niet lukt om op eigen kracht te zorgen voor een dak boven het hoofd, zijn voldoende passende (tijdelijke) opvangvarianten beschikbaar.

Gemeenten, rijk en andere partijen werken al jaren aan de transitie ‘van beschermd wonen naar een beschermd thuis’. Dit moet het mogelijk maken dat mensen met psychische problemen vaker thuis of in hun eigen woonplaats kunnen blijven wonen, waarbij ze thuis ondersteuning krijgen. Samen met ONS welzijn werken we in Oss aan goede steunstructuren (zoals herstel-ondersteunende zorg, vroegsignalering, outreachende werkwijze ketensamenwerking medisch en sociaal domein en een meldpunt ‘zorg en overlast’) voor deze inwoners en onze wijken en buurten. Naast de goede steunstructuren zijn er ook, aanvullend op de huidige regionale en lokale voorzieningen, nieuwe vormen van tussenvoorzieningen nodig.

Om de transitie te realiseren zijn het woonplaatsbeginsel en het nieuwe objectief verdeelmodel voor gemeenten twee belangrijke instrumenten. Beide rijksmaatregelen zorgen ervoor dat elke gemeente in de toekomst verantwoordelijk wordt voor de ondersteuning van de eigen inwoners, en hiervoor passende middelen ontvangt. Nu ligt deze verplichting nog bij de centrumgemeenten. Waar we voorheen de toegang tot zorg voor deze inwoners regionaal organiseerden, wordt dit gedeeltelijk de verantwoordelijkheid van de uitvoeringsteams van de lokale gemeenten. De vraagverheldering wordt gedaan door de lokale gemeente, het besluit met betrekking tot welke zorg vanuit het regionale palet ligt bij het regionale toegangsteam. Beide rijksmaatregelen zijn echter wederom uitgesteld, de nieuwe streefdatum wordt 1 januari 2025. In onze regio blijven we ons evengoed conform onze regionale planning voorbereiden op deze veranderingen.

Transformatie en innovatie

Transformatie en innovatie binnen het sociaal domein Oss

We blijven werken aan de transformatie van het sociaal domein. We gaan het collectieve aanbod uitbreiden waardoor er meer mogelijkheid tot elkaar ontmoeten en helpen ontstaat. Ook willen we inwoners inspireren en mogelijkheden bieden om eigen ideeën uit te voeren:

- We ontwikkelen lichtere vormen van dagbesteding met hulp van vrijwilligers en lichte professionele ondersteuning.
- We onderzoeken andere vormen voor hulp bij het huishouden, en andere lichtere vormen van ondersteuning.
- Ook ondersteunen we zorgcoöperaties en vergelijkbare initiatieven die al een waardevolle bijdrage leveren aan deze beweging.
- We onderzoeken daarbij op welke manier datagericht werken ons kan helpen bij het bevorderen en in beeld krijgen van de transformatie.

Transformatie en innovatie in de Proeftuin Ruwaard en Ussen

Eind 2022 heeft uw raad besloten om de Proeftuin te verlengen en te verbreden voor de duur van 5 jaar. Daarbij gaf u de opdracht om de Proeftuin op een aantal onderdelen aan te scherpen. Het dagelijks bestuur van de Proeftuin heeft besloten om de aanscherping te realiseren binnen de onderdelen samenwerkwijze, wijkplannen, monitoring, substitutie, financiering en governance.

In de afgelopen jaren hebben we in de Proeftuin Ruwaard een experimenteerplek gemaakt waar we dingen kunnen uitproberen op kleine schaal. Die experimenteerplek blijven we, uitgebreid met Ussen als tweede plek, in de komende jaren benutten voor transformatie en innovatie. We transformeren en innoveren in de Proeftuin op basis van anders doen, anders mogelijk maken en anders samen leren.

Jeugdhulp

Wij zorgen voor passende jeugdhulp voor de meest kwetsbare kinderen, jeugdigen en hun gezin. Jeugdhulp die past bij de zwaarte en aard van de problematiek en zo dichtbij mogelijk wordt ingezet. We werken aan een zorglandschap waarbij jeugdigen zoveel mogelijk thuis of in een gezinsgerichte setting kunnen opgroeien, liefst zo dicht mogelijk bij de eigen leefomgeving.
We realiseren integrale gezinsgerichte hulp, zo nodig over de grenzen van het sociaal domein heen, aan jeugdige(n) en gezin op basis een gedeelde vraagverheldering met gezin en zijn netwerk. We sturen daarom ook op aansluiting van GGD en het Centrum Jeugd en Gezin (CJG) bij het onderwijs en de kinderopvang.
De samenwerking rond veiligheid van kinderen krijgt extra aandacht, door invoering gefaseerde ketenaanpak en in samenhang met de Wmo en de uitwerking van het toekomstscenario kind -en gezinsbescherming.

In aansluiting op de Landelijke Hervormingsagenda en het Regionaal beleidskader stellen we een Beleidskader Jeugd Oss op, waarin we verbinding maken met andere beleidsterreinen die jeugd raken.

We zetten in op lichtere vormen van ondersteuning om de druk op de specialistische jeugdhulp te verminderen. Zo ontwikkelen we een lokaal scheidingsloket waar ouders, kinderen, hun sociale netwerk en professionals terecht kunnen voor informatie, advies en hulp. We bouwen in eerste instantie vanuit de huidige formatie en ontdekken gaandeweg of er iets extra’s nodig is.
Ook blijven we werken aan verdere uitbreiding van de praktijk ondersteuner huisartsen geestelijke gezondheidszorg (POH GGZ) Jeugd bij huisartsen. We zien hier goede resultaten: de inwonertevredenheid is hoog, het aantal verwijzingen naar basis- en specialistische GGZ blijft relatief laag. De uitbreiding van het aantal huisartsen dat een POH GGZ Jeugd inzet, indexaties op de tarieven en extra Btw-verplichtingen brengen hogere kosten met zich mee.

Opvang en Integratie

Vergunninghouders en vluchtelingen

We maken opvang mogelijk waar ontheemden met verschillende achtergronden welkom zijn. Dit doen we met partners en vrijwilligers en binnen onze mogelijkheden. Hierin onderscheiden we drie groepen met verschillende uitgangsposities en deels tijdelijk in Oss: vergunninghouders, vluchtelingen uit Oekraïne en asielzoekers. Dat betekent dat de invulling van opgaves die hierbij horen verschillend is. Er is de komende jaren een grote toename van mensen die een plek en ondersteuning nodig hebben; de periode dat mensen blijven wordt ook langer.
Het zorgen voor een goede opvang van vergunninghouders en vluchtelingen vraagt om aandacht voor het huisvestingsvraagstuk, de inzet van organisaties zoals vluchtelingenwerk, huisartsenzorg, onderwijs en kinderopvang, en het bevorderen van werk en participatie ten behoeve van integratie, welzijn en bestaanszekerheid.

Arbeidsmigranten

In een tijd waarin de arbeidsmarkt krap is, zijn arbeidsmigranten van belang voor het laten draaien van de Osse arbeidsmarkt. Met de aanwezigheid van een grote groep arbeidsmigranten komt ook een grootschalig huisvestingsvraagstuk mee. Ook hebben we aandacht voor het deel van de groep arbeidsmigranten die kwetsbaar is. In de vorm van een tweejarige pilot bieden we hulp, advies en maatschappelijk werk aan de groep kwetsbare arbeidsmigranten. Dit doen we zowel collectief als individueel.
Het voldoende beheersen van de Nederlandse taal is van belang voor statushouders en arbeidsmigranten. We willen zorgen voor taalonderwijs voor deze twee groepen.

Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs

1. Wat willen we bereiken?

De begrotingsprogramma's 1, 2 en 3 gaan over het sociaal domein in Oss. In de drie hoofdstukken staan veel verschillende deelonderwerpen. In de alinea's hier direct onder staat wat ons bindt in het sociaal domein.

Vanuit het sociaal domein werken wij aan een veerkrachtige en inclusieve samenleving in Oss. Wij streven ernaar dat iedere inwoner kan meedoen. Wij doen dat vanuit de volgende waarden:

- Mens centraal. We stellen de mens centraal, we sluiten aan bij wat mensen zelf willen en kunnen. We doen hierbij recht aan de waardigheid van iedere inwoner van Oss. Inwoners willen zoveel mogelijk eigen regie en verantwoordelijkheid over hun leven en hun leefomgeving. Zij doen en kunnen veel zelf en samen met hun omgeving. Het vrijwilligerswerk, bijvoorbeeld bij sportclubs, scholen en culturele instellingen, is van grote meerwaarde voor de gemeenschap. Aansluiten bij wat mensen zelf willen en kunnen in samenhang met het algemeen belang, dat is voor ons een duurzame manier om bij te dragen aan actieve en verantwoordelijke gemeenschappen.
- Nabijheid. We weten wat er leeft en speelt in buurten, wijken, dorpen, stadjes. We kennen de inwoner en de inwoner kent ons. Daarom zijn we makkelijk benaderbaar.
- Eenvoud. We werken vanuit de bedoeling en doen wat nodig is, passend bij de inwoner en zijn mogelijkheden. We maken steeds de afweging hoe we administratieve processen voor inwoners, onze samenwerkingspartners en de gemeentelijke organisatie kunnen vereenvoudigen.
- Vakmanschap en partnerschap. Onze medewerkers zijn deskundig, hebben de juiste competenties en blijven leren. Goede ondersteuning voor onze inwoners kan de gemeente niet alleen. We hebben de partners in het sociaal domein nodig om hieraan bij te dragen. Daarom bouwen we aan netwerken en participeren hier actief in. Professionals vanuit verschillende afdelingen en organisaties en inwoners werken waar nodig integraal samen. Hierbij is de Samenwerkwijze uitgangspunt.

Binnen het sociaal domein werken we vanuit deze waarden aan ons dienstverleningsconcept, onze werkprocessen, aan de vakmanschapsontwikkeling van onze professionals, en aan onze digitaliseringsagenda. Naast passende dienstverlening aan onze inwoners en de transformatie van het sociaal domein sturen we op de betaalbaarheid van het geheel.

Inhoudelijk onderschrijven we de landelijke agenda voor het sociaal domein. Dat betekent investeren in herstellen van bestaanszekerheid, vergroten kansengelijkheid en gezond leven makkelijker te maken.
Bij bestaanszekerheid gaat het om de zekerheid van voldoende en voorspelbaar inkomen via arbeid of anderszins om mee te kunnen doen in de samenleving. Ook zekerheid van betaalbaar te wonen, toegang tot betaalbare zorg en de mogelijkheid om een financiële buffer op te bouwen zijn noodzakelijke voorwaarden om je als mens te ontwikkelen en te participeren in de samenleving. Kansengelijkheid betreft goede kinderopvang en onderwijs, een sluitende aanpak voor jongeren en jongvolwassenen, de aanpak laaggeletterdheid en een geslaagde inburgeringstrajecten. Allemaal opgaven waaraan wij in dit programma werken.

We willen graag dat al onze inwoners actief deelnemen aan de samenleving. Ons uitgangspunt is dat werk de primaire vorm van participatie is. Werk waarin mensen hun talenten kunnen inzetten en zich kunnen ontplooien, en onderwijs dat dit mogelijk maakt. Daar zetten we dan ook zoveel als mogelijk op in.
We zien dat niet alleen huishoudens met een laag inkomen maar ook huishoudens met een midden inkomen vaker in de problemen komen. Onzekere inkomsten, stijgende energielasten en te weinig reserves maken het lastig om rond te komen. Daarom hebben we onze werkwijze verruimd van armoedeaanpak en schuldhulpverlening naar bestaanszekerheid. Dit is onlosmakelijk met elkaar verbonden en vraagt om een integrale blik en aanpak. We doen dat in Oss door gebiedsgericht te werken, samen met onze partners in de wijk, nabij te zijn voor inwoners en stress sensitief te werken. We hebben aandacht voor alle leefgebieden en gebruiken daarvoor ons netwerk en het netwerk van de inwoner. We nemen het niet over, maar werken samen met de inwoner.

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Werk en Talentontwikkeling

Wij zijn continu bezig om de mensen in de bijstand te ondersteunen en toe te leiden naar werk. In deze tijd van een krappe arbeidsmarkt is het vinden van werk makkelijker dan voorheen. Het overgrote deel (tweederde) van de mensen met een bijstandsuitkering heeft een zogenaamd zorgprofiel. Toeleiding naar werk is voor deze mensen (nog) niet aan de orde. Met onze ondersteuning kunnen zij een stapje naar meer participatie maken. Daarbij werken we steeds aan ons vakmanschap; onder meer door toepassing van de Samenwerkwijze en het onderzoek 'In de dichterbij stand'. Dit onderzoek samen met Movisie, Divosa, SAM beroepsvereniging en Universiteit voor Humanistiek is gericht op de menselijke maat in de werkrelatie consulent-inwoner met een bijstandsuitkering.

Het partnership met IBN blijft een continu proces van ontwikkeling. Binnen ons bestand is een groeiende groep mensen die (zeer) grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben. Hoe zorgen we samen voor duurzaam werk en talentontwikkeling voor mensen met een arbeidsbeperking?

Wij werken regionaal samen aan de arbeidsmarkt, onder meer in het Werkgeversservicepunt en Jongerenaanpak van Noordoost Brabant Werkt. Centrale thema's zijn Aanpak arbeidskrapte, Leven Lang Ontwikkelen en Dienstverlening. We werken mee in het 1Werkcentrum, het digitale platform voor gebundelde dienstverlening aan inwoners en werkgevers. Wij blijven ons actief inzetten op het terugdringen van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk jongeren een startkwalificatie behalen.

Vanuit de Kinderopvangtoeslagaffaire is er meer aandacht voor rechtsbescherming van de inwoner. We zetten in op uitbreiding van het Sociaal Raadslieden Werk en een laagdrempelige klachtenprocedure. Door medewerker te scholen in het omgaan met klachten en toegankelijke communicatie voor de inwoner.

We zetten het project Digitalisering Sociaal Domein voort. Daarin werken we voor het brede Sociaal Domein aan verbeteringen in onze digitale processen en uitbreiding van onze digitale dienstverlening. Ook optimaliseren we het Dashboard Sociaal Domein. Uit analyse van de data kunnen we trends en ontwikkelingen halen en gebruiken voor beleid en uitvoering. We hebben hiervoor een data/business analist nodig, dit vraagt extra middelen.

Nieuw beleid Armoede en Schuldhulpverlening

In het nieuwe beleidskader Armoede en Schulden 2024-2027 blijven we inzetten op het vergroten van het bereik van de inwoners die het het hardst nodig hebben, zodat zij gebruik maken van de ondersteuningsmogelijkheden die er zijn. Dit vraagt om mogelijk extra middelen voor de speerpunten die benoemd worden. We bekijken of we dit kunnen betalen uit bestaande budgetten of de extra gelden die we ontvangen van het Rijk.

In aansluiting op de Minima Effect Rapportage verbeteren wij ons ondersteuningspakket voor mensen in armoedesituaties. Dat betekent bijvoorbeeld dat we meer gaan doen voor echtparen met tienerkinderen.

Naast onze ondersteuning voor inwoners met problematische schulden, zijn we er ook steeds meer voor inwoners met beginnende geldzorgen. Met vroegsignalering en budgetcoaching zetten we in op het voorkomen van schulden. Ook bouwen we Budgetondersteuning en budgetbeheer Oss (BB-Oss) uit. De ontwikkeling van budgetcoaching en BB-Oss vraagt om structurele formatie uitbreiding. We bekijken of we dit kunnen betalen uit bestaande budgetten.

We ontwikkelen een project gericht op samenwerking met huisartsen en fysiotherapeuten als actieve verwijzers naar de gemeente wanneer zij mensen met geldproblemen ontmoeten. Wij kijken naar mogelijkheden voor financiering uit IZA/GALA.

Lerende stad Oss
De Lerende Stad Oss, onze UNESCO erkenning, wordt de overkoepelende paraplu boven alle leer- en ontwikkelactiviteiten in de gemeente Oss. Zodat alle informele en non-formele leermogelijkheden (nog) toegankelijker en zichtbaarder worden. Een Leven Lang Ontwikkelen gaat behoren tot de dagelijkse routine van inwoners, omdat de Lerende Stad Oss breed uitgedragen wordt door overheid, onderwijs, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. Ook de ontwikkeling van basisvaardigheden is een belangrijk onderdeel.

We versterken van leer- en ontwikkelcultuur bij werkgevers én in het onderwijs via de lerende stad Oss en regionale projecten. De Talentencampus is daarin de spil voor de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt. Specifiek wordt er nu ingezet op Open Badges als instrument bij Leven Lang Ontwikkelen. Daarnaast organiseert de Talentencampus diverse Learning Communities en ontmoetingen voor (hoger) onderwijs en ondernemers om MBO, HBO en WO talent te behouden voor de Osse arbeidsmarkt.
We gaan ook aan de slag met de nieuwe visie voor de Talentencampus. Hierbij kijken we ook naar een passende wijze van besturen en de rol van de gemeente hierin.

Het beleid voor basisvaardigheden (taal, rekenen, digitale vaardigheden) vastgelegd in 'Meedoen begint aan de basis' wordt herijkt. We willen het (Digi-)Taalhuis versterken, beter bereikbaar en meer spil te maken in het netwerk. De samenwerking in het netwerk wordt aangehaald en het informele aanbod verstevigd (via een kwaliteitsimpuls). We beogen op meer plekken in de gemeente Digi-punten te realiseren. We vragen hier vanaf 2024 extra middelen voor. We bekijken of we dit kunnen betalen uit bestaande budgetten.
In aansluiting op scholen en opvang richten wij ons actief op basisvaardigheden bij ouders. Wij werken daarvoor aan specifieke taalprogramma's op een aantal basisscholen (school als vind- en werkplaats aanpak laaggeletterdheid).

Onderwijs & opvang voor kwetsbare kinderen en jongeren
Naast de ambitie om gezinnen te ondersteunen bij opvoed- en opgroeivragen en bij te dragen aan goede kinderopvang en goed onderwijs, heeft gemeente met haar samenwerkingspartners een speciale verantwoordelijkheid voor kinderen, jongeren en gezinnen die minder makkelijk meekomen in de samenleving. Om deze groepen extra te ondersteunen en meer gelijke kansen te bieden, gaan we komende jaren door met de aanpakken en taalstimuleringsprogramma’s die we opbouwden zoals passende kinderopvang, voor- en vroegschoolse educatie (vve) en aparte taalklassen. Het Osse Sporenbeleid 1) Taal & Talent, (2) Zorg & Groei, (3) Samen Oss (meedoen en inclusie) zetten we voort.
Grote opgave is voldoende capaciteit NT2- en ISK-onderwijs (internationale schakelklas). Door verhoogde instroom niet-Nederlandstalige kinderen en jongeren (statushouders en ook Oekraïeners) en door personele tekorten in het onderwijs (primair onderwijs, voortgezet onderwijs en mbo) is taalonderwijs aan deze groepen continu in ontwikkeling.

Onderwijshuisvesting
De gemeente heeft voor onderwijshuisvesting een zorgplicht en is verantwoordelijk voor passende nieuwbouw en uitbreiding. Om inzicht te hebben, de kwaliteit van de huisvesting te borgen en in te spelen op ontwikkelingen, werken we met de schoolbesturen vanuit een gezamenlijk toekomstperspectief. Dat leggen we vast in het Integraal Huisvestingsplan (IHP). Deze gedeelde langetermijnvisie helpt ons om strategische keuzes te maken. Door veranderende leerlingenaantallen hebben we te maken met groei en krimp. Waar mogelijk benutten we leegstaande vierkante meters, verhuren we ruimtes en bouwen we flexibel. We bouwen bijna geen solitaire schoolgebouwen meer, maar kindcentra met onderwijskundige partners. Voor onderwijshuisvesting zijn diverse projecten in onderzoek en uitvoering: de specialistische voorzieningen voor het speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs, de vervangende voorziening voor De Lockaert en De Polderhof en de vervangende voorziening voor SBO Het Baken. Ook werken we aan het project Kindlandschap De Eiber om een vervangende voorziening voor de scholen in Megen/Macharen/Haren te realiseren.
Verder verkennen we wat nodig is voor (ver)nieuwbouw van de scholen in de Schadewijk; daarbij sluiten we aan bij de herstructurering van de wijk. In aansluiting op de hogere leerlingaantallen zoeken we naar een oplossing voor De Wissel en Mozaïek.

Voor de benodigde middelen zijn en worden aparte raadsvoorstellen gemaakt. De middelen in het MIP (Meerjaren investeringsplan voor maatschappelijk vastgoed) zijn daarbij het vertrekpunt. Vanwege de hogere bouwkosten wordt het kengetal als basis verhoogd. De diverse projecten zijn in verschillende fasen. In 2024 zouden er voorbereidingskredieten nodig kunnen zijn en ook investeringskredieten voor projecten in de realisatiefase.

Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur

1. Wat willen we bereiken?

De begrotingsprogramma's 1, 2 en 3 vormen samen het grootste deel van het sociaal domein in Oss. In de drie hoofdstukken staan veel verschillende deelonderwerpen. Onderstaande visie en uitgangspunten is wat ons verbindt in het sociaal domein.

Vanuit het sociaal domein werken wij aan een veerkrachtige en inclusieve samenleving in Oss. Wij streven ernaar dat iedere inwoner kan meedoen. Wij doen dat vanuit de volgende waarden:

- Mens centraal. We stellen de mens centraal, we sluiten aan bij wat mensen zelf willen en kunnen. We doen hierbij recht aan de waardigheid van iedere inwoner van Oss. Inwoners willen zoveel mogelijk eigen regie en verantwoordelijkheid over hun leven en hun leefomgeving. Zij doen en kunnen veel zelf en samen met hun omgeving. Het vrijwilligerswerk, bijvoorbeeld bij sportclubs, scholen en culturele instellingen, is van grote meerwaarde voor de gemeenschap. Aansluiten bij wat mensen zelf willen en kunnen in samenhang met het algemeen belang, dat is voor ons een duurzame manier om bij te dragen aan actieve en verantwoordelijke gemeenschappen.
- Nabijheid. We weten wat er leeft en speelt in buurten, wijken, dorpen, stadjes. We kennen de inwoner en de inwoner kent ons. Daarom zijn we makkelijk benaderbaar.
- Eenvoud. We werken vanuit de bedoeling en doen wat nodig is, passend bij de inwoner en zijn mogelijkheden. We maken steeds de afweging hoe we administratieve processen voor inwoners, onze samenwerkingspartners en de gemeentelijke organisatie kunnen vereenvoudigen.
- Vakmanschap en partnerschap. Onze medewerkers zijn deskundig, hebben de juiste competenties en blijven leren. Goede ondersteuning voor onze inwoners kan de gemeente niet alleen. We hebben de partners in het sociaal domein nodig om hieraan bij te dragen. Daarom bouwen we aan netwerken en participeren hier actief in. Professionals vanuit verschillende afdelingen en organisaties en inwoners werken waar nodig integraal samen. Hierbij is de Samenwerkwijze uitgangspunt.

Binnen het sociaal domein werken we vanuit deze waarden aan ons dienstverleningsconcept, onze werkprocessen, aan de vakmanschapsontwikkeling van onder andere onze consulenten, en aan onze digitaliseringsagenda.

Inhoudelijk onderschrijven we de landelijke agenda voor het sociaal domein. Dat betekent investeren in herstellen van bestaanszekerheid, vergroten kansengelijkheid en gezond leven makkelijker te maken.
Naast passende dienstverlening aan onze inwoners en de transformatie van het sociaal domein sturen we op de betaalbaarheid van het geheel.

We willen onze inwoners op een positieve manier ondersteunen in het leven door te zorgen voor onze cultuur, de sport, de culturele- en sportieve infrastructuur, aandacht voor een gezonde leefstijl en ontmoeting in onze wijk- en dorpshuizen. We hebben en onderhouden goede en goed toegankelijke voorzieningen voor iedereen. Voorzieningen die goed aansluiten op wat inwoners kunnen en willen. En die gedragen worden door inwoners en de vele gemeenschappen in Oss.

Ontwikkelingen die de infrastructuur versterken zijn de bouw van een nieuw Golfbad, de realisatie van Het Warenhuis, de plannen voor theater De Lievekamp en Muzelinck en de bouw, renovatie en/of verduurzaming van diverse dorp- en wijkhuizen.

De grootste uitdaging is om het voorzieningenniveau op peil en aantrekkelijk te houden. We hebben verschillende beleidsvisies op basis waarvan we dat borgen: Cultuur Verbindt OnSS, het beleidskader Vitale Sportverenigingen, het Osse sport- en preventie akkoord en Thuis in de Buurt. De komende jaren gaan we specifieker beleid ontwikkelen voor een gezonde leefstijl en gezonde leefomgeving. Maar ook doen we dat voor de ondersteuning het vrijwilligerswerk, dat op een aantal plaatsen onder druk staat. We doen dat in een brede samenhang van beleid in het sociaal domein. We zetten hierbij in op positieve gezondheid, het verkleinen van gezondheidsverschillen en een gezonde levensstijl. We werken in 2023 aan een hernieuwd beleidskader voor ondersteuning van vrijwilligerswerk.

We willen onze inwoners meer regie geven op wat er in hun leefomgeving wordt aangepakt. We continueren en intensiveren de komende jaren –samen met het programma Zorg & Welzijn- de gebiedsgerichte benadering.

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Voorzieningen op peil

Om onze voorzieningen op peil te houden werken we aan de volgende ontwikkelingen:

- We werken verder aan de Open Sportclub in Herpen. Het beoogde multifunctioneel gebruik van het sportpark noodzaakt tot de aanleg van een veld dat gedurende het jaar door bespeeld kan worden door diverse gebruikers. Hiervoor ontwikkelen we een voorstel, dat gebaseerd is op een reëel programma van multifunctioneel gebruik. We verwachten hiervoor extra kosten.
- In Ravenstein komen de plannen voor woningbouw op het sportpark van de voetbalclub in een versnelling. Om een toegezegde investeringssubsidie van € 4 miljoen van ProRail te kunnen verzilveren, hebben we eerder dan voorzien het gehele sportpark nodig voor de geplande woningbouwontwikkeling. Daarom laten we versneld een haalbaarheidsonderzoek uitvoeren waar de voetbalactiviteiten van voetbalvereniging Ravenstein het beste kunnen 'landen' in de toekomst. De uitkomsten hiervan nemen we mee in de Programmabegroting. Ongeacht de uitkomsten van dit onderzoek moeten we wel investeren in de sportaccommodatie van Onder d'n Plag, om er voor te zorgen dat voetbalvereniging Ravenstein op korte termijn daar zijn thuiswedstrijden kan spelen. We verwachten hiervoor extra kosten.
- De planuitwerkingen rondom het nieuwe Golfbad, het Urban Sportspark, de vernieuwbouw van theater De Lievekamp en de verhuizing van de bibliotheek naar het Warenhuis liggen op schema.
  Eind 2023 verwacht de gemeente een contract te sluiten voor het ontwerp en de realisatie van het nieuwe zwembad. We gaan daar bij uit van de afspraken met de raad, en de gebruikers van het zwembad, over het ontwerp en de financiën. We maken daarmee een nieuwe berekening van de bouwkosten. Als blijkt dat de kosten voor de nieuwbouw hoger uitvallen, en leiden tot een groter verlies dan geschat, maken we een ander ontwerp. In het project streven we naar optimaliseren van het ontwerp en het verlagen van de kosten. Het mag ook goedkoper. De afgesproken jaarbijdrage van de gemeente is leidend. We hebben nog geen rekening gehouden met de gestegen rente. Deze kan zorgen voor hogere lasten.
  In de loop van 2023 levert de architect het Voorlopig Schetsontwerp voor Theater De Lievekamp en Centrum van de Kunsten Muzelinck. Op basis van dat ontwerp berekenen we de nieuwe bouwkosten en prijzen. We verwachten dat door de stijging van de rente en de bouwprijzen de investering hoger uitvalt. Het ontwerpteam doet er alles aan om optimale keuzes te maken en de stijging zo laag mogelijk te houden.
- Ook de planuitwerkingen voor diverse gemeenschapshuizen die op de lijst staan voor renovatie of nieuwbouw liggen op schema. We noemen hier Ravenstein, Macharen, Herpen, NOK en Oss Noordwest. We zien hier binnen het meerjarig investeringsplan (MIP) kostenstijgingen en werken dit uit in de begroting. We komen met voorstellen voor deze ontwikkelingen en planuitwerkingen. Enerzijds door de kostenstijgingen en anderzijds door de wens om integrale oplossingen te bereiken.
- In Oss Zuid, Oss Centrum en in Maren-Kessel werken we aan nieuwe plannen voor gemeenschapshuizen. We onderzoeken momenteel op deze plekken waar de lokale gemeenschap behoefte aan heeft en welke mogelijkheden daarvoor zijn. We verwachten dit in de loop van 2024 inzichtelijk te hebben. Dan zullen we voor elk van deze locaties procesplannen opstellen hoe we tot realisatie kunnen komen.
- Voor de buurthuizen Kortfoort en Meteoor voeren we momenteel een verduurzamingsprogramma uit.
- We zetten via het programma Thuis in de Buurt in op het versterken van de laagdrempelige ontmoetingsfunctie van de gemeenschapshuizen. We gaan onderzoeken of het hebben van een goed uitgeruste keuken ten behoeve van gezamenlijke maaltijden een basisvoorwaarde is voor de gemeenschapshuizen om succesvol in te kunnen spelen op Thuis in de Buurt. Als dat zo blijkt te zijn, dan maken we een plan hoe en wanneer we daarin kunnen voorzien.
- Het project Theater van de Stad van De Lievekamp is geëvalueerd en succesvol bevonden. Het project stelde zich ten doel om kwetsbare, achtergestelde of minder zichtbare doelgroepen aan cultuur, aan elkaar en aan de samenleving te verbinden met de podiumkunsten en het theater als middel. We willen deze programmalijn van De Lievekamp vanaf 2024 nu structureel ondersteunen.

- Stichting Oss Cultureel verzorgt sinds een paar jaren locatievoorstellingen. Dat gebeurt op basis van incidentele subsidiëring. Met name het programma Oeverloos vertegenwoordigt echter een vaste waarde in het culturele aanbod in Oss. We maken hier vanuit bestaande budgetten geld voor vrij.
- Ook sluiten we met gezondheid aan op de nieuwe Regiodeal die we met het Rijk gaan sluiten en waar het verbeteren van de gezondheid en de leefbaarheid belangrijke pijlers in zijn.

Versterken voorzieningen sport-cultuur-ontmoeten-gezondheid-vrijwilligerswerk

Mede door de coronacrisis en recent de energiecrisis is niet voor het eerst de kwetsbare financiële basis blootgelegd van diverse kernorganisaties in het programma sport-cultuur-ontmoeten. Het blijkt dat cultuurpodium Groene Engel, kunstencentrum Muzelinck en het Sport Expertisecentrum een financieringsbasis hebben, die niet goed aan lijkt te sluiten bij hun opdracht. In onze wijze van financieren van de maatschappelijke kernorganisaties gaan we in beginsel uit van additionele subsidiëring: dat wil zeggen dat we er van uitgaan dat deze organisaties een verdienmodel op een markt hanteren. Daarbij subsidieert de gemeente aanvullend waar inkomsten uit de markt niet volstaan om de maatschappelijke doelen te realiseren. Het sociaal domein kenmerkt zich echter vaak door een lastig te doorgronden complexiteit, waardoor vooraf met weinig zekerheid te voorspellen is of de geplande activiteiten leiden tot het gewenste maatschappelijke effect. Zeker waar het gaat om veranderingen in gedrag van mensen en keuzes daarin. Het is vaak een kwestie van uitproberen om te zien wat werkt. Omdat de kernorganisaties vaak in die omstandigheden moeten werken, lopen ze in de exploitatie veel risico. Zeker als blijkt dat een deel van de structurele activiteiten gefinancierd wordt met incidentele (project)gelden. Daarbij komt dat de gemeente niet gauw afwijkt van het eenmaal ontstane subsidiebedrag.
Dat geldt ook voor genoemde drie instellingen. Wat hier nodig is, is een robuustere financiering van de basis van een organisatie. In het licht van onze verantwoordelijkheid om de basisinfrastructuur in het sociale domein goed op orde te hebben, willen we daarom breder kijken naar de wijze van financieren van onze kernorganisaties in het sociaal domein. Hierover willen wij met uw raad in het najaar in gesprek. In afwachting van de uitkomst van deze discussie met uw raad streven we naar een passende incidentele oplossing voor de 3 genoemde instellingen.
Ook voor wat betreft de gemeenschapshuizen overwegen we om een andere financieringsbasis in te voeren, die beter aansluit op de opdracht uit Thuis in de Buurt. Momenteel laten we hiervoor een onderzoek uitvoeren door bureau Berenschot. In het najaar zullen we de uitkomsten hiervan en ons advies hierover voorleggen aan uw raad.
Bovenstaande constateringen sluiten ook aan bij de analyse van de rijksoverheid. Het rijk stelt extra geld beschikbaar voor ondersteuning van maatschappelijke organisaties. Als de precieze voorwaarden bekend zijn, werken we hiervoor diverse scenario's uit.
We zien bij sportorganisaties de noodzaak toenemen om verdergaand samen te werken voor een duurzame toekomst. We sluiten daarbij aan bij initiatieven die clubs hiervoor nemen.

Integraal gezondheidsbeleid

In 2023 is het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) gesloten tussen de gemeenten en het Rijk. Dit akkoord omvat afspraken over het bereiken van een gezonde generatie in 2040: weerbare, gezonde mensen die opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving met een sterke sociale basis. Het gaat hierbij om het terugdringen van gezondheidsachterstanden, een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten, het versterken van de sociale basis, een gezonde leefstijl, versterking van de mentale weerbaarheid en mentale gezondheid, vitaal ouder worden en domeinoverstijgende inzet vanuit een regionale preventie-infrastructuur. We maken een integraal plan hiervoor wat de basis is voor de besteding van de Brede Specifieke Uitkering (brede-SPUK). Deze regeling loopt van 2023 tot en met 2026. De middelen die we krijgen op basis van de brede SPUK aanvraag reserveren we voor de uitvoering van het integrale plan. Dit plan stemmen we af met de aanpak die we ontwikkelen voor het Integraal Zorgakkoord (IZA). De aanpak hiervoor is verwoord in programma 1.
Het gemeentelijk gezondheidsbeleid heeft het accent op preventie en positieve gezondheid. In 2024 gaan we een nieuwe gemeentelijke nota gezondheidsbeleid maken, waarin we uitwerken hoe we inwoners kunnen stimuleren tot een gezond en actief leven. Bewegen in een gezonde leefomgeving en het versterken van het reguliere sport- en beweegaanbod vormen daarbij een rode draad.

Vrijwilligersbeleid

Vrijwilligerswerk staat op steeds meer plekken onder druk. Dit geldt vooral voor het traditionele verenigingsleven. In een aantal gevallen wordt de uitvoering van activiteiten door vrijwilligers complexer, omdat met steeds meer zaken rekening moet worden gehouden. Ook de aard van het vrijwilligerswerk verandert in de loop van de tijd. Steeds meer vrijwilligers willen zich gedurende een bepaalde tijdsspanne doelgericht inzetten voor een maatschappelijke taak.

We zijn op zoek naar helpende interventies die we als gemeente kunnen doen. Hiervoor maken we een plan. Dat plan is gebaseerd op een onderzoek dat de huidige staat van het vrijwilligerswerk in Oss beschrijft en opvattingen van vrijwilligers over wenselijke ondersteuning. Daaruit blijkt onder meer dat er dringende behoefte is aan een actieve en meewerkende gemeente ten aanzien van activiteiten en evenementen die door vrijwilligers worden georganiseerd.

Op het gebied van evenementen willen we de vrijwilligers ontzorgen. Veiligheid en beperken van overlast is belangrijk waarbij de activiteit centraal moet blijven staan. Zeker omdat het door vrijwilligers wordt georganiseerd. Onze inzet voor evenementen is onderdeel van het plan dat we maken.

Ook blijkt uit het onderzoek de behoefte aan een centraal punt voor vrijwilligers, waarin het overzicht aanwezig is van het lokale vrijwilligersveld. Een centraal punt vanwaaruit verbindingen en samenwerking tussen vrijwilligersorganisaties worden gestimuleerd en georganiseerd.

Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte

1. Wat willen we bereiken?

Klimaatverandering is niet alleen iets van de toekomst, het speelt nu al. De overstromingen in Limburg, de inmiddels jaarlijkse hittegolven en de afgelopen droge zomers laten zien dat ingrijpende maatregelen snel nodig zijn, ook in Oss. Klimaatadaptatie, natuurherstel en duurzame energievoorziening zijn – naast voldoende en betaalbare woningen – dan ook de grote en urgente opgaven waar we in het ruimtelijk domein voor gesteld staan. Het zijn opgaven die complex zijn in zichzelf en door hun samenhang. Vanuit de rijksoverheid komen vanuit verschillende nationale programma's middelen ter beschikking om deze opgaven aan te kunnen pakken.

In Oss staan de duurzame energieopwekking en de voorbereiding op de effecten van de klimaatverandering prominent op de agenda om de toekomst duurzaam vorm te geven. Als gemeente moeten we nu keuzes maken om onze lange termijn doelstellingen te behalen: in 2050 zijn we als gemeente klimaatadaptief en energieneutraal. Om dit doel te bereiken werken we de komende tijd aan de ontwikkeling van een Energievisie die de kaders stelt voor de periode 2030-2050 die we ook regionaal zullen afstemmen. Ook komen we met de 'koersnota Klimaatadaptatie', waarin we de doelen 2050 vertalen naar de doelen in 2030, en een bijbehorend uitvoeringsprogramma.

Daarnaast blijven ons inzetten op het realiseren van onze afvaldoelstellingen: minder restafval, meer grondstoffen scheiden en hergebruiken, de CO2-uitstoot beperken, de kosten van afvalbeheer beter beheersbaar maken en de dienstverlening aan de inwoners op peil houden.

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Energietransitie

Opstellen Energievisie

In 2050 zijn we als gemeente energieneutraal. Om dit doel te bereiken werken we de komende tijd aan de ontwikkeling van een regionaal af te stemmen Energievisie die de kaders stelt voor de periode 2030-2050.

Energiebesparing

We hanteren nog steeds de doelstelling om 11% energie te besparen in 2030 ten opzichte van 2017. We hebben hiervoor een uitvoeringsprogramma voor de periode 2023-2026 opgesteld, dat naast een doelgroepenaanpak ook steeds meer een wijkgerichte aanpak (vanuit de warmte transitie) kent. En speelt gedragsverandering bij bewoners en bedrijven in 2024 een belangrijke rol. De komende 9 jaar nemen we deel aan het Energiebod voor de bedrijven.
We hanteren de doelstelling van 11% netto besparing in 2030 ten opzichte van 2017. Een ambitieuze doelstelling gelet op het feit dat we de laatste jaren zien dat de gerealiseerde besparing als gevolg van economische groei en comfortbehoefte ertoe leidt dat de energievraag ongeveer gelijk blijft.
Het Uitvoeringsprogramma Energiebesparing 2019-2023 wordt in 2023 opgevolgd door een nieuw Uitvoeringsprogramma voor de periode 2023-2026. Na goedkeuring door de Raad wordt dit programma bepalend voor de activiteiten die we in 2024 gaan uitvoeren.
In 2024 voeren we op basis van het toegekende budget de projecten uit in het kader van het Nationaal Isolatie Programma (NIP). Naast doelgroepenaanpak gaat het energiebesparingsprogramma zich steeds meer richten op de wijkgerichte aanpak mede met het oog op de afstemming van de activiteiten op reduceren van de warmtevraag. Energiebesparingsprogramma en activiteiten van de warmte-transitie worden gebundeld in een Programma gericht op de Gebouwde Omgeving. Naast concrete maatregelen op het gebied van isolatie, zonnepanelen, duurzame warmte en adviserend toezicht bij bedrijven ligt het accent ook op gedragsverandering bij bewoners (speerpunt Schadewijk en Herpen) en bedrijven (speerpunt Verduurzaming Moleneind-Landweer). We nemen deel aan "Energiebod" van de Omgevingsdienst Brabant Noord; ODBN gaat komende 9 jaren bij alle bedrijven in de regio adviserend toezicht uitvoeren op gebied van de energiebesparende maatregelen. Het een en ander vindt plaats binnen het reguliere werkprogramma van de ODBN en binnen de bestaande budgetten voor de ODBN.

Grootschalige duurzame opwek

De doelstelling voor grootschalige duurzame opwek is 1,008 PJ tot 2030. We continueren onze inzet op de ontwikkeling van de Duurzame polder (in samenwerking met gemeente Den Bosch en provincie Noord-Brabant) en het windpark Elzenburg-De Geer. Samen met Enexis zorgen voor een locatiekeuze voor het tussenstation in Oss. Pas als de netwerkproblematiek is opgelost verwachten we dat nieuwe initiatieven voor zonne-energie weer worden opgepakt.

- Afhankelijk van de besluitvorming door de Raad van State wordt in 2023 of 2024 windpark Elzenburg-de Geer gerealiseerd. Voor zonneveld de Munlaan wordt de vergunning definitief. Dat levert een substantiële bijdrage aan de energie-opwekking op eigen grondgebied.
- De ontwikkeling van het windpark Duurzame Polder doorloopt in 2023 en 2024 het MER traject dat uit gaat monden in een VoorKeursAlternatief om vervolgens het vergunningentraject op te starten. Op deze wijze gaan we het aandeel duurzame opwek van Oss in de RES NOB opgave invullen.
- Tegelijkertijd verwachten we in samenspraak met Enexis te kunnen starten met locatiekeuze en voorbereidingen voor de procedure om een tussenstation (150Kv) in Oss te gaan realiseren.
- Met de bijgestelde Nota Grootschalige opwekking van zonne-energie is er een kader geschetst voor nieuwe zonne-energie projecten. Totdat de netwerkproblematiek is opgelost verwachten we dat nieuwe initiatieven niet gerealiseerd kunnen worden.

Warmtetransitie

Onze doelstelling voor 2030 is dat we 7.500 bestaande woningen aardgasvrij willen maken, te beginnen in de Schadewijk en in Herpen. In 2024 willen we het eerste WijkUitvoeringsPlan en voorleggen aan de Raad ter vaststelling. De Transitievisie Warmte vormt de basis voor de uitvoering van de warmte-transitie in Oss. In deze Transitievisie is vastgelegd dat we in Oss in 2030 7.500 bestaande woningen aardgasvrij willen maken te beginnen in de Schadewijk en in Herpen. Hiertoe worden de acties op het gebied van Energiebesparing de komende tijd steeds meer wijkgericht ingezet om zo de warmtevraag te reduceren voordat we overschakelen op een alternatief voor aardgas. De verwachting is dat in 2024 de wetgeving tot stand komt waarin we als gemeente worden aangewezen als regisseur van de warmte-transitie en tevens de mogelijkheid krijgen om vast te stellen wanneer een wijk of kern in de gemeente aardgasvrij wordt (van het gas af gaat). Onderzocht wordt welke alternatieven technisch en financieel haalbaar zijn en wat de consequenties van de verschillende alternatieven zijn voor de openbare ruimte en voor wat betreft uitvoeringsorganisatie.
Wij gaan een intensief participatietraject met de bewoners en bedrijven in Schadewijk en Herpen doorlopen om te komen tot een haalbaar en betaalbaar alternatief voor aardgas.
In 2024 realiseren we het eerste WijkUitvoeringsPlan en leggen we dit aan de Raad voor ter vaststelling.

Energie Armoede

Als gevolg van de Oekraine-oorlog en daaraan gekoppelde energiecrisis zijn de prijzen van aardgas en elektriciteit fors gestegen. Hierdoor zijn vooral de mensen met lage inkomens (tot 120% van het minimum inkomen) en veelal energietechnisch slechte woningen financieel in de problemen gekomen. Het gaat in Oss naar schatting om 5.100 inwoners/adressen. Om deze mensen die last hebben van energie-armoede te helpen worden aan hen energietoeslagen uitbetaald. Daarnaast krijgen we als gemeente een budget van de Rijksoverheid om voor deze doelgroep concrete maatregelen te financieren (zoals de klusbus, keukentafelgesprekken, witgoedvouchers etcetera). Hiermee continueren we de huidige aanpak voor energiearmoede.

Uitvoeringsmiddelen Klimaat en energiebeleid

We ontvangen uitvoeringsmiddelen voor het klimaat- en energiebeleid voor de jaren 2023 tot en met 2025. Jaarlijks een bedrag van afgerond € 1,5 miljoen. Dit bedrag is bestemd voor personele en bijbehorende materiële kosten (onderzoekskosten e.d.). De afgelopen jaren hebben we al fors geïnvesteerd in extra capaciteit voor de uitvoering van het klimaatakkoord. Vanuit de bestaande formatie hebben we in beeld gebracht dat dit een bedrag betreft van € 1,3 miljoen per jaar. Om de versnelling in CO2-reductie tot stand te kunnen brengen hebben we nog extra formatie nodig, dit kost afgerond € 0,3 miljoen.

Inzetten op besparen en opwekken van energie waar het gebruikt wordt

Met betrekking tot energiebesparen hebben we acties en projecten in uitvoering die gericht zijn op huurwoningen, koopwoningen, bedrijfsgebouwen, VVE's, monumenten, maatschappelijk vastgoed en gemeentelijk vastgoed. Hiermee wordt op alle plaatsen waar dit aan de orde is gewerkt aan vergroten van bewustzijn om en daadwerkelijk energiebesparen.
Het opwekken van energie waar het gebruikt wordt stimuleren we in de vorm van zonne-energie op daken (zowel kleinschalig op woningen als grootschalig op grote daken). De meeste duurzame energie-installaties zijn aangesloten op het netwerk en de geproduceerde energie gaat dus het netwerk op. Alleen waar installaties niet op het netwerk aangesloten zijn en beschikken over opslagmogelijkheden kan de geproduceerde energie ook ter plekke volledig gebruikt worden.
Dergelijke 'off the grid" installaties zijn in Oss voorzover bekend niet aanwezig. Het stimuleren van 'off the grid" installaties is gelet op de netwerkschaarste de moeite waard. Naast de hoge kosten van opslagfaciliteiten vergt dit ook overleg en afstemming met de netwerkbeheerder, is een complex traject van lange adem.

Programma klimaatadaptatie

We bouwen aan een klimaatadaptief Oss van de toekomst, waarin bewoners, bedrijven, flora en fauna minder kwetsbaar zijn voor de effecten van klimaatverandering. Wat we verstaan onder een 'klimaatadaptief Oss' en hoe we hier naartoe werken, leggen we vast in de 'Koersnota Klimaatadaptatie'. Hierin leggen we de verbinding met andere opgaven op het gebied van gezondheid, verstedelijking, mobiliteit, energietransitie, woonopgave en transitie van de landbouw.

Wat we de komende jaren gaan doen nemen we op in een uitvoeringsagenda. Hierbij leggen we de focus op (1) water (waterveiligheid, het tegengaan van wateroverlast en grip op droogte), (2) hitte en (3) robuuste ecosystemen. We kiezen voor een integrale aanpak, waarbij we inzetten op het zoveel mogelijk combineren van opgaven op het gebied van klimaatadaptatie en het realiseren van (andere) maatschappelijke baten. Het Rijk en provincie zetten ook volop in op een groene, klimaatrobuuste omgeving. Met structurerende keuzes en bijvoorbeeld de landelijke "Maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving" krijgen we handvaten aangereikt die we in een Osse aanpak gaan verfijnen. Ook kiezen we zoveel mogelijk voor natuurlijke oplossingen, omdat het natuurlijk systeem de klimaatextremen het veerkrachtigste kan opvangen. Waar er geen plek is voor natuurlijk meebewegen passen we slimme technische oplossingen toe.

1. Water (waterveiligheid, wateroverlast en grip op droogte)

Om de waterveiligheid langs de Maas nu en in de toekomst te behouden werken we met het waterschap Aa en Maas aan sterke dijken. We werken in 2024 verder aan de realisatie van het project Meanderende Maas op de trajecten Cuijk-Ravenstein en Lith-Bokhoven. Deels financieren we dat zelf, deels dragen Rijk en provincies daar aan bij. Ook gaan we op zoek naar koppelkansen.

We nemen in het landelijk en stedelijk gebied maatregelen om de effecten van lokale piekbuien te kunnen opvangen, we zetten in op het voorkomen van tekorten aan grondwater en we verbeteren de kwaliteit van oppervlaktewater en grondwater. Ook investeren we in het voorkomen van berm- en bosbranden en versterken we de weerbaarheid van flora en fauna tegen droogte.

2. Hitte

We beperken en voorkomen de hinder van hitte, met name op plekken waar we kwetsbare groepen in verstedelijkte gebieden kunnen beschermen. De keuzes voor maatregelen en locaties nemen we op basis van de uitgevoerde stresstesten.

3. Robuuste ecosystemen

De basis voor een robuust ecosysteem is in veel gebieden in onze gemeente al aanwezig. Het versterken van deze ecosystemen, en vooral het verbinden ervan, kan worden ingezet om de gevolgen van klimaatverandering te dempen en op te vangen. Door de openbare ruimte klimaatadaptief te maken verbeteren we tevens ook de verblijfskwaliteit en de leefomgeving in ons stadshart, onze woonwijken en bedrijventerreinen. Zo kunnen we bijvoorbeeld wateropvang combineren met verkoelingsmaatregelen en kan water de leefomgeving ook aantrekkelijker maken. We gaan door met de aanplant van bomen en kiezen voor meer variatie, meer klimaatbestendige aanplant en waar mogelijk inheemse soorten.

Grondstoffentransitie/afval

Grondstoffen worden schaarser en afval verwerken wordt duurder. We richten ons op vermindering en hergebruik van grondstoffen en het toegroeien naar een meer circulaire economie (zie programma 6), waarin we reststoffen opnieuw gebruiken. Hierbij komt de nadruk meer te liggen op preventie en hergebruik (Circulair Materialenplan als opvolger van het Landelijk Afvalbeheerplan). Onze huidige aanpak van huishoudelijk afval is gericht op afvalscheiding maar daarmee halen we nog niet de landelijke doelstelling. Daarom zijn we samen met Brabantse gemeenten bezig om te kijken naar de haalbaarheid van nascheidingsinitiatieven.
Door de vele afkeur van PMD-afval, dat via ondergrondse container is ingezameld, is nog niet bekend of de huidige middelen toereikend zijn. Eventuele (incidentele) financiële consequenties hiervan of voor oplossingen van dit probleem geven we aan in de programmabegroting.

Met betrekking tot het realiseren van een veilige woonomgeving en de aanpak van zwerfafval en illegale bijplaatsingen is extra capaciteit nodig voor de uitvoering van toezicht en handhaving op dit gebied. Richting de programmabegroting werken we dit verder uit. We betalen dit uit de afvalstoffenheffing.

Programma 5. Economie

1. Wat willen we bereiken?

Een gezond ondernemersklimaat en voldoende arbeidspotentieel zijn essentieel om de toekomst van een welvarend en leefbaar Oss te waarborgen. Samen met het bedrijfsleven, het onderwijs, andere overheden en regionale en landelijke organisaties bouwen we aan een duurzame, vitale economie die klaar is voor de toekomst. Daarbij zetten we in op een goede afstemming tussen onderwijs en bedrijfsleven en een goed kwantitatief en kwalitatief aanbod van arbeid. Wij vinden het belangrijk dat nieuwe en gevestigde bedrijven zich in Oss kunnen ontwikkelen. Daar richten we onze acquisitie en ook ons accountmanagement op. We zijn vertegenwoordigd in lokale, regionale en landelijke netwerken. Zo bouwen we aan een sterke economische profilering en vergroten we onze bestuurlijke slagkracht.

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Ruimte voor bedrijven

Om zowel in kwantitatieve als in kwalitatieve zin ontwikkelkansen voor bedrijven mogelijk te kunnen blijven maken, is fysieke ruimte nodig. De bedrijventerreinen spelen hierin een belangrijke rol. De verwachting is dat in de loop van 2023 de bedrijventerreinen geheel zijn uitgegeven. Zonder uitbreidingsmogelijkheden zullen succesvolle Osse bedrijven naar alternatieven moeten zoeken, eventueel buiten Oss en ook de regio.
De visie op ruimte voor bedrijven werken we daarom verder uit. We onderzoeken of enkele bedrijventerreinen kunnen worden uitgebreid. We verkennen intensiveringsmogelijkheden op bestaande locaties. Zo zetten we in op de ontwikkeling van het innovatiedistrict Life Science & Health aan de Zuidzijde van het station Oss als onderdeel van de spoorzone en het masterplan Spoorzone Oss. Waar mogelijk passen we bestaande bestemmingsplannen aan met als doel meer op bestaande bedrijfslocaties mogelijk te maken. Ook het winnen van ruimte op bestaande terreinen door creatief en slimmer om te gaan met de schaarse ruimte heeft onze aandacht. Dit pakken we integraal op en in samenwerking met de gevestigde bedrijven. Vanzelfsprekend moet er ook buiten de bestaande bedrijventerreinen ruimte zijn om te ondernemen. Daarbij kijken we vooral naar mogelijkheden vanuit de gedachte 'het juiste bedrijf op de juiste plaats'. Voorzieningen zoals haven, spoor en infrastructuur en het slim combineren van woonprojecten met ondernemen, zoals vermeld in programma 7, blijven bij ruimte voor ondernemers en bedrijven belangrijk.
Ter inventarisatie van de mogelijkheden tot uitbreiden van werklocaties heeft Buck Consultants International (BCI) in 2022 een strategische verkenning uitgevoerd. Het door BCI uitgebrachte advies betreft drie sporen; te kijken naar intensiveren/herstructureren/verduurzamen, profilering/kwaliteitsverbetering van locaties en naar het uitbreiden van bestaande bedrijventerreinen. De resultaten zijn besproken met het bedrijfsleven en ook geagendeerd in de raadscommissie. Op basis hiervan zal stellen we, parallel aan de regionale bedrijventerreinprogrammering en regionale aandacht voor verduurzamen van bestaande bedrijventerreinen, een visie voor werklocaties Oss op.
We verwachten extra kosten voor de intensivering van dit speerpunt. We betalen deze uit de reserve Economie.

Duurzame en circulaire economie

In een circulaire economie bestaat bijna geen afval en worden grondstoffen steeds opnieuw gebruikt. We zetten in op circulair bouwen en we inspireren of ondersteunen onze ondernemers met de verduurzaming in en rondom hun bedrijf, bijvoorbeeld op het gebied van energiebesparing en klimaatadaptatie.

Samen met het bedrijfsleven, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en andere overheden werken we aan deze urgente transitie. Zo inspireren en ondersteunen we onze ondernemers met de verduurzaming in en rondom hun bedrijf, bijvoorbeeld op het gebied van energiebesparing en klimaatadaptatie. Daarnaast zetten we in op circulair bouwen. We informeren bedrijven over landelijke regelgeving en subsidies rondom duurzaam ondernemen. Dat doen we onder andere via het Zakelijk Energieloket. In een circulaire economie bestaat bijna geen afval en worden grondstoffen steeds opnieuw gebruikt. Om deze grondstoffenstromen nog beter in kaart te brengen, voeren we een grondstoffenonderzoek uit. De resultaten van dit onderzoek verankeren we in het circulair beleid. Op Moleneind onderzoeken we – via deelname aan de Pilot de Grote Oogst concreet stappen op het gebied van verduurzaming. Deze opgedane kennis kunnen we inzetten op andere bedrijventerreinen.
We verwachten extra kosten die we betalen uit de reserve Economie.

Het aantrekken en behouden van talent
Om te garanderen dat Oss ook op de langere termijn economisch en sociaal gezond en duurzaam blijft, zijn het bestendig maken van het arbeidsmarktbeleid en een stevige positionering van groot belang. Dat doen we in samenwerking met onder andere het onderwijs, het bedrijfsleven en de Talentencampus. We richten ons op een arbeidsmarkt die aansluit bij kansen in de nieuwe economie en de gevraagde vaardigheden in onze topsectoren. Opleidingen leiden op voor die sectoren waar vraag en groei naar is, maar ook een leven lang ontwikkelen en het behouden en aantrekken van talent blijven daarin cruciaal. We positioneren Oss op het gebied van arbeidsmarkt regionaal, provinciaal, landelijk en zelfs internationaal. Zo maken we extra werk van het aantrekken en het interesseren van studenten en talent op alle niveaus. Naast een aantrekkelijk woon- en leefklimaat voor talent is dat van noodzakelijk voor project- en subsidiekansen binnen onze topsectoren, zoals Life Sciences.
We verwachten extra kosten die we betalen uit de reserve Economie.

Topsectoren
In onze dienstverlening hebben we oog voor alle ondernemers, groot en klein, om daarmee netwerken te bouwen en te onderhouden. Zo werken we resultaatgericht samen aan een brede welvaart en de grote opgaven waar we voor staan. De gemeente helpt hierbij en investeert mee. Het Rijk focust in haar economisch beleid op de 'topsectoren'. Dit zijn sectoren waar het Nederlandse bedrijfsleven en onderzoekscentra wereldwijd in uitblinken. In Oss haken we daarop aan. In onze stad zijn meerdere sectoren prominent aanwezig: Life Sciences, Logistiek, Agrifood en de MKB. Daarom investeren we in een doorontwikkeling van visies, uitvoering van onderzoek, financiering in projecten, lobby, positionering en het borgen, versterken en uitbreiden van de huidige samenwerking.
In Oss bevindt zich één van de grootste en meest succesvolle Life Sciences clusters van Nederland. Om de noodzakelijke concurrentiekracht en kennisinfrastructuur naar de toekomst toe te kunnen blijven waarborgen, werken we in samenwerking met stakeholders aan de verdere ontwikkeling van het Pivot Park. Dat doen we naast het ontwikkelen van een visie onder andere via een incubatorprogramma.

De gemeente Oss heeft met 8 andere gemeenten aangegeven interesse te hebben in het ontwikkelen van Brabant Ports. Hiervoor zijn intentieverklaringen overlegd en akkoord bevonden door de verschillende colleges, waaronder het college van de gemeente Oss. We betalen de extra kosten voor de organisatieontwikkeling en projectuitvoeringskosten uit de reserve Economie.

Transitie van de landbouw
Er ligt een enorme opgave voor het landelijk gebied aan de west- en noordkant van Oss. Denk aan de water-, bodem- en luchtkwaliteit, maar ook aan de ecologie. Tegelijkertijd is het poldergebied in de gemeente Oss nog één van de weinige plekken in Noordoost-Brabant waar intensieve kringlooplandbouw in de toekomst mogelijk is. Bij deze vorm van landbouw gaan boeren zo efficiënt mogelijk om met water, voedingsstoffen en bodem. In dit transitieproces geven agrariërs aan hoe te komen tot een economisch volhoudbaar, ecologisch verantwoord en maatschappelijk verbonden toekomst voor de sector. Dit in samenwerking met de gemeente en andere stakeholders.

Er zijn in Oss relatief veel jonge ondernemers die graag hun agrarische bedrijfsvoering willen voortzetten. Zowel agrariërs als gemeente voelen de noodzaak dat er iets moet gebeuren. Daarom nemen we als gemeente samen met de agrariërs het initiatief om zelf een effectieve aanpak te ontwikkelen. Dit zien we terug in de Uitvoeringsagenda Westelijke Polder. Het creëren van planologische voorwaarden en het voldoen aan de landelijke en provinciale opgaven op het gebied van bijvoorbeeld stikstof, CO_2-reductie en het verbeteren van de water- en bodemkwaliteit worden hierin meegenomen.

Gerichte aanpak toerisme en recreatie
Met ondernemers en informatiecentra werken we gericht samen aan de toeristische recreatieve ontwikkeling en profilering van onze gemeente. We werken aan de economische ontwikkeling van de haven door deel te nemen aan het Brabants samenwerkingsverband.

Samen met de ontwikkelaar maken we de Geffense plas tot een kwalitatief hoogstaande recreatieve locatie, met een goede balans tussen recreatie en natuur. Daartoe zetten we in op de begeleiding van de nieuwe exploitant en voor het ontwikkelen van de openbare ruimte in aanvulling op het plan van deze nieuwe exploitant.
Ook werken we aan het opwaarderen van het openbare strandbad Lithse Ham en aan de planvorming voor het opwaarderen van de recreatieve poort Hoessenbosch en omgeving. In het kader van Meanderende Maas is een schetsontwerp gemaakt voor het opwaarderen van de Haven. Samen met het bestuur van de Haven in Megen brengen we in kaart wat nodig is voor het realiseren van het plan.
In 2024 zetten we in op de uitvoering van gezamenlijke lokale en regionale projecten ter bevordering van de vrijetijdseconomie. We kiezen voor een lokale organisatievorm en verkennen met de regio Noordoost Brabant de kansen voor regionale samenwerking. We werken aan een voorstel om dit vanaf 2025 structureel en in samenhang vorm te geven.
Daarnaast gaan we verder met het opstellen van de verschillende locatieprofielen ten behoeve van de evenementen.

Programma 6. Stadscentrum

1. Wat willen we bereiken?

In dit programma staat de ontwikkeling van ons stadshart centraal. We streven naar een bruisend centrum voor inwoners uit de eigen gemeente en bezoekers uit de regio. Dit aantrekkelijke centrum bestaat uit een mix van winkels, horeca, evenementen, wonen, dienstverlening, cultuur en bedrijvigheid. Door deze mix te versterken we de ontmoetingsfunctie van het centrum als huiskamer van de stad. We zetten in op een compact centrum, met een gevarieerd aanbod en een aantrekkelijk en groen verblijfsgebied. We moeten steeds blijven anticiperen en meebewegen met de markt en op de ontwikkelingen in de maatschappij om kansen voor ons centrum te benutten. Het gaat goed met ons Osse stadshart. De leegstand is laag, het Walkwartier is volop in ontwikkeling. Landelijk worden we zelfs weleens als voorbeeld gebruikt. Maar dit betekent niet dat het werk gedaan is, ook de bereikbaarheid van het centrum en mobiliteit binnen de stad heeft onze aandacht nodig. Samen met de stakeholders in het centrum werken we de komende jaren door aan een bruisend, groen en toekomst bestendig stadshart.

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Gevarieerd en levendig stadscentrum met evenementen

Ook in 2024 blijven we stimuleren dat winkels, horeca en andere publieksaantrekkende functies, zoals evenementen, zich concentreren in de kern van het stadscentrum Heuvel, Walplein en Walkwartier. In 2024 continueren we het opstellen van locatieprofielen. Mogelijk leidt de evaluatie van de locatieprofielen tot een verandering in het aantal, de locatie of effecten van de evenementen.

We hebben in 2023 de beleidskaders (met ambities en doelstellingen) opgesteld voor evenementen (waaronder de Kermis), horeca en terrassen, detailhandel en mobiliteit (waaronder bereikbaarheid) en gaan deze tot uitvoer brengen in 2024. Deze kaders zijn ook richtinggevend voor de integrale visie op het centrum. Deze visie staat in de Koers Stadshart Oss. In 2024 actualiseren we de Koers Stadshart op basis van een evaluatie, maar realiseren ons daarbij ook dat de stad nog volop in ontwikkeling is (met de realisatie van het Walkwartier) en moet blijven. Zo wordt de weekmarkt als onderdeel van het centrum bezien en daarom wordt onderzocht hoe de markt op het plein voor het Warenhuis kan worden geplaatst en hoe dit tot uitvoer kan worden gebracht. In de nieuwe koersnota mobiliteit krijgt de (elektrische) fiets een prominente rol en bij uitvoering van de koersnota zal de fietsbereikbaarheid naar het centrum worden vergroot. In het uitvoeringsprogramma mobiliteit (start najaar 2023) zal uitgewerkt worden welke maatregelen hiervoor nodig zijn, zoals het veilig stallen van fietsen zodat nog meer mensen gebruik maken van bewaakte fietsenstallingen.

In 2025 lopen de Taskforcegelden af wat vraagt om een evaluatie en verkenning van de mogelijkheden voor de volgende periode. Met de Taskforcegelden en door goede samenwerking met centrumondernemers en vastgoedeigenaren hebben we het centrum de afgelopen jaren al veel impulsen gegeven.

Het is verboden om met scooters in het centrum van Oss te rijden. De BOA’s handhaven hier op. Er zijn bij de gemeente en de politie geen signalen/meldingen van onveilige en overlast gevende situaties. Wij zien daarom op dit moment geen reden om, naast het afsluiten door de plaatsing van palen, over te gaan tot cameratoezicht in het centrum om te handhaven op scooters.

Daarnaast hebben we vanuit de commissie ruimte van 25 mei 2023 hebben de vraag om te onderzoeken wat de toegevoegde waarde is van een BOA-punt in het centrum gehoord. Op dit moment vinden we het niet verantwoord om hiervoor een claim te doen op de begroting gezien de financiële positie. Daarnaast hebben we afgelopen jaren gewerkt om de BOA’s een plek te geven in het gemeentehuis zodat ze een vaste uitvalsbasis hebben en eenvoudig kunnen schakelen met andere collega’s.

Tot slot loopt ook de subsidieregeling wonen in het centrum af in 2023. We beoordelen in het najaar van 2023 nut en noodzaak om de subsidieregeling voort te zetten.

Realisatie Walkwartier

In het Walkwartier komt alles samen en haalt de bestaande publieksvoorzieningen naar het stadshart. Daarmee ontstaat er een compact centrum en met de komst van het Walkwartier wordt het stadshart verrijkt door de vele culturele en educatieve activiteiten die hier georganiseerd gaan worden. Het nieuwe Walkwartier is volop in ontwikkeling en de aanbestedingen voor de afbouw en installaties van het Warenhuis lopen. In 2024/2025 wordt het inrichtingsplan Walkwartier gerealiseerd, met name de inrichting van de openbare ruimte krijgt een groen karakter. Daarnaast start de afbouw van het Warenhuis in 2024 en de oplevering verwachten we begin 2025. Tot slot wordt in 2024 ook het TBL stadsportpark gerealiseerd.

Vergroenen Stadshart

Het vergroenen van het Stadshart draagt bij aan een betere leefomgeving voor bewoners in dit gebied en om de openbare ruimte klimaatadaptief te maken voor bewoners en bezoekers van het centrum. Door het stadshart te vergroenen ervaren bewoners en bezoekers van centrum de verkoeling van groen tijdens warme perioden. Bovendien verbeteren we met vergroening de verblijfskwaliteit in het centrum omdat groen bijdraagt aan het mentaal welzijn en de groene inrichting het ontmoeten van mensen bevordert. De vergroening van de straten en pleinen in de zogenoemde pit is nagenoeg afgerond. We verkennen in 2024 de mogelijkheden om het stadshart (met name het gebied rondom de pit) verder te vergroenen. Voor de locatie en de invulling van de te vergroenen plekken zullen we een participatieproces op starten.

Programma 7. Verstedelijking, wonen en mobiliteit

1. Wat willen we bereiken?

Oss heeft alles in huis om een schaalsprong te maken en nog meer stad te zijn. De komende jaren groeit onze gemeente in een stevig tempo door naar een gemeente met meer dan 100.000 inwoners. Met een grote woningbouwopgave in en aansluitend aan het stedelijk gebied. Deze komt voornamelijk tot uitdrukking in de binnenstedelijke transformatie in de brede spoorzone van Schadewijk tot Amsteleind. Hier vindt ook de omslag naar duurzame mobiliteit plaats, met een herwaardering van onze verkeersstructuur, zodat alle voorzieningen goed bereikbaar blijven. Daarnaast hebben we aandacht voor de opgave om het bestaand stedelijk gebied gezonder en meer klimaatrobuust te maken. Het programma verstedelijking spoorzone Oss van Amsteleind tot Schadewijk geeft invulling aan deze integrale opgave.

Oss profiteert al van de aantrekkingskracht van de diversiteit in keuze voor wonen in een stadse of dorpse omgeving, met veel erfgoed, aansprekende voorzieningen waaronder een goede ontsluiting én OV bereikbaarheid, een gevarieerde economische bedrijvigheid en een prachtig buitengebied. Door stedelijke milieus toe te voegen maken we het aanbod en de keuze voor wonen en werken in Oss nog diverser en aantrekkelijker.

In dit programma komen de verstedelijking van Oss met de Spoorzone Oss, onze woon- en mobiliteitsopgaven, het erfgoedbeleid, de activiteiten in het kader van de Omgevingswet én onze lobby en samenwerkingsagenda aan de orde.

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Verstedelijking

Oss staat aan de vooravond van een intensieve, uitdagende verstedelijkingsopgave. De ambitie om door te groeien naar een 100.000+ gemeente vraagt om een samenhangende en integrale aanpak van de projecten die bijdragen aan deze ambitie. Een groot deel van de opgaven concentreert zich rondom het spoor en de stations en stedelijke voorzieningen. Het ontwikkelgebied is mede daarom te duiden als de 'Osse Spoorzone'.

Uit het opgavedocument voor de verstedelijking van Oss, dat al opgesteld is komen vier prioritaire opgaven naar voren. De principes van duurzame verstedelijking die Brabantbreed worden omarmt hebben hiermee een vertaling gekregen naar Oss. Het betreft:
Stadvernieuwing; wat inhoud dat er een diversiteit aan extra woningen gebouwd wordt in het stedelijk gebied, die aantrekkelijke stedelijke leefmilieus en gemeenschappen opleveren. De herstructurering van de bestaande naoorlogse wijken in Oss maakt hier een belangrijk onderdeel van uit.
De transitie naar een 10 minutenstad; waarin langzaam verkeer de ruimte krijgt en voorzieningen zoals openbaar vervoer, groen, sport, onderwijs en cultuur binnen 10 minuten bereikbaar zijn vanaf woon- of werkplek. De opgave is om in het stedelijk gebied ruimte te maken voor fiets (inclusief fietsparkeren) en de voetganger. Dat betekent dat het autoverkeer en het parkeren op termijn minder ruimte moet innemen. Dit kan door middel van gestapelde parkeervoorzieningen en andere inrichting van rijbanen in het stedelijk gebied.
Duurzame, gezonde en veilige leefomgeving; verbonden met het landschap, biodivers, circulair, klimaatrobuust en energieneutraal. Dat betekent dat in het stedelijk gebied ruimte wordt gevonden voor de uitdagingen uit het programma energie en klimaat bijvoorbeeld voor de opvang van water en de opgave met betrekking tot energie.
Vooraanstaande industriële ontwikkel- en maakstad; waar plaats is voor toekomstbestendige werkgelegenheid in life science & health, agrifood, logistiek, metaal, machinebouw en installatietechniek, met als uitvloeisel daarvan een mogelijk innovation district grenzend aan het centraal station in Oss. De opgave is om de het nieuwe werken onderdeel te laten zijn van de nieuwe stedelijkheid.

In het programma 'Verstedelijking spoorzone Oss van Amsteleind tot Schadewijk' vertalen we deze opgaven concreet in een masterplan dat eind 2023 of begin 2024 wordt vastgesteld. Een masterplan spoorzone Oss van Amsteleind tot Schadewijk geeft richting aan de transformatie naar toekomstbestendig stedelijke woon-, werk- en leefmilieus.
De gebieden die in het programma zijn onderscheiden en een plaats krijgen in het masterplan zijn;

- Ontwikkeling Amsteleind

- Transformatie/herontwikkeling Euterpepark/Golfbad
- Herontwikkeling Raadhuislaan Noord en Zuid, Fratershof
- Herstructurering Schadewijk en ontwikkeling Lucaya/Sinopel
- Integrale aanpak Moleneind/Elzenburg/Pivot Park
- Herinrichting spoorweg, stations en stationsomgevingen

Een belangrijk onderdeel van de verdere uitwerking in 2024 is planning en prioritering. Niet alles kan tegelijkertijd, de stad moet bereikbaar en leefbaar blijven en de opgaven moeten tevens haalbaar zijn in tijd en geld. Inzet op lobby en profilering is daarom ook een aandachtspunt in 2024. Het aanhaken van Oss bij het opstellen van de verstedelijkingsstrategie voor Brabant, het Brabantse stedennetwerk BrabantStad en de actieve rol in stedennetwerk G40 helpen om Oss met de verstedelijkingsambitie op de kaart te zetten. Daarnaast is het binnen de projecten en gebieden in de spoorzone belangrijk om ons tot het uiterste in te spannen om cofinanciering te krijgen van andere partijen voor het realiseren van de opgaven.

De ontwikkelingen met betrekking tot spoor en stations komen terecht op een spooragenda die in samenwerking met diverse partners (NS, Prorail, Provincie, Ministerie) is opgesteld en wordt uitgewerkt. In 2024 werken we hieraan verder. Dat willen we doen in 5 onderdelen: aanpak overwegen, station Oss, station Oss West, lobby IJssellijn en spoorlijn haven. Deze onderdelen worden door de partners herkent als belangrijke ontwikkelingen voor Oss en voor het totale spoornetwerk. Om stappen te kunnen maken in het ontwerp en de voorbereiding van ingrepen is specialistische kennis nodig van bureaus die worden erkent door Prorail en NS. Niet zomaar elk bureau mag ontwerpen en werken aan het spoor en de stations. Betrokkenheid en medewerking van NS en Prorail zijn om die reden cruciaal om stappen te kunnen zetten en tot uitvoering te kunnen komen. Dat bekent dat er de komende 10 jaar in samenwerking met NS en Prorail inzet gepleegd moet worden en specialistische kennis ingehuurd moet worden voor planning en ontwerp. Partners hebben zich tot op heden bereid verklaard samen te werken en de nodige inzet te plegen. Mede omdat we al gespaard hebben voor de uitvoering. We stellen voor om een voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen voor planning en ontwerp van de ingrepen te beginnen met de overwegen in de spoorzone. Voor de komende 4 jaar willen we hier € 350.000 per jaar voor reserveren. Uiteindelijk willen we een voorbereidingskrediet voorgesteld ter hoogte van 1 % van de geschatte investering van € 350 miljoen = € 3,5 miljoen voor de duur van 10 jaar.
Voor de voorbereiding en de realisatie verwachten we op termijn ook middelen van de partners beschikbaar te krijgen als cofinanciering. Op dit moment zijn daarvoor nog geen middelen beschikbaar gesteld.

Wonen

Oss heeft een grote opgave om tot 2040 8.500 woningen toe te voegen voor de groei van de bevolking en de afname van de grootte van huishoudens. Deze opgave volgt uit de provinciale woningbehoefteprognose, en is bekrachtigd door de regionale woondeal Noordoost Brabant waarin is opgenomen dat Oss aan de lat staat voor realisatie van ruim 5.200 woningen in de periode tot en met 2030. Het zwaartepunt van de woningbouwopgave ligt daarmee op de korte termijn, om naast het accommoderen van bevolkingsgroei ook het actuele woningtekort in te lopen. Het komt er op neer dat voor zeer diverse doelgroepen en vooral in het betaalbare segment en in het stedelijk gebied ruimte voor woningen moet worden gevonden. Dit vraagt om een duidelijke koers in zowel de voorbereiding als de uitvoering.

We continueren onze inzet om te komen tot onze woningbouwversnelling. Hierbij staat de gemeente niet alleen aan de lat maar is samenwerking met corporaties, ontwikkelaars en initiatiefnemers cruciaal en wordt het betrekken van de omgeving steeds belangrijker. Daarvoor worden wetten en regels veranderd maar hier zijn ook kennis, capaciteiten en vaardigheden van mensen nodig. Bovendien is wonen een werkwoord. Hier komt meer bij kijken dan alleen het realiseren van woningen. Het gaat om het inrichten van een prettige leefomgeving waar ruimte is voor werken, ontmoeten en ontspannen. Deze leefomgeving draagt bij aan de sociale samenhang en werkt indien deze goed wordt vormgegeven preventief ter voorkoming van allerlei sociaal maatschappelijke problemen.
Het continueren van onze inzet betekent concreet het uitvoering geven aan de 15 actiepunten uit de Woonagenda 2022-2024 en de Meerjarenprestatieafspraken tussen de gemeente, Brabantwonen en Mooiland. Concreet voor het jaar 2024 gaat het om het maken van nieuw beleid voor de huisvestingsopgave van diverse doelgroepen en om het geven van uitvoering aan eerder gemaakt beleid. Voorbeelden zijn het tot realisatie brengen van 240 flexwoningen in de jaren 2023 en 2024, het komen tot juridisch harde bestemmingsplannen

op diverse planlocaties die momenteel in voorbereiding zijn en het geven van uitvoering aan eerder vastgesteld beleid zoals de opkoopbescherming. Bij de flexwoningen merken we op dat we tegen een aantal knelpunten aanlopen. Een hele belangrijke daarvan is dat het lastig blijkt te zijn om een sluitende businesscase te maken. Daarom kijken de realiserende partijen naar de gemeente om naast de inzet van personele capaciteit ook een financiële bijdrage te leveren in de plankosten en de kosten voor het bouwrijp maken. Tot slot werken we aan betere monitoring van realisatie van het woningbouwprogramma en zorgen we voor een actualisatie van de Meerjarenprestatieafspraken.

De 4 doelstellingen uit de Woonvisie/Woonagenda:
In lijn met de Woonvisie 2020 werken we aan de volgende doelstelling(en):

- ***Complete woongemeente****. Aandacht voor de woonomgeving in bestaande wijken en kernen. Een flexibel en gedifferentieerd woningbouwprogramma.*
- ***Comfortabele woningvoorraad****. Een woningvoorraad die aansluit bij de behoeften en wensen van de bewoners. De woningen zijn duurzaam en toekomstbestendig.*
- ***Een (t)huis van alle groepen inwoners****. Aandacht voor de groep kwetsbare inwoners met een zorgbehoefte die in de toekomst in een reguliere woning moeten blijven wonen. Ook aandacht voor de inwoners met een middeninkomen en jongeren die in de koop- en huursector buiten de boot dreigen te vallen.*
- ***Versterking van de woonfunctie van Oss****, ook in regionaal opzicht.*

Naast de doelstellingen uit de Woonvisie 2020, zetten we in op ***Versnelling van de woningbouw*** met als streven dat er de komende jaren circa 600 woningen worden toegevoegd aan de Osse voorraad. De Woonagenda 2022-2024 helpt om uitvoering te geven aan deze ambities.

Met betrekking tot het realiseren van een veilige woonomgeving en de aanpak van overbewoning hebben we in een raadsvoorstel aangegeven wat er aan extra capaciteit nodig is voor de uitvoering van toezicht en handhaving op dit gebied. Richting de begroting maken we geld vrij voor extra capaciteit.

Mobiliteit
In 2022 zijn we gestart met het opstellen van nieuw mobiliteitsbeleid. De doelen die gesteld zijn voor de koersnota mobiliteit zijn:

- Versterken van de kwaliteit van de openbare ruimte
- Verduurzamen van de mobiliteit
- Mobiliteit bereikbaar en toegankelijk voor iedereen
- Versterken van het economisch vestigingsklimaat
- Vergroten verkeersveiligheid en terugdringen hinder.

In de koersnota mobiliteit leggen we de leidende principes van het beleid en de keuzes voor de hoofdstructuren voor fiets, auto en openbaar vervoer vast. De nieuwe parkeernormen voor de stedelijke ontwikkelingen in Oss maken hier ook onderdeel van uit.

In 2024 werken we de uitgangspunten uit de koersnota mobiliteit verder uit in een mobiliteitsprogramma, waarbij de verschillende structuren en ingrepen voor auto, fiets, OV, parkeren, laadinfrastructuur etc. concreet worden. Benodigde ingrepen en investeringen in de infrastructuur komen hieruit naar voren.
In 2022 hebben we een eerste financiële verkenning van deze mobiliteitsopgave gemaakt. Op basis van deze financiële verkenning komen we uit op een bedrag van circa € 125 miljoen. In de Programmabegroting 2023-2026 is een eerste bedrag van € 40 miljoen voor deze mobiliteitsopgave beschikbaar gesteld. Gezien de financiële positie is het de verwachting dat we dit jaar niet extra kunnen sparen voor deze opgave. Wanneer de financiële positie verandert bekijken we of we weer verder kunnen sparen.

In 2024 stellen we ook een nieuw parkeerbeleidsplan vast en vindt er een evaluatie plaats van de wijkbus en Maasveren. Voor de Maasveren moeten we naar aanleiding van de evaluatie een besluit nemen over de toekomstige financiering.
Daarnaast maken we de uitgezette koers zichtbaar door een beleidsinhoudelijke bijdrage te leveren in de diverse projecten in Oss.

We zetten extra in op regionale samenwerking en afstemming over mobiliteitstransitie en regionale vervoersnetwerken voor auto, fiets en OV maar ook om andere overheden te interesseren om een financiële bijdrage te leveren aan bovenlokale fietsvoorzieningen. Voor onze bereikbaarheid blijft het belangrijk om een actieve rol te spelen bij de ontwikkeling van autoroutes naar onze gemeente, zoals jij de MIRT verkenning A50. Voor samenhangende en consistente inbreng vanuit mobiliteit moet actiever geparticipeerd worden in de projecten. De mobiliteitstransitie voltrekt zich namelijk meer voorspoedig als deze breed wordt ingezet op strategisch en tactisch niveau. Voor de benodigde inzet in mensen en middelen om dit voor elkaar te krijgen wordt bij de financiële consequenties een voorstel gedaan.

In het handelingsperspectief voor de stations in Oss nemen we onder andere de kansen en knelpunten van de fietsenstalling bij het station Oss centraal mee. Zodra het onderzoek handelingsperspectief is afgerond worden over de verbeterpunten en de aanpak tussen gemeenten, NS en Prorail afspraken gemaakt. Dit kan gaan over aanpassingen in investeringen, beheer en onderhoud voor de korte, middellange en lange termijn. In 2024 worden hierover afspraken gemaakt, aanpassingen worden in de tijd gezet en budgetten worden aangevraagd. Hierbij wordt nadrukkelijk ook bekeken of met relatief kleine investeringen binnen bestaande budgetten in 2024 alvast verbeteringen aan de fietsenstalling kunnen worden gerealiseerd.

Erfgoed en archeologie

Wie zijn geschiedenis kent en meer weet over het erfgoed kijkt anders naar de toekomst en de ruimte om zich heen. In 2024 staan we stil bij 50 jaar Archeologie in Oss. We ontwikkelen diverse activiteiten om de bijzondere geschiedenis van Oss te vertellen en de vele vondsten die door de jaren heen zijn gedaan voor een breed publiek, onder de aandacht te brengen. Bij de financiële consequenties wordt voorgesteld hiervoor extra middelen beschikbaar te stellen.

Ruimtelijke ontwikkeling

Een ontwikkeling die de komende jaren aandacht vraagt is het feit dat het Rijk de regie op de ruimtelijke ordening naar zich toe trekt. Dit heeft geresulteerd in een opdracht aan de provincies om met een ruimtelijk voorstel te komen waarin de ruimtelijke consequenties van de opgaven in het landelijk gebied (NPLG), de verstedelijking en met betrekking tot klimaat en energie worden afgewogen. De provincie Noord-Brabant is hiervoor een traject gestart onder de naam 'Brabant Schakelt', dat om input en inzet van de gemeenten vraagt. Het is van belang de afstemming hierover zowel ambtelijk als bestuurlijk vorm en inhoud te geven en in 2024 wellicht zelfs op onderdelen tot uitvoeringsprogramma's te komen. Dat werkt twee kanten op: weten welke opgaven er vanuit Rijk en provincie op ons af komen, maar ook het adequaat inbrengen van onze eigen agenda en projecten in deze opgaven.

In 2024 ronden we onze omgevingsvisie af en starten we met de omzetting van onze huidige bestemmingsplannen en verordeningen naar een omgevingsplan.
De Omgevingswet, die per 1 januari 2024 van kracht wordt, geeft hiervoor het kader. Het vooruitzicht is dat de dienstverlening daardoor zal verbeteren, maar dat zal op 1 januari 2024 nog niet het geval zijn.
Bij de invoering zetten we in op handhaving van het huidige dienstverleningsniveau en doen dat onder andere door een interventieteam te organiseren dat bij problemen snel voor oplossingen kan zorgen.

Programma 8. Veilige omgeving

1. Wat willen we bereiken?

Ons doel is een aantrekkelijke omgeving te zijn waar inwoners zich veilig voelen om te kunnen wonen, werken en recreëren. Schoon, heel en veilig staat hierbij voorop. Als gemeente zijn we in staat om in te kunnen spelen op de actuele veiligheidsproblematiek. De algemene doelen voor de periode 2023-2026 zijn:

- Een samenleving die weerbaar, veerkrachtig en zelfredzaam is.
- Veilige wijken met een goede verbinding tussen zorg en veiligheid.
- Het zo veel mogelijk tegengaan, verstoren, en stoppen van ondermijnende criminaliteit.
- Voorkomen en bestrijden van (grootschalige) incidenten en verstoring van de openbare orde.
- Behouden of verbeteren van de veiligheidsgevoelens en veiligheidscijfers.

Binnen veiligheid hanteren we vijf veiligheidsvelden: veilige leef- en woonomgeving, bedrijvigheid en veiligheid, jeugd en veiligheid, fysieke veiligheid en integriteit en veiligheid (ondermijning). Deze velden hebben elk weer hun eigen thema's. Zo werkt team Openbare Orde en Veiligheid aan een stabiele interne crisisorganisatie (opleiden en trainen), draaien wij een 24/7 crisispiket (incidentmanagement), vervullen we functies voor de regionale crisisorganisatie, organiseren wij procesregie op complexe casuïstiek, werken wij aan aanpak woonoverlast, sluiten wij drugs- en overlastgevende panden, monitoren wij de jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit en houden we ons bezig met de aanpak op ondermijnende criminaliteit en weerbare overheid.

De afgelopen jaren komen er steeds meer nieuwe veiligheidstaken bij (mensenhandel, cybercrime en maatschappelijke onrust en preventie weerbare jeugd), bestaande thema's vergen meer tijd (toename complexe casuïstiek, toename voetbalgeweld en inzet van veiligheid tijdens evenementen) en de politie maakt een steeds meer terugtrekkende beweging en doet meer beroep op de gemeente. Ook de twee grote crisissen (corona en vluchtelingen) hebben veel druk gelegd op het team, waardoor achterstanden zijn ontstaan. Er is behoefte aan continuïteit, meer specialisme en functies moeten minder kwetsbaar worden (denk aan het 24/7 crisispiket en de aanpak complexe casuïstiek). Om als team Openbare Orde en Veiligheid mee te groeien en aangehaakt te blijven in deze veranderende opgave moet er een doorontwikkeling plaatsvinden. Dit vraagt ook een verandering binnen het huidige team van eenpitters en enkel incident/actie gericht werken naar procesgericht werken vanuit een visie met de focus op samenwerking en de juiste teamspirit. In 2024 zal deze doorontwikkeling veel tijd gaan vragen.

Vanuit de doorontwikkeling en de gestelde doelen hebben we voor 2024 vijf speerpunten opgenomen.

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Veilige woon- en leefomgeving - aanpak complexe casuïstiek

We zien de laatste jaren een flinke toename van complexe casuïstiek op het snijvlak van zorg- en veiligheid. Het aantal meldingen van incidenten met verwarde mensen die voor ernstige overlast zorgen stijgt enorm. Dit vraagt om meer regie vanuit de gemeente.

In Oss werken we al een aantal jaar conform het AVE-model (aanpak voorkoming van escalatie). Het betreft een op- en afschalingsmodel voor casuïstiek en geeft duidelijkheid over regie. In 2024 willen we het AVE-model verder gaan doorontwikkelen. Dit is nodig vanwege de toename aan casuïstiek en de kwetsbaarheid op dit proces. We willen de werkwijze daarom beter borgen in de organisatie, nazorg bij terugkerende ex-gedetineerden in het AVE-model doorontwikkelen en de samenwerking met het Zorg- en Veiligheidshuis intensiveren. Hiervoor is extra structurele formatie noodzakelijk.

Jeugd en Veiligheid - jeugdpreventie

Weerbaarheid is een belangrijke beschermende factor voor kinderen en jongeren om veilig, gezond en kansrijk op te groeien. Een weerbare jeugd in een veilige leefomgeving is daarom van groot belang voor een veilige toekomst. De behoefte vanuit scholen, leerplichtambtenaren en de politie om hier meer aandacht aan te geven neemt toe. De gevolgen van de COVID-19 pandemie hebben deze behoefte versterkt. We willen daarom een integrale aanpak opzetten om de jeugd weerbaar te maken tegen criminele invloeden en negatieve verleidingen en ouders bewust te maken van de risico's. Bijvoorbeeld door inzet van preventieactiviteiten op scholen op

weerbaarheid en groepsdruk, met daarbij aandacht voor de thema's: drugsdealen, cybercrime, ondermijnende criminaliteit en seksuele uitbuiting.

Er is momenteel geen budget belegd voor jeugdpreventie ter voorkoming van criminaliteit en overlast. We hebben geen subsidierelatie met Halt waar scholen gebruik van kunnen maken. Naast budget is ook de taak 'jeugdpreventie' (coördinatie, afstemming behoefte vraag en aanbod etc.) niet belegd in de organisatie. Voor een aanpak weerbare jeugd, hebben we middelen nodig en borging in de organisatie. We zouden kunnen starten met een subsidierelatie met Halt voor 3 jaar.

Integriteit en Veiligheid - ondermijning

De aanpak van ondermijnende criminaliteit blijft ook de komende jaren zowel lokaal, regionaal als landelijk een prioriteit. We kunnen dit alleen aanpakken door daadkrachtig en integraal op te treden. Dat doen we samen met de politie, het OM, de belastingdienst, Taskforce-RIEC en andere overheidspartners. We gaan de komende jaren door met het aanpakken van ondermijning op de thema's drugs, witwassen, mensenhandel en uitbuiting. We creëren bewustzijn bij collega's zodat zij signalen herkennen en melden bij het Signalenoverleg. We gaan ook aan de slag met het uitwerken van de aanpak om mensenhandel tegen te gaan.

Samen met het programma Datagerichtwerken en het RIEC brengen we in beeld wat er nodig is om te komen tot het verstevigen van de informatiepositie. We gaan een start maken met het oprichten van een Gemeentelijk Informatie Knooppunt (GIK).

Daarnaast zorgen we voor een stevig fundament voor een weerbare overheid. We streven er de komende jaren naar te voldoen aan het basisniveau van de Brabantse Weerbaarheidsnorm.

Bij de begrotingsbehandeling in 2022 heeft de raad een motie aangenomen voor het aanwijzen van een preventief toezichthouder ondermijning. Deze functie hebben we inmiddels ingevuld. De bedoeling van die functie is dat we inzetten op het voorkomen van ondermijnende activiteiten op bedrijventerreinen en het buitengebied. In 2024 bouwen we verder aan een netwerk, inventariseren van de risicovolle adressen en het bepalen van de juiste strategie. Conform de motie van de raad zullen wij de komende 3 jaren deze functie vervullen en daarna evalueren en bepalen hoe we hiermee verder gaan.

Bedrijvigheid en Veiligheid, horeca en voetbal

We gaan samen met de horecabedrijven het horecavergunningenbestand actualiseren. Ook gaan we een werkwijze bepalen om daarna het bestand actueel te houden. Bovendien gaan we onze werkwijze/strategie bezien hoe we in de toekomst met horeca willen om gaan die niet (tijdig) beschikken over actuele vergunningen.

Als gemeente voeren we de regie op het proces betaald voetbal. Sinds de heropening van de voetbalstadions na de pandemie is er een toename van ordeverstoringen rondom voetbalwedstrijden. Wij zien dit ook bij TOP Oss, er is een toename van risicovolle wedstrijden. Gelet op deze ontwikkelingen is er een Handelingskader Voetbal voor Gemeenten opgesteld. Het handelingskader bevat een aanscherping op vergunningverlening, organisatie rondom wedstrijden en het aanpakken van ordeverstoorder. Ook komen er nieuwe bevoegdheden (stilleggen wedstrijden) bij de burgemeester te liggen. De aanpak wordt steeds professioneler en vraagt om een duidelijke regie op het proces. Daarnaast gaan we ook aan de slag met de persoonsgebonden aanpak van notoire overlastgevers bij het voetbal.
De werkwijze uit het nieuwe vastgestelde Handelingskader Voetbal en de aanwezigheid tijdens wedstrijden zal meer tijd gaan vragen dan nu beschikbaar. Hier is structureel extra capaciteit voor nodig. De komende maanden zal meer duidelijk worden over hoeveel capaciteit.

Bibob en Maasland Interventie Team

Bibob

In 2023 brengen wij de basis verder op orde. Hiervoor beschrijven wij op welke wijze het Bibob instrument in Oss wordt ingezet en welke randvoorwaarden daarvoor nodig zijn. Het Cluster Bibob levert een actieve bijdrage bij het oprichten van het GIK. Wij voeren onderzoek uit naar de mogelijkheid om Bibob breder in te zetten op de gebieden van vastgoed, aanbestedingen en subsidies. Dit zal in 2023 leiden tot een nieuwe beleidslijn. In 2023 bieden we een voorstel aan het college aan voor de doorontwikkeling van het Cluster Bibob.

Ook versterken wij het draagvlak voor de toepassing van het instrument door middel van informatie en interne trainingen. Als centrumgemeente hebben wij een regionale functie. We versterken de samenwerking met onze buurgemeenten. We leveren, op het gebied van Bibob, een actieve bijdrage aan het samenwerkingsverband B7 en zijn gesprekspartner voor het Landelijk Bureau Bibob en het Ministerie van Veiligheid en justitie.

Maasland Interventie Team

Vanaf 2022 werken met het Maasland Interventieteam (MIT). Dit team zetten we in op complexe handhavingscasussen en bestaat uit zowel interne als externe partners. Ook doen we het MIT samen met de gemeente Bernheze. We hebben in 2022 de basis gelegd aan het team en gebruiken 2023 om de werkwijze en strategie vast te leggen. Ook bepalen we eind 2023 de doelen voor 2024. Die doelen zullen aansluiten bij de Prioriteitennota die we op 11 mei 2023 in de gemeenteraad hebben vastgelegd. Gelet op die notitie zal een groot deel van de inzet van het MIT op overbewoning plaats vinden.

Programma 9. Besturen in verandering van tijden

1. Wat willen we bereiken?

Het bestuur van Oss is integer en transparant. Het gesprek tijdens de besluitvorming is gericht op de zaak en niet op de persoon en het is helder hoe College van B&W en Gemeenteraad tot een besluit komen. Onze inwoners voelen zich betrokken bij de gemeenschap en herkennen de ruimte om deel te nemen aan onze besluitvormingsprocessen en aan activiteiten voor de gemeenschap in brede zin. De gemeenteraad wil zijn kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol goed invullen. We zijn kritisch op de manier waarop we vergaderen.

Oss ambieert een schaalsprong en werkt vanuit een adequate ambtelijke organisatie. Deze is opgebouwd vanuit drie domeinen: fysiek, sociaal en bedrijfsvoering & dienstverlening. De komende jaren gaat extra aandacht uit naar de laatste. We willen dat bedrijfsvoering & dienstverlening een stevig fundament vormen, meegroeien met de schaalsprong en inspelen op veranderende omstandigheden en nieuwe wetgeving. Verdergaande digitalisering, meer samenhang tussen de verschillende onderdelen en adequate stuurinformatie verstrekken maken onderdeel uit van deze ontwikkeling. We zetten komende jaren in om dit domein naar het gewenste niveau te brengen.

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Bestuur

We bouwen aan een visie op participatie. Met een duale werkgroep pakt de gemeenteraad hierin een actieve rol, zie ook het onderdeel *Bestuursopdracht Participatie.* We willen de zichtbaarheid van de gemeenteraad vergroten. We willen investeren in goede raadscommunicatie, onder andere via social media.
In het Manifest gemeente Oss hebben we afgesproken hoe we binnen de gemeente Oss als raad, college en ambtelijke organisatie met elkaar samenwerken ten dienste van de inwoners van onze gemeente.

Vertrouwen in de overheid is een belangrijk aandachtspunt in onze samenleving. Communicatie draagt daaraan bij: het verhaal vertellen, correcte informatie verzorgen, beter aansluiten bij inwoners en partners. Daarbij is vernieuwing noodzakelijk: onze verhalen vaker via verschillende kanalen presenteren en meer werken met filmpjes en beeldmateriaal.

Dienstverlening

Van de medewerkers van Burgerzaken wordt een bredere inzet gevraagd. Ze zijn daarvoor opgeleid en de functies zijn opnieuw gewogen. Daadwerkelijke inschaling heeft nog niet plaats gevonden, daar tot nu toe de middelen daarvoor ontbreken. Dat is niet stimulerend voor de huidige medewerkers en plaatst ons op achterstand bij werving en selectie.
Wij zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van onze basis administraties. Andere organisaties, waarvoor wij toeleverancier van gegevens zijn, zijn ervan afhankelijk Het is noodzakelijk dat we investeren in modules voor adresonderzoek, inzicht, vestiging en naturalisatie. Daarmee kunnen we de kwaliteit borgen.

We hebben mede naar aanleiding van het Rekenkamer Onderzoek ervoor gekozen om meer regie op onze dienstverlening te zetten. Dat doen we met het concern brede programma Dienstverlening, dat alle domeinen bestrijkt. Het richt zich op betrouwbare, toegankelijke, inclusieve omnichannel dienstverlening. Het programma zorgt daarbij voor meer samenhang tussen de activiteiten die erop gericht zijn om de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren. Denk aan omnichannel kanaaal strategie, monitoring en sturing, vakmanschapsontwikkeling en een organisatie brede digitaliseringsagenda. Het programma vraagt een verdere uitwerking en daarvoor is een werkbudget nodig. Bij de kadernota 2025 presenteren we de concrete plannen.

Daarnaast zijn er wettelijke eisen waar wij op korte termijn aan moeten voldoen. We benoemen er nu twee, maar de komende jaren volgt meer nationale en Europese wetgeving.
Het gaat nu om de Wet digitale overheid (Wdo) (2023-2024) en Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) (2024-2026). Deze twee nieuwe wetten zijn erop gericht om inwoners in staat te stellen digitaal met ons “zaken te doen” en betrouwbaarheid en veiligheid in de digitale dienstverlening tussen overheidsinstanties en inwoners/ ondernemers te garanderen. Al onze producten en diensten moeten voldoen

aan deze nieuwe wetgeving. Dat betekent een grondige screening van zo'n 400 producten en diensten. We bekijken wat hiervoor nodig is.

In het laatste kwartaal van 2022 is het project Communicatieplatform telefonie gestart. Het contract met de huidige leverancier loopt af. Een belangrijke doelstelling van dit project is dat het bijdraagt aan de Visie op Dienstverlening 2022-2026 door middel van het verbeteren van de (digitale)toegankelijkheid en (telefonische) bereikbaarheid.

Digitalisering en datagedreven werken

Wij dragen actief bij aan de ambities om verdergaand te digitaliseren. Dit doen we onder andere door de invoering van Microsoft 365, waarin eenvoudiger in- en extern samenwerken een belangrijk winstpunt is. We zetten vol in op de cloudtransitie, die zorgt voor een modernisering van het applicatielandschap. Het werken onder architectuur professionaliseren we verder, zodat de wendbaarheid van de ICT organisatie toeneemt.

We zien dat cybercriminaliteit toeneemt en dat gebeurt op veel verschillende manieren. Behalve technische maatregelen investeren we ook in gemeente brede bewustwording en verplichte jaarlijkse opleidingen voor alle medewerkers. Het strategische Informatiebeveiligingsbeleid is hiervoor leidend. Op dringend verzoek van de Informatie Beveiligingsdienst richten we Monitoring en Respons in. Dit systeem houdt onze infrastructuur en netwerk 24/7 in de gaten zodat verdachte zaken tijdig worden opgemerkt en dat er waar nodig direct passende maatregelen worden genomen.
Beveiligingsmaatregelen kunnen soms op gespannen voet staan met flexibiliteit, voorkomen van omwegen en onbekommerd werken. Toch zijn we genoodzaakt om een aantal maatregelen in te voeren zoals Identity en Access Management, de digitale toegangsbeveiliging, die ons ook helpt bij het voldoen aan de privacy wetgeving.
We realiseren ons dat er nog veel nodig is op het gebied van gegevensbescherming (AVG/privacy). Daar gaan we in 2024 mee door en we zoeken de balans tussen wat nodig is en de draagkracht van de organisatie.

Organisatie & Personeel

We hebben circa 150 vacatures per jaar in deze krappe arbeidsmarkt. We voorzien, op basis van landelijke trends & onze eigen cijfers, dat dit voorlopig aanhoudt. Dat betekent dat we veel nieuwe collega's werven en hen vervolgens een warm welkom geven zodat ze zich thuis voelen en weten wat er van hen wordt verwacht. Dat vraagt op korte termijn ondersteuning op het gebied van werving en selectie en het opzetten van een goed on boarding programma, zodat nieuw collega's landen en zich verbinden met Oss.
Tenslotte staan er veel opleidingen op stapel. We werken aan het vakmanschap van onze medewerkers. Denk aan informatie veiligheid, 21e eeuwse vaardigheden, integriteit, participatie en ethiek. Terwijl ons opleidingsbudget aanwijsbaar lager is dan dat van de gemiddelde gemeente. Dit vraagt om een aanvulling.

We merken dat de werkdruk op de secretariaten veel te hoog is. Zeker nu we toetreden tot BrabantStad en uitbreiding van de directie met een directeur Bedrijfsvoering & Dienstverlening plaats vindt, is uitbreiding absoluut noodzakelijk.
In de aansturing van het bodeteam missen we een coördinator. Dit is een meewerkend voorman/ -vrouw, die het dagelijks werk verdeelt en zelf ook flink de handen uit de mouwen steekt.
Voor deze twee onderdelen hebben we aanvullend budget nodig.

Onze gemeente, die de schaalsprong maakt en onderdeel vormt van BrabantStad, is ook buiten Oss actief. Bij de provincie, bij de verschillen de ministeries, in G40 verband. Daar ligt een stevige opgave.
Ook voor het verwerven van subsidies ligt een uitdaging. We hebben als stad grote ambities. Ambities die we als gemeente niet alleen kunnen betalen. Naast eigen financiering moeten we nadrukkelijker externe financiële middelen aanboren, zoals specifieke rijksgelden en subsidies. Subsidies, zowel provinciaal, landelijk en Europees. We hebben hier, mede op basis van een motie van de gemeenteraad al in geïnvesteerd.
We zien noodzaak om te investeren in een lobbyist en een subsidieverwerver. Echter geeft de financiële positie te weinig ruimte om hier voor nu capaciteit voor vrij te maken. Wanneer deze situatie verandert bekijken we of we hier geld voor vrij kunnen maken.

We zien dat er nog op verschillende onderdelen behoefte is aan doorontwikkeling binnen bedrijfsvoering. Dit gaat de komende jaren gebeuren onder regie van de nieuwe directeur Bedrijfsvoering & Dienstsverlening. Denk aan de samenhang in de bedrijfsvoering, de verdergaande digitalisering, de gemeentelijke website die we nu incidenteel oppakken en financieren, het vormgeven en toepassen van de principes van de digitale samenleving, de toegankelijkheid en vindbaarheid van documenten, een vernieuwende verzuim aanpak, de uitwerking van het programma Dienstverlening. We komen hier in latere begrotingen op terug.

Bestuursopdracht participatie

Terwijl de visie op participatie verder vorm krijgt (in samenhang met andere visies op aanverwante onderwerpen), starten we alvast met het verder verstevigen van de kennis, expertise en daarmee het vakmanschap op het vlak van participatie.
Daarom beginnen we met een 'intern kennis- en expertisecentrum participatie' dat ook een interne leergang 'vakmanschap participatie' aanbiedt, op maat samengesteld voor ons. Het expertisecentrum fungeert als adviespunt en aanjager voor participatie en biedt (tijdelijk) plaats aan collega's die met een participatietraject bezig zijn en ondersteunt bij de organisatie daarvan. Ook voert het regie op een integrale participatiekalender en biedt doorlopend een ontwikkelprogramma aan met daarin de genoemde leergang, losse workshops/masterclasses en intervisie. Verder borgt het kennisdeling en ervaringen met als doel participatie te verbeteren en zichzelf (als expertisecentrum) uiteindelijk te kunnen opheffen.

Schadewijk

In 2023 vindt er een evaluatie plaats van de huidige opzet en werkwijze van het programma Schadewijk. We betrekken alle partners en andere betrokkene bij deze evaluatie. Hierbij kijken we naar de doelstellingen van vijf jaar geleden en de wijze waarop en de mate waarin de doelstellingen zijn behaald. Zodra de resultaten van de evaluatie bekend zijn starten we met het opstellen van het programmaplan 2024-2026. Eind 2023 leveren we het programmaplan op waarin we de doelstellingen voor de komende 3 jaar beschrijven. Daarbij staan in ieder geval de kwaliteit, een veilige en kansrijke omgeving voor het kind en het versterken van de leefbaarheid centraal.

Programma 10. Financieel beleid

1. Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord 'Samen Duurzaam Vooruit' is gekozen voor een degelijk financieel beleid in onzekere tijden. Onze ambitie is om ons huishoudboekje blijvend op orde te houden door een stabiel financieel beleid, heldere afspraken en financiële lenigheid om in te spelen op nieuwe omstandigheden. We willen de lokale lastendruk voor onze inwoners en bedrijven laag houden.

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Financiële basis op orde

In het coalitieakkoord is gekozen voor een solide financieel beleid met sluitende meerjarenbegrotingen. We hebben een algemene reserve die voldoet aan de gestelde normen (10% van de algemene uitkering). Meer specifiek:

1. Ons financieel beleid blijven we gedegen en solide vormgeven. We hebben een begroting die meerjarig (structureel) sluitend is. Tussentijdse beperkte, niet structurele, tekorten zijn aanvaardbaar als we deze uit reserves kunnen afdekken.
2. We hebben een algemene reserve die voldoet aan de gestelde normen (10% van de algemene uitkering). Binnen onze algemene reserve zien we incidentele begrotingsruimte. We zetten deze ruimte in om onze ambities in dit coalitieakkoord te waar te maken.
3. We kijken jaarlijks kritisch naar alle reserves. In de nota reserves, die de gemeenteraad tegelijk met de programmabegroting behandelt, lichten we de reserves uitgebreid toe.
4. De winsten uit het grondbedrijf zetten we in voor onze omvangrijke ruimtelijke opgaves (ontsluitingswegen, spoorzone, mobiliteitsplan, plan Groen/ blauw/ natuur). Daarnaast vragen we bijdragen aan ontwikkelende partijen, die op deze manier hier ook aan meebetalen.
5. Via actieve lobby en netwerken zetten we in op actief geld van derden te verwerven zoals bijdragen uit landelijke, regionale en Europese fondsen. De landelijke fondsen voor woningbouwimpulsen, volkshuisvesting en klimaat & energie bieden nadrukkelijk kansen.
6. We blijven lobbyen voor een financieel robuuste financiering vanuit het gemeentefonds en voor voldoende compensatie van het zogenaamde ravijnjaar vanaf 2026. Dit in combinatie met de afschaffing van de zogenaamde opschalingskorting. Aanvullend hierop lobbyen we voor voldoende compensatie van de hogere kosten voor jeugdhulp en Wmo. Als gemeenten hebben we meer financiële armslag nodig om alle (landelijke) ambities te realiseren. Dit geldt nadrukkelijk ook voor de grote energieopgave en woningbouwopgave.

In het hoofdstuk "Financiële positie" in deze kadernota hebben we de financiële uitgangspunten geformuleerd en een actueel financieel beeld geschetst.

Lokale lastendruk

Het is ons beleid om de Osse lastendruk € 22,50 onder het landelijke gemiddelde te houden. Voor het jaar 2023 hebben we in de programmabegroting 2023-2026 gekozen voor:

- Een OZB stijging van 2,8% (beperkte inflatieontwikkeling);
- Kostendekkende tarieven voor afval en riolering.

In de Atlas van de lokale lasten heeft het COELO voor 2023 (in vergelijking met 2022) het volgende beeld berekend:

	2023		**2022**	
Lastendruk standaardwoning	**Oss**	**Landelijk**	**Oss**	**Landelijk**
Onroerende zaakbelastingen	€ 380	€ 403	€ 370	€ 380
Afvalstoffenheffing	€ 276	€ 329	€ 266	€ 317
Rioolheffing	€ 178	€ 213	€ 174	€ 207
Totaal	**€ 834**	**€ 945**	**€ 810**	**€ 904**

De gemiddelde waarde van een woning is volgens het COELO in 2022 gestegen met 16,7% (landelijk 16,8%). De gemiddelde waarde van een koopwoning bedraagt daarmee in 2023 € 415.100.
Op basis van cijfers van het onderzoeksinstituut COELO is onze lokale lastendruk fors onder het landelijke gemiddeld, namelijk € 111. Dit was in 2022 € 94 onder het landelijk gemiddelde.
De lokale lastendruk daalt daardoor nog verder onder het landelijke gemiddeld. Het saldo van € 111 onder het landelijk gemiddelde wordt veroorzaakt door:

- OZB: € 23
- Afvalstoffenheffing: € 53
- Rioolheffing: € 35.

Voor het jaar 2024 kiezen we voor:

- verhoging van de OZB met 6,2%.
- kostendekkende tarieven voor afval en riolering.

Uitvoering belastingsamenwerking

De BSOB voert namens deelnemende gemeenten belastingtaken uit. De BSOB heeft veel last van het sterk oplopend aantal WOZ bezwaren (met name door de impact van No cure-No pay bureaus). De BSOB voert een actieve lobby uit dat hier landelijk maatregelen tegen worden genomen. De minister heeft een maatregelenpakket aangekondigd. We volgen deze ontwikkelingen nadrukkelijk. De BSOB heeft een oordeel "goed" ontvangen van de waarderingskamer. Dit wordt aangeduid door de waarderingskamer met 4 sterren. Omdat de kwaliteit al meerdere jaren van dit goede niveau is, heeft de BSOB begin 2023 een extra ster ontvangen. De BSOB zet zich nadrukkelijk in om deze kwaliteit zo hoog te houden.

Subsidieregeling compensatie OZB voor verenigingen en stichtingen

We bereiden in 2023 een voorstel aan de gemeenteraad waarin we een subsidieregeling opzetten om OZB lasten voor verenigingen en stichtingen te compenseren. De kosten voor deze nieuwe regeling betalen we uit de OZB opbrengst door deze in 2024 extra te verhogen.

Effecten sterk stijgende rente

We zien dat de rente het afgelopen (half) jaar sterk is gestegen. Dit heeft nadrukkelijk effect voor onze begroting. De huidige rente om voor de lange termijn te lenen ligt op dit moment voor de gemeente tussen de 3 en 4%. Onze gemiddelde rentepercentage is op dit moment 1,1%. Deze gemiddelde rente gaat dus zeker stijgen.
We kennen in onze huidige begroting grote investeringsimpulsen/ projecten. Onze financieringsbehoefte is globaal doorgerekend en daarbij berekend wat het effect is op het gemiddelde rentepercentage. Dit geeft het volgende beeld:

Jaren	Financierings-behoefte	Gemiddelde rente
- Jaren 2023-2025	€ 75 miljoen	1,90%
- Jaren 2023-2028	€ 172 miljoen	2,30%
- Jaren 2023-2031	€ 219 miljoen	2,30%

Een hogere rente betekent dat we met hetzelfde structurele bedrag in de begroting in totaal minder kunnen investeren. Als voorbeeld: voor de Lievekamp hebben we vorig jaar in de begroting een structureel bedrag opgenomen van € 1,7 ,miljoen. Hiermee konden we met een rentepercentage van 1,1% een investering doen van circa € 55 miljoen. Als we deze zelfde investering willen blijven doen met een gemiddelde rente van 1,9% hebben we structureel € 200.000 extra nodig.

Het is dus reëel te verwachten op basis van de huidige renteontwikkelingen dat de gemiddelde rente gaat stijgen van 1,1% naar 1,9% en vervolgens naar 2,3%. Het globale effect op de begroting is als volgt:

Bedragen in €

Grote ontwikkelingen	Scenario 1,1%	Scenario 1,9%	Scenario 2,3%	Verhoging vanaf jaar
Ontwikkeling Lievekamp (investering € 55 miljoen)	0	200.000	400.000	Jaar 2026
Nieuw zwembad (investering € 39 miljoen)	0	150.000	320.000	Jaar 2026
Warenhuis (investering € 18 miljoen)	0	74.000	113.000	Jaar 2025
Ruimtelijke ambities (investering € 108 miljoen)	0	686.000	1.053.000	Jaar 2027
Totaal	**0**	**1.110.000**	**1.886.000**	

Bij de ruimtelijke ambities zijn in de programmabegroting structurele gelden vrijgemaakt en hier gaan we vooral ook sparen voor toekomstige investeringen. Om dezelfde investering te kunnen blijven doen (circa € 100 miljoen) is bij een hogere rente structureel meer geld nodig.

Voorgesteld wordt om richting de begroting rekening te houden met het scenario waarbij de gemiddelde rente stijgt naar 1,9%. Daarbij stellen we voor om voor de ruimtelijke ambities het bedrag te dekken door deels een onttrekking uit de algemene reserve en deels een jaarlijkse stijging op te nemen.
Dan ontstaat het volgende beeld:

Bedragen in €

Grote ontwikkelingen	Scenario 1,9%	Jaarlijkse stijging	Inzet algemene reserve	Verhoging vanaf jaar
Ontwikkeling Lievekamp (investering € 55 miljoen)	200.000	200.000	0	Jaar 2026
Nieuw zwembad (investering € 39 miljoen)	150.000	150.000	0	Jaar 2026
Warenhuis (investering € 18 miljoen)	74.000	74.000	0	Jaar 2025
Ruimtelijke ambities (investering € 108 miljoen)	686.000	350.000	15.000.000	Jaar 2027
Totaal	**1.110.000**	**774.000**	**15.000.000**	

Bijlage 1: Meicirculaire 2023

Samenvatting

Samengevat is de uitkomst van de meicirculaire als volgt:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

	2023	2024	2025	2026	2027
Meircirculaire 2023	-225.739	-238.816	-241.147	-223.313	-221.446
Septembercirculaire 2022	-220.103	-223.098	-227.471	-214.039	-214.039
Totale stijging	**-5.636**	**-15.718**	**-13.676**	**-9.274**	**-7.407**
Af te zonderen posten	2.218	14.572	12.353	9.515	7.928
Netto voordeel	**-3.418**	**-1.146**	**-1.323**	**241**	**521**

Conclusie:

De algemene uitkering stijgt in alle jaren. Wanneer we hiervan de noodzakelijke afzonderingen afhalen zijn de eerste drie jaar voordelig tussen de € 1 en € 3 miljoen per jaar. De zogenaamde ravijnjaren vertonen echter nadelige saldi. De ruimte wordt in 2026 € 0,2 miljoen minder en in 2027 € 0,5 miljoen minder.
Belangrijkste punten uit de circulaire zijn:

Algemene ontwikkelingen:

- De accressen zijn voor de jaren 2023 tot en met 2025 bevroren. Dit bekent dat naast alle specifieke mutaties, we alleen loon- en prijscorrectie krijgen over deze jaren. Omdat hierin ook een structurele doorwerking is opgenomen van hogere inflatie in 2022 geeft dit voor ons nog een financieel voordeel.
- In het landelijke coalitieakkoord is besloten om het accres vanaf 2026 niet langer te koppelen aan de hoogte van de rijksuitgaven. Dus niet langer "samen de trap op- samen de trap af". Dit betekent een fors nadeel in 2026 ten opzichte van het jaar 2025. De algemene uitkering is voor ons dan € 18 miljoen lager. "Het ravijn" wordt versterkt doordat de zogenaamde opschalingskorting tot en met het 2025 verdwijnt, maar dat deze in 2026 weer terugkomt. Ter compensatie van dit ravijnjaar in 2026 heeft het kabinet een bedrag van € 1 miljard extra beschikbaar in 2026/2027. Dit is verwerkt in bovenstaande saldi.
- In het landelijke coalitieakkoord is opgenomen er een nieuwe financieringssystematiek met gemeenten wordt ontwikkeld met als doel te komen tot een stabielere financiering meer autonomie voor gemeenten. Hierbij wordt ook de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied betrokken.

Hervormingsagenda Jeugd

Rijk en gemeenten zijn beiden van mening dat de huidige financieringssystematiek voor het jeugddomein niet houdbaar is en niet goed past bij de interbestuurlijke verhoudingen in het jeugddomein. Daarom gaan we samen voortvarend aan de slag met een beter passend en bestendig financieringsmodel, waarin sturingsmogelijkheden, medebewind/beleidsvrijheid, financiële verantwoordelijkheden en de wijze van financieren in balans zijn. Een nieuw financieringsmodel moet meer duidelijkheid en voorspelbaarheid voor beide partijen bieden, een passende verdeling van risico's weerspiegelen, en voorkomen dat financiële discussies de inhoudelijke domineren. Ook moet rekening worden gehouden met de toekomstige (en bijbehorende) bekostiging van de jeugdbescherming, zoals deze wordt uitgewerkt in het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming.
Kernpunten van de agenda zijn:

1. De reikwijdte van de Jeugdwet wordt afgebakend, meer aandacht domeinoverstijgende aanpak.
2. De gemeentelijke toegang met stevige lokale teams wordt versterk
3. Verbeteren regionale samenwerking en landelijke contractering specialistische zorg
4. Kwaliteitsverbetering en versterking zicht op effectiviteit van zorg
5. Afbouw van de residentiële jeugdhulp: inzet op zo thuis mogelijk
6. Eenvoudiger uitvoering en inkoop, aanpak negatieve effecten van marktwerking
7. Verbeteren van het inzicht in het jeugdstelsel met data en monitoring

In financiële zin is dit het kader:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1 miljoen

	2024	2025	2026	2027
Commissie van Wijzen aanvullend budget	-1.828	-1.828	-1.828	-1.828
Maatregelen hervormingsagenda	374	374	961	-.017
Maatregelen coalitieakkoord	0	500	-00	511
Totale stijging	**-1.454**	**-954**	**-367**	**-300**

Uitgangspunt is dat de financieringssystematiek ondersteunend is aan de inhoudelijke beweging van de Hervormingsagenda. Vertrekpunt voor de Hervormingsagenda is het advies van de Commissie van Wijzen. De hierin opgenomen structurele besparing van € 1 miljard vanaf 2027 vormt de financiële doelstelling. De maatregelen zoals opgenomen in deze gezamenlijke agenda (zie bovenstaande kernpunten) zijn zo goed als mogelijk kwantitatief gevalideerd. Voor een deel van de maatregelen (ruim € 650 miljoen) is overeenstemming over de mogelijke haalbaarheid van deze maatregelen. Voor de overige circa € 380 miljoen is de raming van een aantal voornemens en maatregelen meer onzeker. Specifiek geldt dat er overeenstemming is dat het Rijk met ondersteuning van gemeenten een nadere afbakening van de reikwijdte van de jeugdhulpplicht vaststelt, wat in belangrijke mate dit laatste deel van de besparing moet realiseren.
Met de uitvoering van de agenda zijn transitiekosten en investeringen voor de uitvoering van maatregelen gemoeid. Deze maken onderdeel uit van het totale meerjarige financiële kader dat is afgesproken. Voor een deel van deze transitiekosten en investeringen verloopt financiering via het gemeentefonds en voor een deel via de begroting van het ministerie VWS. Voor 2024 en 2025 stelt het Rijk respectievelijk € 89 miljoen en € 196 miljoen extra beschikbaar ten opzichte van het advies van de Commissie van Wijzen. De extra tijd die het sluiten van dit akkoord heeft gekost en de aanpassing van regelgeving die nodig is zijn mede de aanleiding hiervoor. Met deze extra middelen wordt het ingroeipad van de besparingsreeks verzacht.
De in het coalitieakkoord opgenomen aanvullende besparing in het kader van de Jeugdwet van structureel € 511 miljoen is voor rekening en risico Rijk en valt buiten de Hervormingsagenda. Gemeenten zullen hun medewerking verlenen waar dat nodig is, aan de uitvoering van de betreffende maatregelen. Vinden de maatregelen geen of onvoldoende doorgang, en worden de kosten voor gemeenten daardoor niet lager, dan worden gemeenten daarvoor via het gemeentefonds gecompenseerd. Deze worden nu al wel financieel verwerkt in het gemeentefonds.

Extra prijscompensatie 2022

In 2022 is de inflatie aanzienlijk gestegen. Daarom heeft het kabinet besloten om eenmalige een structurele prijsbijstelling over 2022 uit te keren. Eerder werd gesproken over een landelijke bijstelling van € 300 miljoen. Maar door een andere rekeningmethodiek die door het Rijk is gehanteerd is dit bedrag in werkelijkheid verlaagd naar € 127 miljoen. Dit betekent een voordeel voor onze gemeente van circa € 0,6 miljoen. Het Rijk heeft bij de toekenning de suggestie gedaan om dit bedrag te gebruiken voor compensatie van extra energielasten van maatschappelijke organisaties. We hebben dit bedrag hard nodig om prijscorrectie door te voeren om onze gemeenschappelijke regelingen, subsidies etc. De hogere energiekosten leiden tot hogere inflatiecijfers die daarbij worden gehanteerd. Daarmee komt dit geld op de juiste plek terecht.

Saldo meicirculaire 2023

De belangrijkste verklaringen van de stijging van de algemene uitkering zijn:

Bedragen x € 1.000
- is voordeel, + is nadeel

Belangrijkste verklaringen	2023	2024	2025	2026	2027
Stijging accres	-1.573	-10.280	-10.356	-9.044	-7.159
Jeugdzorg	0	-2.143	371	1.413	2.188
WMO- abonnementstarief	0	0	-1.050	95	92
Voorkomen van dakloosheid	-444	0	0	0	0
Flankerend beleid energiearmoede	-257	0	0	0	0
Dienstverlening aanpak armoede en schulden	-206	0	0	0	0
Maatschappelijke begeleiding	-45	0	0	0	0
Specifieke loon- en prijsbijstelling 2023 sociaal domein	-2.842	-3.250	-3.050	-2.371	-1.588
Wet goed verhuurschap	-150	-67	-68	-64	-62
Opvang Oekraïne	-159	-19	-19	-19	-19
Plafond BTW compensatiefonds	-152	-168	-168	-168	-162
Vervallen korting volkshuisvestingsfonds	0	0	0	0	-773
Overige posten	695	425	425	426	474
Overige ontwikkelingen	-503	-216	239	458	-398
Totale stijging	**-5.636**	**-15.718**	**-13.676**	**-9.274**	**-7.407**

Stijging accres door loon- en prijsstijgingen 2024

Het acres stijgt voor de jaren 2023 tot en met 2025 alleen met de inflatie. We ontvangen in 2023 circa € 1,6 miljoen extra. Uitgaande van prijspeil per 2024 krijgen we vanaf 2024 circa € 10,3 miljoen extra. Dit voordeel daalt naar € 9 miljoen in 2026. En naar € 7,1 miljoen in 2027.

We zetten geld apart om loon- en prijsstijgingen te kunnen betalen, vanaf 2024 € 9,5 miljoen extra. Gezien de huidige ontwikkelingen in de wereld is het erg lastig in te schatten wat de inflatie in 2024 gaat doen. Dit is voor komende begroting nog een grote risicopost. Voor de eerste jaren sluit dit bedrag goed aan bij de stijging van het acres, maar de compensatie is de jaren erna te laag. In deze stelpost hebben we rekening gehouden met onder andere:

- een loonstijging (er is nog geen nieuwe CAO voor 2024) van 4,7%;
- een stijging in het sociaal domein (jeugd en Wmo) op basis van de OVA van 4,94% in 2024;
- een stijging van de kosten voor openbare ruimte, vastgoed en diverse investeringen.
- Hogere prijsstijgingen in de kosten van beheer openbare ruimte;
- Hogere prijsstijgingen bij gemeenschappelijke regelingen en subsidies.

Jeugdzorg

Gemeenten en het Rijk hebben een principeakkoord bereikt over het financiële kader voor de Hervormingsagenda Jeugd. Zie hiervoor ook de eerdere toelichting. Voor onze begroting spelen er twee zaken:

- omdat er nog geen akkoord lag hebben we de inkomsten vanuit het Rijk begroot op 75% op basis van het advies van de commissie van wijzen. Op basis van het voorlopige akkoord begroten we nu 100%. Ten opzichte van het jaar 2022/ 2023 is dit overigens géén voordeel omdat we in 2023 al rekening hielden met 100% (deze was al wel toegezegd vanuit het Rijk).
- De aanvullende besparing van 500 miljoen is vanaf 2025 opgenomen in de algemene uitkering. Deze aanvullende besparing betekent voor ons een besparing van circa € 2,7 miljoen.

De hervormingsagenda en de besparing moeten leiden tot besparingen binnen onze budgetten voor jeugdzorg. Per saldo verhogen we het budget voor jeugdzorg in 2024 met € 2,1 miljoen en verlagen we de budgetten voor:

- 2025: € 371.000
- 2026: € 1,4 miljoen
- 2027: € 2,2 miljoen.

Wmo- abonnementstarief

Binnen de algemene uitkering vinden een aantal mutaties plaats:

- We ontvangen in 2025 € 556.000 en vervolgens € 525.000 extra als compensatie van de gestegen WMO kosten door de invoering van het abonnementstarief. Dit is feitelijk een compensatie van gestegen kosten die we de afgelopen jaren al verwerkt hebben in onze begrotingen.
- Het abonnementstarief wordt afgeschaft vanaf 2025: hierdoor vervallen bij ons als gemeenten opbrengsten en daarvoor worden we vanaf 2025 gecompenseerd voor afgerond € 0,5 miljoen.
- In plaats daarvan wordt een inkomensafhankelijke eigen bijdrage ingevoerd. Dit geldt dan voor alle WMO voorzieningen. Hierdoor stijgen de inkomsten bij ons en wordt de algemene uitkering taakstellend weer verlaagd met circa € 1,1 miljoen vanaf 2026 structureel.

Voorkomen van dakloosheid

We ontvangen in 2023 € 444.000 voor de uitvoering van het nationaal Actieplan Dakloosheid. Dit actieplan is gericht op het voorkomen van dakloosheid en het realiseren van woonplekken met passende ondersteuning voor (dreigend) dakloze jongeren en volwassenen. Over de financiële middelen voor de jaren 2024 en verder vind nog besluitvorming plaats.

Flankerend beleid energiearmoede

Het Rijk stelt voor 2023 € 257.000 beschikbaar voor extra inzet die nodig is op het gebied van vroegsignalering en om gemeenten tegemoet te komen in het verwachte extra beroep op bijzondere bijstand. We stellen voor om dit bedrag te storten in de reserve participatiebevordering.

Dienstverlening aanpak armoede en schulden

Voor de aanpak van geldzorgen, armoede en schulden stelt het Rijk voor 2023 € 206.000 beschikbaar. Dit is bedoeld voor een betere dienstverlening en deze gelden kunnen worden ingezet om aan de slag te gaan met de prioriteiten van de aanpak van prioriteiten, zoals het verdubbelen van hert gebruik van schuldhulpverlening en het tegengaan van kinderarmoede.

Maatschappelijke begeleiding

We ontvangen € 45.000 extra voor maatschappelijke begeleiding van inburgeringsplichtige asielmigranten en hun gezinsleden.

Specifieke loon- en prijsbijstelling 2023 sociaal domein

Voor een aantal onderdelen krijgen we specifieke loon- en prijsbijstelling. We voegen deze toe aan onze budgetten.

- Beschermd wonen: structureel € 1,3 miljoen
- Participatie: jaarlijks € 1,2 miljoen aflopend tot € 1,1 miljoen. Daarnaast wordt het participatiebudget landelijk in 2027 ten opzichte van 2026 met aanvullend circa € 0,8 miljoen gekort. Voor 2023 is inflatiecorrectie op deze post niet meer nodig.
- Jeugdhulp: € 455.000 in 2023 en 269.000 in 2024
- Voogdij 18+: € 0,3 miljoen in 2023 tot en met 2025

Wet goed verhuurschao

We ontvangen € 83.000 om uitvoering te geven aan deze nieuwe wet. Met deze nieuwe wet krijgen gemeenten meer mogelijkheden om malafide verhuurschap en discriminatie op de verhuurmarkt gerichter aan te pakken. Daarnaast ontvangen we structureel € 67.000 voor de uitvoering van wet en het instellen van een meldpunt.

Opvang Oekraïne

We ontvangen extra gelden voor:

- Taal voor ontheemden uit Oekraïne: we krijgen € 52.000 om taalonderwijs aan volwassenen uit Oekraïne te stimuleren.
- Leerlingenvervoer Oekraïne: we krijgen € 88.000 extra om vervoer naar school indien nodig te regelen.

- Jeugdhulp kinderen in vluchtelingenopvang: we krijgen jaarlijks € 19.000 voor opvang kinderen in vluchtelingenopvang.

Plafond btw compensatiefonds

Gemeenten kunnen (voor een groot deel) kosten van btw declareren bij het btw compensatiefonds. Dit fonds heeft landelijk gezien een plafond. Wordt er minder BTW gedeclareerd, dan wordt het verschil toegevoegd aan de algemene uitkering. Wordt er meer btw gedeclareerd dan wordt dit ten laste van de algemene uitkering gebracht. Er wordt minder gedeclareerd door gemeenten aan dit fonds. Dit betekent voor ons een voordeel van gemiddeld € 160.000.

Vervallen korting Volkshuisvestingsfonds

De korting voor het volkshuisvestingsfonds vervalt per 2027. Dit betekent een voordeel voor ons van € 773.000 in 2027. Het Rijk heeft vorig jaar een forse greep uit het gemeentefonds genomen voor woningbouwimpuls en voor volkshuisvestingsfonds. Deze fondsen zijn landelijk dus opgezet vanuit gemeentelijke middelen. Voor het volkshuisvestingsfonds gaat het om € 150 miljoen per jaar voor 4 jaar (2023-2026) en voor het woningbouwimpuls om € 100 miljoen per jaar voor 10 jaar vanaf 2023. In de algemene uitkering is tot nu toe rekening gehouden met een korting voor de periode 2023-2025. Aanvullend hierop hebben wij ook rekening gehouden met deze korting in de jaren erna (voor 2027 nog circa € 0,5 miljoen).

Overige posten

We ontvangen extra/ minder gelden voor de volgende posten, die we willen toevoegen/ verlagen aan onze budgetten:

- Brede impuls combinatiefunctionarissen/ buurtsportcoaches. Het geld wat we jaarlijks hiervoor kregen (€ 424.000 wordt overgeheveld naar een specifieke regeling. Deze regeling wordt onderbracht in Gezond en Actief leven Akkoord (GALA). De inkomsten komen dus op een andere manier naar de gemeenten toe.
- Bommenregeling: we ontvangen in 2023 € 5.372 als vergoeding van de gemaakte kosten voor het opsporen en ruimen van explosieven uit de Tweede Wereldoorlog.
- Verkiezingen: we ontvangen structureel € 17.000 voor de wet nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslag. Omdat we onze begroting al jaarlijks met € 105.000 hebben verhoogd, zonder we dit extra budget niet meer af.
- Bijdrage centrale financiering digitale infrastructuur (GDI): we dragen hiervoor € 42.000 bij in 2023 via het gemeentefonds.
- Compensatieregeling Voogdij+: korting algemene uitkering in 2023 van € 174.000.
- Minder gelden maatschappelijke opvang: € 18.000 vanaf 2023.
- Werkdrukverlaging jeugdbescherming: ten behoeve van werkdrukverlaging wordt de algemene uitkering verlaagd met € 59.000.
- Wet kwaliteitsborging bouw: budget wordt hiervoor in 2027 verlaagd met € 48.000. Deze middelen zijn alleen bestemd tot en met 2026.
- Armoedebestrijding kinderen: bijstelling landelijk budget met per saldo € 5.000 per jaar.

Overige ontwikkelingen

Binnen de overige ontwikkelingen treden diverse effecten op door onder andere:

- Aanpassing aantallen maatstaven en nieuwe maatstaven
- Diverse overige mutaties.

Af te zonderen posten

De meicirculaire 2023 laat ten opzichte van de septembercirculaire 2022 voor alle jaren een stijging zien. Van deze bedragen moeten we diverse bedragen afzonderen voor specifieke onderwerpen. Afzonderen als we voor specifieke beleidsvelden extra geld krijgen, maar ook afzonderen in gevallen dat we gekort worden op specifieke beleidsvelden. Dit geeft het volgende beeld:

Bedragen x € 1.000
- is voordeel, + is nadeel

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Meicirculaire 2023	**-5.636**	**-15.718**	**-13.676**	**-9.274**	**-7.407**
Af te zonderen posten					
Loon- en prijsstijging 2024	0	9.540	9.540	9.540	9.540
Jeugdzorg	0	2.143	-371	-1.413	-2.188
Terugdraaien eigen bijdrage huishoudelijke hulp WMO	0	0	494	466	450
Herinvoering eigen bijdrage WMO	0	0	0	-1.085	-1.048
Nationaal Actieplan Dakloosheid	444	0	0	0	0
Flankerend beleid energiearmoede	257	0	0	0	0
Dienstverlening aanpak armoede en schulden	206	0	0	0	0
Maatschappelijke begeleiding	45	0	0	0	0
Loon- en prijsbijstelling sociaal domein					
- Beschermd Wonen (IU)	1.276	1.277	1.277	1.278	1.278
- Participatie (IU)	0	1.221	1.204	1.092	309
- Jeugdhulp	0	451	260	1	1
- Voogdij 18+	296	301	309	0	0
Wet goed Verhuurderschap	150	67	68	64	62
Taal voor ontheemden uit Oekraïne	52	0	0	0	0
Leerlingenvervoer Oekraïne	88	0	0	0	0
Jeugdhulp kinderen in een vluchtelingenopvang (DU)	19	19	19	19	19
Brede impuls combinatiefuncties/buurtsportcoaches (DU)	-424	-424	-424	-424	-424
Compensatieregeling voogdij 18+	-173	0	0	0	0
Maatschappelijke opvang en OGGz (DU)	-18	-18	-18	-18	-18
Wet kwaliteitsborging bouw (DU)	0	0	0	0	-48
Armoedebestrijding kinderen (DU)	0	-5	-5	-5	-5
Totaal af te zonderen posten	**2.218**	**14.572**	**12.353**	**9.515**	**7.928**
Netto ontwikkeling	**-3.418**	**-1.146**	**-1.323**	**241**	**521**

Toelichting Af te zonderen posten

Van de uitkomsten van de septembercirculaire moeten we nog diverse bedragen apart zetten voor specifieke onderwerpen. Voor de toelichting van deze posten verwijzen we naar de eerdere analyse.

Bijlage 2: Overzicht reserves

Algemene reserve

De norm voor de algemene reserve is 10% van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Op basis van de meicirculaire 2022 is deze norm afgerond € 22 miljoen.

Meerjarenbeeld op basis van bestaand beleid

bedragen x € 1.000

Jaar	Saldo 1-jan	Rente bijschrijven	Storting	Onttrekking	Saldo 31-dec
2023	43.356	485	0	3.083	40.758
2024	40.758	611	242	280	41.331
2025	41.331	620	267	200	42.018
2026	42.018	630	0	0	42.648
2027	42.648	640	0	0	43.288

Toelichting op het meerjarenbeeld

Aanpassing beginsaldo 2023

Het beginsaldo van 2023 van € 32.300.000 is verhoogd met de saldobestemming vanuit de jaarrekening 2022. Dit betrof een bedrag van € 11.056.000.

2023

De onttrekking van € 3.083.000 bestaat uit:

- Proeftuin Ruwaard: € 200.000
- Omgevingswet en -visie: € 228.000
- Subsidie Dtv: € 80.000
- Transformatieagenda Jeugdhulp: € 585.000
- Energiescans: € 40.000
- Voorbereidingskosten Raadhuislaan Zuid/Zuiderstrandtheater (onder voorbehoud van raadsbesluit): € 750.000
- Ontmoeten Noord-West: € 1.200.000

2024

De storting van € 242.000 betreft de vrijval van kapitaallasten in 2024 van Ontmoeten Noord- west.

De onttrekking van € 280.000 bestaat uit:

- Proeftuin Ruwaard: € 200.000
- Subsidie Dtv: € 80.000

2025

De storting van € 267.000 betreft de vrijval van kapitaallasten in 2025 van Ontmoeten Noord- west.

De onttrekking van € 200.000 bestaat uit:

- Proeftuin Ruwaard: € 200.000

Overzicht bestemmingsreserves

Naam reserve	Stand 1-1-2023	Toelichting
Bestemmingsreserves		
Beschermd wonen	22.977	Aanpak van complexe casuïstiek in de regio.
Wonen, welzijn en zorg	61	Voor vernieuwingen (transformatie) in het domein van wonen, welzijn en zorg.
Opvang vluchtelingen	5.379	We reserveren overschot op de rijksgelden om huisvesting en zorg voor vluchtelingen duurzaam te organiseren.
Participatiebevordering	2.648	Bestemd om mensen met een bijstandsuitkering met nieuwe dienstverleningen meer te laten meedoen in de maatschappij
Huisvestingskosten schoolgebouwen	106	Gevormd voor aanpassingen van onderwijshuisvesting.
Integraal Voorzieningenbeleid	3.058	Voor de realisatie van de IVB-doelstellingen.
Walkwartier en omgeving	6.798	De middelen in deze reserve zijn geoormerkt voor activiteiten in het centrum, centrumontsluiting, de revitalisering van De Wal en omgeving
Investeringsfonds stadshart	3.816	Doel is realisatie van de koers Stadshart Oss, gericht op majeure investeringen in stedelijke (vastgoed) ontwikkelingen
Lievekamp	900	Voorbereiding (ver) nieuwbouw
Investeringsfonds duurzaamheid	1.526	Doel is om investeringen te doen in het kader van de energietransitie en circulaire economie
Verduurzaming maatschappelijk vastgoed	3.829	Verduurzamen van ons maatschappelijk vastgoed.
Integraal uitvoeringsprogramma openbare ruimte (IUP)	8.812	Bestemd voor de uitvoering van projecten in de openbare ruimte (IUP-projecten).
Quick wins binnenhavens	3.756	Bestemd voor het ontwikkelen van de Osse binnenhaven tot hét multimodale goederenknooppunt van de regio Noordoost-Brabant.
Baggeren haven	3.814	Reservering voor toekomstige kosten voor het baggeren van de haven
Economie	742	Voor het aanjagen van projecten op sociaaleconomisch terrein en de infrastructuur van Oss.
Binnenstedelijke transformaties	10.000	Voor het afdekking van onrendabele toppen van binnenstedelijke gebiedsontwikkelingen.
Bovenwijkse voorzieningen	3.508	Sparen voor de ambities op het gebied van de bovenwijkse voorzieningen. De ambities op dit gebied zijn het "mobiliteitsplan in voorbereiding", fase 3 van de Noordelijke Randweg en een ontsluitingsweg Oss West.
Verbetering fysieke kwaliteit leefomgeving	336	Op basis van de nota kostenverhaal betalen projecten waarbij nieuw vastgoed wordt ontwikkeld een bijdrage voor bovenwijkse netwerkvoorziening.
Strategische aankopen	5.707	Bestemd om komende jaren actief grondbeleid te kunnen voeren
Mobiliteit	11.039	Treffen van mobiliteitsmaatregelen op basis van het investeringsprogramma mobiliteit (MIPMO).
Groenfonds landelijk gebied	1.347	Gericht op de versterking van het buitengebied.

Naam reserve	Stand 1-1-2023	Toelichting
Meekoppelkansen dijkversterking Maas	1.800	Bedoeld voor het financieren van meekoppelkansen rondom de waterveiligheid van de Maas.
Ontwikkeling Geffense plas	163	T.b.v. ontwikkeling Geffense plas (bedrijfsbeëindiging, gemiste erfpacht etc.)
Volkshuisvesting	228	Voor initiatieven op het gebied van volkshuisvesting en voor afdekken jaarlijkse beheerkosten van duurzaamheidsleningen
Geluid	484	Het verminderen van geluidsoverlast en het oplossen van knelpunten op het terrein van geluidshinder.
Omgevingswet	1.716	Implementatie van de omgevingsvisie en-wet.
Ontwikkeling windpark Elzenburg- de Geer	225	Voorbereidingskosten voor ontwikkeling windpark
Openbare verlichting	111	Ter dekking van de vervangingsinvesteringen van alle lichtmasten en armaturen.
Onderhoud natuurgebieden		Het plaatsen van wisentenrasters in natuurgebied Herperduin.
Carnavalsloodsen	57	Frictiebudget voor clusteringskosten.
Woonwagens	501	Bestemd voor kosten voor woonwagens.
Bodemsaneringen	434	Voor bodemonderzoek en bodemsaneringsprojecten.
Versterking dienstverlening	930	Gelden voor versterking gemeentelijke dienstverlening n.a.v. Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK)
Gemeentehuis toekomstbestendig	898	Gelden voor verbouwing van het gemeentehuis.
Organisatieontwikkeling	2.929	Afdekken van fricties in het kader van personele bezuinigingen en voor organisatie ontwikkelingen.
ICT	642	Opvangen van incidentele ICT kosten, frictiekosten en voor innovatie en ontwikkeling
Egalisatiereserves/afdekken van risico's		
Risico's Heesch-West	1.734	Ter dekking van de ontwikkeling van regionaal industrieterrein Heesch-West.
Risicoreserve leningen Wachtmeesters	800	Risicoreserve gekoppeld aan verstrekte geldleningen
Egalisatie renteomslag	1.950	Opvangen van renteschommelingen.
Beheerkosten startersleningen	870	De reserve is gevormd voor de dekking van de beheerkosten en risico's van de startersleningen.
Parkeren	675	Opvangen van fluctuaties in de opbrengsten van betaald parkeren.
Afvalstoffenheffing	2.406	Voor egalisatie van de kosten en tarieven van afvalinzameling
Egalisatie rioolbeheer	1.017	Voor egalisatie van de kosten en tarieven van riolering.
Overige bestemmingsreserves		
Diverse reserves	760	
Totaal	**121.489**	